శ్రీధరాయనమః.

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము.

172

పీఠిక.

ఈగ్రంథమును నక్కెళ్లపాటిలింగనామాత్యుఁడు రచియించెను. ఇతనితల్లి నారమ్మ. తండ్రి వేంకటపతి. తాత చిట్టయ్య. హరితసగోత్రుఁడు. ఆపస్తంబసూత్రుఁడు. శ్రీమద్వేంకటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధవిచిత్రశృంగారకవిత్వవైభవుండు. ఈకవితన యౌవనమునందు "మదనమోహినీ విలాసమును" ప్రౌఢిమదశయందు "సూరతనయాపరిణయమును" ఆవెనుక "విద్యుత్ప్రభావిలాసమును యక్షగానముగాను దరువాతయిరువది యేండ్లప్రాయమున ప్రబంధమును వ్రాసినట్టవతారికయందలి 16 మువలనఁ దెలియుచున్నది. ఇక్కవికృతకృతులలో విద్యుత్ప్రభావిలాసము దక్కఁ గ్రంథములిలవెలయుచున్నవి. సూర్యతనయాపరిణయ మను మేమిమథ చెన్నపట్టణమునఁ "ప్రాచ్యభాషాలిఖితగ్రంథసర్వతీభండారము" (ఓరియంటల్ లైబ్రరీ) లోఁ జూచితిమి.

2. ఉత్తరరామాయణము, ఉత్తరహరివంశములోనగు గ్రంథములవలె నీగ్రంథము "ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము" అని వాడఁబడుటవలన పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమొకటియున్నట్లు "ఉత్తర" శబ్దము చెప్పకయజెప్పుచున్నది. ... మునందుండుటఁ బ్రశస్తమయియున్న శంకరకవి హరిశ్చంద్రపద్యకావ్యకథనుబూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా నెన్నఁదగియున్నది. అయనఁగా, గాధిపట్టి చలపట్టి త్రిశంకుపట్టి రాజ్యపదభ్రష్టునిఁ జేయఁబూనినది మొదలుపెట్టి చివరకునతఁడు ... పరిపాలనము చేయ మరలరాజ్యమేలు వఱకునుగల కథను బూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా గ్రంథములవలనఁ దెలియఁబడుచున్నది. తర్వాత హరిశ్చంద్రుని పూర్వవృత్తాంతములను దెలుపుకథయంతయు నుత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా నెన్నఁదగియున్నది.

3. ధర్మజుండరణ్యవాసమునందుండు ... మార్కండేయముని చే హరిశ్చంద్రచారిత్రముఁ దెలుపఁబడినట్టు మార్కండేయపురాణమువలన స్పష్టము. పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును శంకరకవి ... సమములుగ ... కావ్యముగా ... ఇది "నెల్లూరికావ్యము" అని ... ను, ని "నా ... పుబ్బొల్ల్యమున ... యఁ జేయ ... కథ ... వేయుపద్యము ... గా ... య ...

ము నే, వీరశరభేంద్రుఁడను మఱియొకకవియైదాశ్వాసములుగలవేఱొండుపద్య ముగావ్రాసియున్నాఁడు. ఈప్రబంధము "కంచికావము" అనివాడఁబడు చున్నట్టును, దీని "కంచిశరభయ్య" వ్రాసినట్టును, యిందు ఁదాపుగా 1050 పద ములున్నట్టును ... వ్యాముననందే వ్రాయఁబడియున్నయవి. ఇది, యోరియంటల్ లైబ్ర యందున్నయది. ఇంతియగాకయీపూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును "గౌరనమంత్రి" షుమారు 5400 పాదములుగల ద్విపదకావ్యముగాను; ధనాల దేవరాజనాయు గ్రిణి 859 సంవత్సరమున వాక్యగ్రంథముగాను; కందుకూరువీరేశలింగము పంతు గారు గద్యప ... త్మకమగు "సత్యహరిశ్చంద్రనాటకము" గాను, పేరు తెలియనిమ యొకరు "హరిశ్చంద్రచరిత్రము" అనికొంతకథవచనరచనగాను, మఱికొందఱు ... గానములుగాను వ్రాసియున్నారు. ఈపూర్వహరిశ్చంద్రకథనుసంధించివసుచ కాకుఁడగు బట్టురామరాజభూషణుఁడు "హరిశ్చంద్రనళోపాఖ్యానము" అను శ్లేషకావ్యమునువ్రాసియున్నాఁడు. వెండియునడిదము బాలభా ... రకవిత నూభ డగుసూరకవి ... శీతంబై 'వసుచరిత్రము, పాణింథమము' అనిపేర్కొనఁబ డగుసూరకవి ... "కవిజనరంజ..." అనుమహాప్రబంధమునందుఁ జంద్రమతీవివాహచరిత్రమును త్రిముగూర్ప బడియున్నది. ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును జంద్రశేఖరుఁడ ... క ... దకావ్యముగాను, మూఁ కొమాండూరు అనంతాచార్యులవారు" హ ... ంద్రకథ" యనుపేర, వచనముగానువ్రాసియున్నారు.

4. ఇయ్యుత్తరహరి ... ంద్రప ... కావ్యముదాదాపుగా 670 పద్యములుగలి ... ంచఁగ ... లనొప్పి నాలుగాశ్వా ... ములు శోభిలుచున్నయది. వీనిలో మొదటి ... సమ ... ందు హరిశ్చంద్రుఁడు చక్ర ... ర్తియవుటకుఁ గారణమునుదెలుపఁబ ... . రెండవ ... శ్వాసమునందుఁ జంద్రమతీసతిగళ మంగళసూత్రముపరులకే ... ను ... ట్టకయుండుటకుఁగారణమునుమిగులఁ జిత్ర ... గాలిఖియింపఁబడియున్నది. డవ యాశ్వాసము ... ందువస ... ర్తువ ... నమును, జంద్రమతీలీలో ... నవిహారమును హా ... ము, ... హరిశ్చం ... ఁడుమృగయాసక్తుఁడయివిచ్చేసి చం ... మతినిమయు మ ... బునఁజూచి ... రించుటయును, మయునిచేఁ జం ... మతిహరిశ్చంద్రునకు వివాహ ర్పఁ ... డుటయుఁ గుమారోత్పత్తియులోనుగాఁగల కథలు గలిగియు ... యవి. ... సమునందుఁ జం ... మతీహరిశ్చంద్రులుపూర్వదేహంబు ... హా ... కాం ... లు ... రా ... లోహితరాజను లవృత్తాంతంబును, కేదారగౌరీవ్రతమాహాత ... క ... ప బు ... లకూ ... రుం ... లో ... ంతు ... జన్మించుటయు, యముండు ... యయు ... నై ... రా ... సేయు ... న ప్రకారంబును శ ... కొ ... హ ... డురాజ ... ం ... టయు లోనగు థ ...

ఇక్కడి కవితారచనానైపుణ్యముంబట్టినిఘంటుకర్తలగు మా బహుజ
తారామాచార్యులవారి "శబ్దరత్నాకరము" అను తెలుఁగు ఘంటువు ంద్య,
చఁబడిన 6 తెగల కృతులలో నీగ్రంథమునాఱవతెగయందుఁ జేర్చఁబడియు
. అది సరియనితోఁచెడి. ఈప్రబంధమందలి కథలించుకచిత్రములుగానున్ననుగొ
న్ని స్ఖాలిత ంబులగు పడుచున్నవి. అవియనఁగా, రెండవ యాశ్వాసమందలి,
ద్యములో "యావన" శ ప్రాసమునుగూర్చి విచారించెదు. యావనశబ్దము
యనపుడు " యవ్వనము ' అనివకారద్విత్వమువలనఁ బ్రయోజనమగుపడదు.
మునందు వకారద్విత్వరహితమయ్యేనని బ్రాసభంగమ డి. అటులగాక
ద్విత సహితమయ్యేనేనిలక్షణవిరు ంబౌనని శంకవొడమెడి. 'తారుణ్యంయా
మే' అనిఅమరము ద్వితీయకాండ 2 9 శ్లోకమునందగుపడుచున్నది. "యూ
వః యావనం" అనువిగ్రహమునుబట్టియు మఱియునప్పక యము ద్వితీయా
సమునందు వ్రాయఁబడిన " క॥యావనయాతకకౌస్తుభ। సావర్ణకయావరాజ్య
మహీ। దౌవారికశ ంబులఁ। దావుకొను ద్వితీయవక్రతమములు మొదలగు॥"అను
మునుబట్టియు, పెం యయమనుచరిత్రము ప్ర మాశ్వాస నందలి, ఉ॥" యా
దు యజ్వయుధనాఢ్యుఁడునైకమసీయకౌతుక। శ్రీవిధికూఁ టుల్గొలిచిచేసినకూ
మిదమ్మసా।ఖా సహయ్యోజింపసుఖులై ద దుర్లిలుగూ దే యు । దేవ
లి' సు పద్యముఁ యు, ఱియు బిం , సూరనా క మగు ప్రి వ
మ్నము" పంచమాశ్వాసమునందు, క॥ విధి తిచే । ఖావా జ్జమె
డఁగా టుడగ । యావనఘ్రుఁజీ రంగొని।ఖా జు వ త్రియలి పౌ మనె
॥ అనుసీపద్యముంబట్టియు, యా న బ్దమువకా ్వత హి గాన స
బు గుపడుచున్ననునిక్కపుయా నశబ్దమును మదు దిత్వ హిత
గు ' వ్వరు- ఇర్వన- జెవ్వగ" ననుపద లతోఁగూ ర్చిన్రా న దు కా
వ్వసహి మగు డవమ కవి య య నట్టుతోఁచుచున్నది. అట్టి ... థా
ట టనుమాకుఁ స్పష్టకుండుట చేద్విత్వరహితము గానే పా స నము యావ
మునుముద్రి ంచితిమి. కవికర్ణరసాయనమును ముద్రింపించి కొందఱుపండితు
హాంవయ శ్వాసము 13–18 పద్యములలో " సరసిజనే పా సఁ
య సం చూడఁగఁ' అ న్ను, " మహితయవ్వనమంథా మధి మై
యుస ధము వకారదిత్వస .. ముగా 'యవ్వ ము " నిముద్రింపించి
రె బై వ్రాయఁబ లక్ష్య ఉ ముల ట్టియుట పాటుటయసంభావి
యూ పద ము ం 'దు వ్రత లడ '
తో ముఁబా

బ యున్నది. ఇచ్చట ప్రాసభంగము గానని విచార్యము. ఇంతియ గాక చతుర్థా
స 8 పద్యములోని ప్రాసమును జూడుడు. సం శబ్దముతో ప్రాజ్ఞ ము-ఆజ్ఞా
నము - సరజ్ఞము, అనుశబ్దములు కూర్పఁబడియున్నవి. సంజ్ఞాశబ్దము బిందుపూ క
" " కలి యుండవలయును. ఇట్టి బిందుపూర్వక శబ్దములతో బిందురహిత శబ్దము
బా సములంజె ఁజెల్లదు. " క॥ పొందింపవలయు నెలెడ । బృందావనచారిపూర్ణ బిం
దు ప్రాసం। బిం వరాత్మి ప్మక। నందనఁజేకొ యెన దనందనుఁ డనఁగన॥" అనిఅ
ప్పకవీయము సలక్ష్యలక్షణమగుపడుచున్నది. ఈనియమ మిక్కిలికిఁదె యడనుటకు
8 పద ప్రాసమునుబట్టి వెరువీయవలసియున్నది గాననిందుకుఁ గారణము చా ం
ద ది. ఇ య గాకనిక్కి కొన్ని కొన్ని ములోనుకా ం వ వా
డు. ఎవ్వియనిన ద్వితీయాశ్వాసము 11 పద ము. తృతీయా ము ప ము
లోనగు మఱికొన్ని చోట్లఁదత తుచుగఁగను డుచు న్నది. పైనుదహరించిన సంశయాం
శములఁదీర్మానించుటకు నాలుగైదు వ్రాఁతప్ర తులంజూచియుఁ బ్రయోజనమగుపడద
య్యె. మఱియు "వెళ్లి-మ - యోసమ్మా" లోనగునప్రశ స్త ప్రయోగముల చేతను
"ఱింగు ఱింగునరాట్నంబు ప్పుచుండె" మొదలగు ననియత ద్విరేఫవృత్తుల చేతని
క్కృతిత్వము కళంకమును బొందుచున్నది.

6. ఈయుత్తరహ ంద్రకథను విశ్వా మిత్రశిష్యుఁడగు సుయజ్ఞునకు పసిష్ఠుఁడు
చె గుపడుచున్నయ . హరి ద్రుఁడు విశ్వామిత్రునకురా ము ధారవోసి
వ . కేగఁగా సుయజ్ఞుఁడను భూదేవుని విశ్వామిత్రుఁడు రాజ పాలముఁజేయని
యమిం నట్లును డ టహరి ంద్రునకు రాజ్యముని ముని విశ్వా మిత్రుఁడు సుయజ్ఞు
నాజ్ఞాపించి ట్లిం మువొక్క ప్రథమాశ్వా థాప్రారంభమందలి 16
మువ ,అయ్యుత్తమవుప్రకారము సుయజ్ఞుఁడు హరి ంద్రునకుఁ ద నిగాది
ము ం మాకర్చు లెక్కలేర్పఱచి యొప్పగించినట్లు ప్రథమాశ్వాసము 61 ప ము
మొదలు 74 పద్యము వఱకుఁజూడ స్పష్టమగుచున్నది. ఇఁక శంకరకవికృత హ
రిశ్చ పాఖ్యాన తృతీయాశ్వా ములోని పద్యములఁజూడుఁడు. " ॥ అ
శ్వా కునాఁడ బడఁజె । ప్పనరేశ్వరు డనె నాత్మఁ జెనఁగొను ధైర్యం । బున మఱిమే
లుకక । వనితాసుత సహితుఁడగుచు వసభూములకున్ ॥ చ. ॥ మునివరుఁడు
కులము నినిర్మలచిత్తతు కేన్ । మనమున బాప్ర రేయనుసుమ స్తకమూం
రె కున్ । జ నయమార్గ శీలతఁ బ్రజా పాలనమాచరిం స । నసుతు
ఁ బ్రియు ం తిల యయుంచిచ నన్ ॥ ' అని సత్యకీర్తిని బ్రజాపా నంబునే
టకు గా శా ము ఁడు యమించునట్లగుపడుచున్నది గా సుయజ్ఞు రాజ ప
పా య : యమి గుప డు. శ్రీ రఘేంద్రకృ మగు ర హరి

... పాఖ్యానమునందు నిప్పట్టిన" సకలధరిత్రీపరిపాలనంబున కనువగుద దనా... ఖులనియోగించు" అనికార్యియఁబడియున్నదిగాని సుయజ్ఞునినియమించి ట్టగుప దుగాన, హరిశ్చంద్రుఁడు రాజ్యపదభ్రష్టుఁడైనతరా త ప్రజాపాలన మొనరిం నది శ్చంద్రుని మంత్రియగు సత్యకీర్తియో గాదేని విశ్వామిత్రునిశిష్యుఁడగు సు ...జ్ఞుండో మనమివ్విషయమును బూర్తిగవిచారించవలసినదిగా నున్నది.

7. ఈగ్రంథమునందలి రెండవ యాశ్వాసములోఁ గోసలదేశాధినాథుఁడగు ...ంతుఁడనెడిరాజు తనభార్యయగు మాగధీలతాంగియందుఁగలిగిన కన్యకకుఁ ...ద్రమతియని నామకరణముఁజేసినట్లు 24-28 పద్యములయందును, అ ...లనాకన్య బాల్యంబుజాతి యౌవనదశ సంప్రాప్తించు తరుణంబున నొక యశుభలగ్నంబునఁ ...ప్రవతికాఁగా, నయవిశారదుఁడను సచివవరుహితోపదేశంబున జ్యోతిష్మంతుఁ డురించుతన పట్టింబట్టి యొకపెట్టెంబెట్టి యొట్టుకెలకుసట్టేటు పెట్టించెననియు నా ...ఁగరుణాపయుఁడగుమయుఁడాపెట్టెంబట్టుకొని చంద్రమతిన్దిపిచి తనవదనుంచు పెంచుకొనుచుండెనసులోనగు వృత్తాంతంబులు 30 వ, పద్యము మొదలుగ నా శ్వాసాంతమువఱకుఁజూచిన గోచరించును. తర్వాత మూడవ యాశ్వాసమునందుఁ ...దమతిని హరిశ్చంద్రునకిచ్చి మయుఁడుతనయాశ్రమమున నే వివాహ మొనర్చినట్లు మొదలు 150 పద్యములవలనఁదె ...నగుచున్నది. శంకరకవికృతపూర్వహరి ...ం ...చ పాఖ్యానమునఁగాని, వీరశరభేం ...విరచితమగు మతిమొందుపద్యకావ్యమగు ...గా హరిశ్చందోపాఖ్యా నమునఁగాని, గౌరనమంత్రిద్విపదమునఁగానిహరిశ్చంద్రు వాహమునుగూర్చి వ్రా యుండనందున హరిశ్చంద్రున కెచ్చటవివాహమైనదియో, వాహమహమునొనర్చినవా రెవరో, నిర్ణయింపుటమిక్కిలిజిక్కు గనున్న యది విన ...డు. ఇయు ...రహరిశ్చంద్రపద కావ్యమునందుఁ జంద్రమతితల్లిమాగధీలతాం యని ...ఁదంద్రిజ జ్యోతిష్మంతుఁడను రాజనియుసీతఁడుపరిపాలించు దేశముకోసలమనియు చ ...మతిని మయుఁడు హరిశ్చంద్రునకిచ్చి వివాహ మొనర ...నట్లీగ్రంథము నందును ...ఖ ...హరి ...ద్రద్విపదమందును నగుపడుచున్న వి. ఇందిట్లుండఁగా నిఁక " కవి జనము ' అనుగ్రంథమునందుఁ జంద్రమతీ ...రిణయమును గూర్చి వా సియున్న త్తాంతమును జూడుఁడు. ఇందిరాసుందరీకేళీమందిరంబగు విజయాస్పదంబను పు ...బు ...కధీశుండగుసుశీనరక్షితిపమాళికిఁ జంద్రమతియనుకన్య జనన మొం ...దినది ప్ర... ...నయగుచు యౌవనాభిరామయగుసమయమున జనకుఁడు చంద్రమతిని ...నా ...నకిచి నిజపు ...ంబునసేవివాహ మొనర్చినట్లును దర్వాతజా యాపతులు ...కై ... జే ...ట్టెను వా యఁబ ...యు ...ది. హేతులాగా? ఈ సంశయాంశమును ...గా ...రె ...మ ...ంగము య... జ ద్రమ ...వాహము ను గుఱించి రె ... ద

ములు వ్రా యఁబడియున్నది. ఒక గ్రంథమునందుఁ జంద్రమతీపరిణయము మ
యూశ్రమంబునజరిగినట్లును మఱియొ గ్రంథమునందుఁ బట్టణంబున జరి నట్లును
మ్మంతుఁడనురాజుచంద్రమతితండ్రియైనట్టొకగ్రంథమందును, శీనర తి
శిచంద్రమతితండ్రియైనట్లు మఱియొకగ్రంథమందును, చంద్రమతితండ్రి పాలించు
జ్యముకోసలమని యొకగ్రంథమందును, విజయాస్పదపురంబని మఱియొకగ్రం
నందునిట్లుభిన్నముగా యఁబడియున్నది. ఇట్టిపర రవిరోధవిషయములఁ ట్టియి
లోచించఁగా నీయిరువురుమఱియొక హరి ంద్రచంద్రమతులుగా నుండ
కొంటికి సంశయముగలుగుచున్నది. ఇందు మహరిశ్చంద్రుని వి యమును చా
రి ము.

8. హరిశ్చంద్రుఁడు త్రిశంకునిసుతుఁడని పూర్వోత్తరహరిశ్చం పా
ములవల నగుపడుచున్నందునఁ త్రిశంకుఁడెవనికొడుకని విచారించఁగా
వంశములోని సూ రణ్యునికొడుకగు సత్యవ్రతునకుఁ త్రిశంకు నామా త
"పురాణనామచంద్రిక 'యందును హరివంశమందునువా యఁబడియున్నది. విష్ణుపురా
ణము దు జూడ గాఁ త్రియారుణునికి సత్యవ్రతుండుబుట్టినట్లును, ఆస వ్రతుం
డుత్రిశ కునామంబున సి శాపంబునఁ జండాలుండైనట్లును వ్రా డియున్నది.
పైరె డుగ్రంథములలో సత్యవ్రతుని (త్రిశంకుని) తండ్రినిగుఱించిభేదము వ్రాయఁ
యు న్నందున ని షయమును భాగవతమునఁజూడఁగాఁ ప్రబంధనునకు సత్యవ్రతు
డుజ ంచి ట్లును సత్యవ్ర తునకు త్రిశంకుండు జ ంచినట్లును వ్రాయఁబడియున్న
గా బట్టి కుఁడె రై త్రి కుని డ్రియెవ్వ నది పురాణములవలననిర్ణయి
చుట ం టముగనున్నయది. ※ (త్రిశ కు డు త్రి డు, శం వు దోషము, అ
లవా డు. అవియెవ్వియన. తం చి త్తంబునకురామియు, గురుద్రో వధంబును
ప్రోక్షితమాంసోపయోగంబుననునవి.) కాఁబట్టి యియ్యిరువు రెవ రై హరి ం
డు త్రిశ కుని కొడుకని ంథములవలన స్పష్టముగాన హరిశ్చంద్రులిరువుర టయ
భా గనుండును దా? ఇఁకచం మతివిషయమును విచారింతము.

9. చ ద్రమతీ షయమును గుఱించి 7 వ కలమునందుఁగనుపఱచిన విధము
చంద్రమ ద డ్రి పేరులును వారిపట్టణనామములును భేదముగనున్నందున
నియందలి తలిదండ్రులపేరు కును బట్టణనామములకును మఱియొ దా య
ములు నుండునాయని సంశయి చి " రాణనామచంద్రికం "
తుఁడు. యభువు మను డుకులలో నొకఁడు. కుశదీ ము
కొ కులు" " ఉ న డు. శిబితండ్రి. మహోసునుబు

※ ప్రా స ం జూ గు.

[illegible]. ఇతనిది ఉశీనరదేశము." "కోసలము. సరయూనదీప్రాంతము నందు దేశ [illegible] నయోధ్యాముఖ్యపట్టణముగాఁగలది యుత్తరకోసలము. మఱియు ం పర్వత [illegible] విశమునకు శ్రీరాముల పెద్దకొడుకగు కుశునిచేనిర్మించఁబడి కుశస్థ నిరాజ గాఁగలది దక్షిణకోసలము."] విజయా. దము. ఈపేరాచంద్రికయ.దుఁగా డక నిష్విథముగ వ్రాయఁబడియున్నదిగా పర్యాయపదములుగ నెచ్చటనుగ [illegible]ట్టనందునఁ చంద్రమతులిద్దఱై రిగ దాయని సంశయించుచుంశబ్రహ్మశ్రీనాగు మలిం శాస్త్రిగారిచేఁ దెలుఁగునవచనము గా వ్రాయఁబడుచున్న మార్కండేయ పురాణ [illegible] ందు హరిశ్చంద్రుని భార్య "శైబ్య"యనుయువతియనియునీయమయే, లోహితా స్యు [illegible] ల్లియైనట్లును వ్రాయఁబడియున్నందున మఱియొకసంశయమున కెడమయె. తాస్యునితల్లి చంద్రమతియనియుదివఱకు మనముగ్రంథములవలనఁ దెలిసికొని [illegible] టిమిగాని శైబ్యయని తెలియమైతిమి. నిక్కముగలోహితాస్యుని త శైబ్యయైనప [illegible] న శైబ్యకుఁ జంద్రమతియను నామాంతరమున్నట్టు మనము రూఢిజెయవ యను [illegible] త్రమున శైబ్యకుఁజంద్రమతియని నామాంతరమున్నట్టు మనమురూఢిజేసి ను ను [illegible] యొకజంద్రమతి గూర్చి యేమిగవిచారించవలయునో దె యకున్నది. రాజశ్రీ యైన [illegible] ద్రము వెంకట రామయ గారి పురాణనామ చంద్రికయందు హరిశ్చంద్రుని భార్య [illegible] ద్రమతియని వ్రాయఁబ యున్నది గాక శైబ్యయని గాని శైబ్యకుఁజంద్రమతియను మాంతరమున్నట్టుగాని వ్రాయఁబడియుండలేదు గాన నీసంశయాంశమును గూ [illegible] మీరును బూర్ణముగ విచారించుఁడు.

ఎనిమిదవకలమునందు వ్రాయఁబడిన సంశయాంశమునుగూర్చి భాగవత [illegible]నుజూచునప్పుడు మఱియొకచిత్రమగుపడినది. ఎద్ది యున. త్రిశంకుఁడనుగురుడా వ [illegible]నఁ జండాలుఁడై కౌశికునాశ్రయించి యతనిలావునదివిజాలయంబున కరిగినన [illegible]లుమన్నింపకఁ ద్రోయఁడలక్రిందుగాఁబడి దైన్యంబుతోఁరాఁ c గౌశిక డు నా స [illegible] మ లి నియు సట్టిత్రిశంకుఁడు హరి [illegible] నిఁ నియైననియు నా [illegible] డు c గా [illegible] ఁడు యాగదక్షిణమిషమున ద్రవ్యమునుహరి చి కులహీను గొలు c జెట్టిన [illegible] గాఁ [illegible] డిఁ బొందెననియును, పశ్చాత హరిశ్చంద్రు కిఁ బుత్రులులేక నారదు [illegible] ను [illegible] ంబు వరుణోపాసననతిభక్తితోఁ జేయవరుణుండు ప్రత్యక్షంబుగా గ వర [illegible]ణముల చేనొప్పుకొడుకుపుట్టె ని వా c బట్టి లునననతండు [illegible] యు యు వ [illegible] వరుణప్రసాదంబు దోహి ంతుండ, కుమారుండు జ [illegible] ంబు [illegible] చి పురిటిలోఁబుత్రుపేర మనఁగా బురుడువెళ్ళి గాని పౌస [illegible] పు [illegible] మ్మటఁబండ్లురామి భావ్య న [illegible] ను, పంగువ [illegible] పి [illegible] ట [illegible] మి యాగ్యుఁ ని ట్టును, ంద చ్చి మ్మట [illegible] గ

కాఁగ దక్షిణ పుత్రుకొరకు పై మోహంబునం బొ గఁబుచు చుండఁగాఁ దండ్రి యగు ప్రదానిని వరమిచ్చెననియు తండ్రి రోహితుండంట అకనట కేగనింట హరిశ్చం ద్రుండు వరుణగ్రస్తుండై మహోదరవ్యాధిచేఁబీడితుండై యుండుటవిని రోహితుండు పితృ రక్షణకై ఇంటికి రాఁ దలఁచి దుఃఖించుచుండుము సలితపసీయై వచ్చి తీర్థాభి మనంబుఁ జేయుచు దేశాటనముఁ జేయుచు యెక్కడ యేఁడువనంబుల సంచరించి క్రమ్మఱఁ సు యుగ్ర ప్రాంతమునఁ దిరుగుచు నజీగర్తుండను వాఁడడవినుండి యింటి కిఁ బోవుచుండ నతఁని కుమారుఁడైన శునశ్శేపునిఁగొని తనకుబదులు యాగపశువుగా నిచ్చి యొసఁగెను. అతఁడు పురుషమేధముఁజేసి దేవతలను దనిపెననియు యా కథ హరిశ్చంద్రునివలనఁ బ్రీతుండై యజ్ఞానికి ముఖ్యజ్ఞాన ముపదేశించెననియు భాగవతనవమస్కంధమందు వ్రాయఁబడియున్నది. ఇందు సం యోగమునుఁ జూడుఁడు. యాగదక్షిణమిషమున విశ్వామిత్రుఁడు హరిశ్చంద్రుని రాజ్యమును గొనుటకుముందే హరిశ్చంద్రునకు లోహితుఁడు రోహితుఁడు అను సు పుత్రుఁడు కలుగుటయు వెన్క సత్య హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానములవలనఁ దెలియుచుండఁగా భా గవతమునందు హరి ద ఁడు విశ్వామిత్రుని లన నలజడిఁబడినట్లు మ్మటు కొడుకు లు లేకవరుణోపాస్తిఁ సెనను డు క్కజము. వెండియు సత్యవాక్యపరిపాలనము కై కలహింపనైనఁగొలిచి సూనృతవాక ప్రతిష్ఠాపకుఁడని పేరొందిన హరిశ్చంద్రుని డు తనపుత్రుని కొలఁది యొకపా నియాగపశువుగఁ జేయుటయుఁ ద్రిశంకుపట్టా నౌట్టు లేనియు బొం గసనుకట్టిచల ట్టిన గాధిపట్టి యట్టియజ్ఞమునకు హోతగను సంతసించి ముఖ్యజ్ఞానంబుఁ గృపసే నుట కన్న మిగులనబ్బురంబుగనున్నయ . హా. మఱియుఁజూడుఁడు. పోకల హాచ నాయనిగా చే రచియింపఁబడి వసిష్ఠ శ్రీరామసంవాదంబును నగు శ్రీరామహృదయంబను "మడ్చక్రవర్తుల యిం జాలప్రఁగథల"లో భాగవతమునందు వ్రాయఁబడినవిధముగఁ బుత్రునివిషయమై వరు ణునిచే పనికో బొంకినకారణము చేత సిద్ధ సత శీలుండవు గావని యు నసత్యవేణిప . నమునకుఁగలుగునే గాని స వేణి వర్ణనము కుఁ గలుగనేరదని కుండలిశ క్తి త ఁడై హరిశ్చంద్రునితోఁజె న ాగ వ్రాయఁబడియున్న గాన నిదియిం మ గా జాలప్రఁగథగాక నిక్కమై చారిత్రమేయైనయెడలహరిశ్చంద్రునియొ సి హరిణతకు భంగముగలుగుచున్నది. ఆలోచించుఁడు. ఇట్టిపరస్ప రో ధాంశము ను క్కముగని యుంచి వ్రాయుటకుఁ బూర్వో రహరిశ్చంద్రోపాఖ్యా ౦ డుం యాంధ్రీకరింపఁబడినవోయట్టి మాతృక ఎటికేని మాకుఁ క్క రయు మా , య ాము ను గ టకు స్త ముగవ్రాసి మి

ఈగ్రంథ చతుర్థాశ్వాసమునందు "వీరబాహుని పూర్వజన్మ వృత్తాంత" ... త్రిశంకుఁడు సశరీరస్వర్గమునపేక్షించి కులగురువగు వసిష్ఠునాశ్రయించన తనకు ... నాకమునకు మెయితోఁ జనఁగూడదనఁ త్రిశంకుండు వెట్టిపోయి ... బోయినకారణము తనిఁ జండాలుండగునట్లుగ వసిష్ఠుండు శపియించినట్లు వ్రాసియున్నది. వెన్నెలకంటి సూరన ప్రణీతమగు తెలుఁగు విష్ణుపురాణమునందును మఱియుఁ దెలుఁగు భాగవతమునందును వసిష్ఠుఁడు త్రిశంకునిఁ జండాలునిగ శపియించినట్లగుపడుచున్నది. ... యందిట్లు వ్రాయుండఁగా రాజశ్రీ యెనమండ్రము వేంకటరామయ్యగారి "పురాణనామచంద్రిక" యందుఁ త్రిశంకుఁడు బొందితో స్వర్గమునకుఁ బోవలెనని వసిష్ఠుని ... నట్టును అందుకతఁడు సమ్మతించనందున నతని (వసిష్ఠు) కొడుకులడగ అకు ... నయపేక్షుఁ దీర్పుఁడని వారిని నిర్బంధించఁగా వారువి త్రిశంకునిఁ జండాలుండగునట్లు శపియించినట్లు వ్రాయఁబడియున్నది. పూర్వోత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము ... యందును విష్ణుపురాణమందును భాగవతమునందును వ్రాయఁబడినదానికి విరోధముగ వసిష్ఠునికొడుకులు త్రిశంకుని శపియించిరని యుటకు వేంకటరామయ్యగారి ... వ్యాదియాధారమని గ్రంథములఁ జూడఁగా భాస్కరరామాయణ బాలకాండము "త్రిశంకుమహారాజుచరిత్రములో" వసిష్ఠపుత్రులగు వాసిష్ఠులు త్రిశంకునికిఁ జండాలముఁ బొందునట్లు శపియించిరని వ్రాయఁబడియున్నదిగాఁబట్టి త్రిశంకునిఁ జండాలుగ శపియించినది కులగురుఁడగు వసిష్ఠుండో గాదేని గురుపుత్రులగు వాసిష్ఠులో నివ్విషయమును బూర్ణముగ విచారించవలయును.

2 ఈప్రబంధముయొక్క చతుర్థాశ్వాసము 147 వ, ప. మునందు హరిశ్చంద్రుని తల్లి "తారకా" రాకాచంద్రనిభాస్యయని వ్రాయఁబడియున్నదిగదా. ఇఁక ... వంశము ... యందుఁ దెలుపఁబడిన వృత్తాంతమును జూడుడు. "సత్యవ్రతు భార్య కేకయ ... సత్యవ్రత' యనునది హరిశ్చంద్రునింగనియె' ననియేతాత్పర్యగడ రత ... వంశ ... నదు "సత్యవ్రతుండను రాజు వసిష్ఠు వలనఁ త్రిశంకుండ ... ' నను ... స్టము వ్రాయఁబడియున్నదిగాన హరిశ్చంద్రుని తల్లి తారకయో గాదేని సత్యవ్రత ... యో ... శయా ... మును మనమునిక్కముగఁ దెలుసుకొనవలసినదిగానున్నది.

ఈ గ్రంథమును మేము ... సంవత్సరములోఁ బ్రకటించి ప్రకటనపత్రికలో నొకటిగానున్నందు నీపత్రికకు రెండవ ... త పోషకులగు ... కుమారరెడ్డి వెంకటరెడ్డిగారు మొదట నిం ... ప్రోత్సాహ ... వ్రాసి మాకుఁ బంపుటఁబట్టి మఱికొన్ని లిఖితగ్రంథముల ... తెప్పించి ... యీ గ్రంథమును ముద్రించుటకు ... చియు ... య ... ములచే ... వ్రాయుచున్నారము ...

ను రుగముద్రింపించ మకట్టి యిప్పటికిముగించి క తాకులమైమంటిమి. మఱియు గ్రం మునెుుక్క మాతృకలిచ్చినవా నామములిందు బొ దుపరచితిమి.

మ॥రా॥రా॥శ్రీ నెల్లూరుజిల్లా కోర్టుప్లీడరుగారగు నేలటూరు వెంకటరంగాచార్యు వారు

„ శ్రీవెంకటగిరిరాజాగారి హిందూహైస్కూలు తెలుఁగుపండితు గు శ్రీమాన్ సరస్వతీ, నృసింహాచార లవారు.

„ చెన్నపట్టణముననుండు చె ఆఫ్సాకట్ లెండుమిషన్ కాలేజితెలుగుపండితులగు శ్రీమాన్కొమా డూరు, అనంతాచా లవారు.

„ నెల్లూరు కాపురస్తులగు బ్రహ్మ గట్టుపల్లి ఆ నారాయణశాస్త్రు వారు

„ శ్రీమాన్ శిరోభూషణము - ఘవాచా వా.

„ పిట్టివెంకటరెడ్డిగారులోనగు భాషాభిమానుల సహాయమువ నీ థముసుముద్రింపిం ప్రకటించి మ వి ం చుచు నింకనునిందెవ్విథమగు తప్పులు మాకుఁ లుపుటకుఁగాఁబ్రార్థి చుచున్నట్టి,

— —9. } నెల్లూరు.

డయరు, వీరనాగయ్యా,
పూం, రామకృష్ణ .
శ్రీ అముద్రి గ్ర థచింతామణి త్రికాధిపతులు.

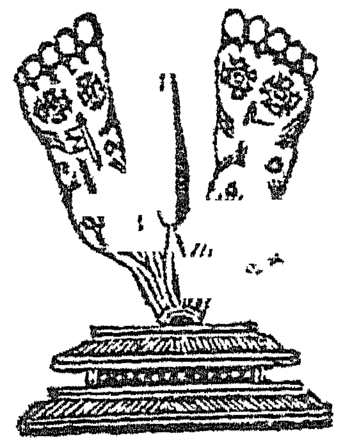
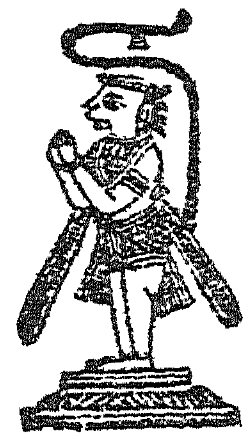
పీఠికలో నెనిమిదవ కలమున వ్రాయబడిన ...గ హరిశ్చ... ...నివంశవృక్షము.

...వ మను ... ద్రిక ...ను ...య ...వవిష ...ము.	విష్ణుపు ... మ ...యబడిన విషయము.	...త ...తమునందు ... న విష ...ము.
సూ... ...ర్య...	ప్రియార... ...డు	త్రిబంధనుడు
|	|	|
సత్యవ్రతు... ...యు త్రిశంకు...)	సత్యవ్రతుడు. (నామాంతరము త్రిశంక... ...లు)	సత్యవ్రత...
|	|	|
... ...చ్ఛంద్రుడు.	హరిశ్చ...	త్రిశంకుడు
|	|	|
లోహి... ...స్యుడు	లోహి... ...స్య...	హరిశ్చంద్రుడు.
		|
		...హితుడు

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము.

పద్య కావ్యము.

త పాటి లింగనామాత్య ప్రణీతము.

శ్రీ ిధరాయనమః

ఉ రహ ంద్రో ిపాఖ్యానము. పద్యకావ ము.

ప్రథమాశ్వాసము.

అవతా

౧ శా॥ ి ల్ల శం చక్రముల న ంజ టకే ొనన । మారామా
మ ంర ధరాగ్రకుచ మల్ సాటి ంబూ । నారాయి క య గా
దముక దు న । కూి చ ష్టికు చ గ చె
౨ ॥ గుచ్చి శ్రీ యె కొ నమలు పా × చే
డ । మును న్నవై ను శు నా నా ము
మకా ట యి చుచపా యు గ్గ గ మె
బ నపా వ క్ప భల ధ ళ షిగురియ
ము । ధ బున స్వయ మునధవు చే ద చెలువొందు మా
దేవిమముపే బ్రో గా . చ । అలయుమయ యు
లెప్పుమేటి చకొ నా రి నేనుజ
చ్చి నె స ము గ చ్చి ల నుగా
ప ము నా ను చు యు
టంచు నేమొ శ
ప్ప య

సనాశ్రయించె ౯॥ ౫. ఉ॥ సుద్దుల తైయైయెచటఁజూ న ంచునే బూలుచె తాను లుఁబోఁ లుబోవదొడంగుసంచుసో । న బాలకు వాఁకిలిదాటఁగ కనాలినే॥పొ ద్దునుగాచుక్రొం ౘ బా గురుస్తునుబ్రస్తుతించె ౯. గీ॥ వేదవదాంగ సా త్యవివిధగా । కలభాష శేడు ములందు రలునిజరూపమేఁబదివ ధామ । మునకుఁజి క్రనవాణి నె ుభజిం ॥ రమతిదనునర్చింప । నరువిద్యోఁ గనిచయన నంబులు । క పెక ట ద్వి దముఖుండైన ఘ్న ఘని గొలుతు ౯॥ ౮. ॥ పుట్టుకఁబట్టియి పకుచుభో కిఁబుట్టుచుస హ చే । ట్టగరె గానుడు ౘగ సుబాపఁడై । జుట్టు దంబుజేజెమెయి సామ్ములుగా మవుల్ ఘ పుచు౯ । ప్ర లా బ్ంధముల నెంచి మొక్కె ౯ ౯ ॥ గ తరస రచనా ం లు తె యలే కావ ము య ద లి నిరా కు యమము దే॥ ౧౦ భ కా వ్యము నంబు ఁ త్మ ము । వి తిమెచ్చఁజేయుసుకొ కా తి విలాసమనోహరాం యా । యు తివ సొబగొందెడుగా తు లంచుగా ల౯ । బ్రవిమల తిచాలుమదిరంజిలఁగా తియిం నేర్పునే॥ ౧౧. ॥ అని యి దేవతావందన బును, శిష్టకవిబహూ ం ణ బును, దుష్టకవినిరాకరణంబుసునర్పుచుసెక్క ప్రబంధంబునిర్మింపనుద్యోగించి, ర జనానుమతంబునఁ బ్ర స్నుండైనవెన్నుండగు శ్రీకృష్ణునకు నంకి ంబుగాఁ జే ద చుచు॥ ౧౨ ॥ శ్రీ మ య రులఁ జెన్నగుతక్కెడపాటవం వి। స్తారు డ ర్వ రు , యిశోమ డు యా । రమయందుఁగాంచెను వ ట్రా ౯ ।వారలలో ఁ ట్టు చివ ఁడొప్పెముకుందర్ డై ॥ ॥ అం రకుల లక్ష్మిక౯ । మయనుసొ వనతఁనులీ ౯ జె డై

వె కటప యన । నం జ భుసుకునిఁగాంచెనా సతియం ము౯॥ ౪.

మసుక యిం వెంకటుప యసుజన। మానితాంబుజమార్తాండధేను ండ ౧ మామాలఁ స ।తినవ రసు ర గాత్రిసూ మసు వాహము ॥ ౧

త్ర మ ద్గ శో చి యైనయా । సూరమయందుఁ గా

పా రో సె నా । చారుఁడు ధువర్గవ చైన మవెం టమం నగ

ల గా క ల్ప ౯దగుస సత్కాప ౬. । గ చి

న నె లు బు మె వ్ యా వ బు ందు భ గూర

థ పి బ వెన ౧

యుద్ధ యు

మ మి। న బు ము, పి

ణ మ బను ష॥

షష్ఠ్యంతములు.

౧ క॥ చక్రవరాయుధధరునకుఁ । జక్రహితాహితవిశాల ✻ చక్షుర్ధృతికిన్ । జక్రవ్యాపితతేజ । శ్చక్రునకును విభవవిజిత ✻ శతమన్యునకున్ ॥ ౨ క॥ మధుసూదనునకు రాధా । మధురాధరసీధుపాన ✻ మదచిత్తునకున్ । మధురానగరవరాధిప । మథనునకు సహస్రకోటి ✻ మదనాకృతికిన్ ॥ ౩ క॥ రామానుజునకు బృందా । రామాచరునకు జగద ✻ రామాకృతికిన్ । రామావతారునకు వ్రజ । రామాసందోహహృదయ ✻ రతిరాజునకున్ ॥ ౪ క॥ హరిశుభనామాంకితునకు । హరివాహనజనకునకు హరితేజునకున్ । హరినాయకమిత్రునకును । హరివాహశ్యామునకును ✻ హరిశౌరునకున్ ॥ ౫ క॥ శకటాసురబకదైత్యాం । తకునకు షోడశసహస్రతరుణీశృంగా । రకమలవనభానునకున్ । శుకయోగిప్రణుతపుణ్య ✻ సుచరిత్రునకున్ ॥

కథాప్రారంభము

॥ సమర్పణంబుగా నాయొనర్పంబూనిన సత్యహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానంబను మహాప్రబంధంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన॥ ౧ క॥ శ్రీయుతదయారతుఁడు కాం । తేయాగ్రజుఁ డధికవినయదీపితగంభీ । రాయతపృథ్వీకీర్తి మార్కం । డేయమహామునికి మ్రొక్కి తేపంబలికెన్ ॥ ౨ ఉ॥ సాంద్రయశఃప్రతాపజితచంద్రదినేంద్రవిహారుఁ డా హరి । శ్చంద్రధరాతలాధిపుని సత్యవచోవిభవప్రశస్తికై । యింద్రసభన్ వసిష్ఠమునిసూనుఁ గౌశికుఁ డెచ్చి దివ్యమా । నీంద్రులవద్ద వాదుఘటియించిన నాటి మొదల్ సమస్తమున్ ॥ ౩ క॥ నృపుబొంకింపఁగలేకా । తపసియుఁ దుదమోక్షపోవు తత్కథ తెల్పన్ । నిపుణతగా వినుపించితి । రిపుదవ్వల నేమినడచె నెఱుఁగింపు దగన్ ॥ ౪ గీ॥ ముదముతోడ మార్కండేయమునియుఁ బాండ। వాగ్రజునిఁ జూచి పల్కె నట్లు భూపుచెంత। నా హరిశ్చం[illegible]చే వృలాయుసుకటి । లీల నేలింతు ననుచు గాధేయుఁ డపుడు॥ ౫ సీ॥ రశంఖచక్రముల్ గరుడాశ్వకలితాం ధవళారుణమ్యతుల్ దవిలి మెఱయఁ । గోటీరరవిదీప్తివాటిల వికసించు తెలిదమ్ములన నేత్రదీప్తులడరఁ । గౌస్తుభరత్నముక్తాదామకము లెదజోడైన సహారపాడి నెఱప । నీలదేహసువర్ణచేలప్రభోన్నతుల్ తపయోధరతటిత్ప్రతిభఁ దెలుపఁ । బన్నగాధీశుఁ డెన్నఁగించు బవగగొడుగు । ఁ జెలువొందమ నిందిరానేతఁ జేరి । కెన నాహరిశ్చం[illegible] మొక్కించి నిలిపి । నయము [illegible]లనె గాధితనయుఁ డపుడు॥ ౬ మ॥ పురుషశ్రేష్ఠ మహాత్మ యీ జపతిన్ బాం [illegible]ం లే[illegible]న్నచో । నరుదౌమ రత్నజ్యరాసి సగషే[illegible]ం యాశాష్టబం । [illegible]ర[illegible] ట్టు[illegible] కనిలనెంతో పే[illegible]నే ంపుచున్ । [illegible]రి[illegible] సురనాథుచె[illegible]ష్ట

నుంచక బూనితికి భూసుతా॥ ౭ క॥ సప్తద్వీపంబులనీ । సప్తాశ కులాబ్ధి పూర్ణచం
ద్రునిచేతం । దీప్తత నేలింపంగ సం। సప్తకుండను నైతినది యశక్యంబనకన్॥ ౮ గీ॥
చక్రమును గాని యిలయెల్ల సాధ్యము గున్న । పోసంగ నామాటం జెల్లించం బూని లేని ।
జక్రమిప్పించి యీతని చక్రవర్తి । జేసి కరుణింపుమనన వ్విశ్రీధరుండు॥ ౯ ఉ॥ ఆవలం
జేరి దొంగవౌదలయండకుం జక్రము మమ్ముం బానిపై । నావిను రాజెదంవలంచిన ప్పుడె పే
గమువచ్చి సాధ్యముల్ । గావలెనన్న చోటులకు గ్రక్కున లేఖ బావ్రి నీకట్టి పో। మ్మీవ
నంబోయి యాజ్ఞ ఘటియించును యీవిభుకైవశంబుగన్॥ ౧౦ క॥ కావునం జక్రము
నెప్పుడు గావలసిన వచ్చుననుచుం మలానాథుం । డావర మునితోం బలుకుచు ।
భూవిభుమంత్రోపదేశమునం గరుణింపన్॥ ౧౧ క॥ సమ్మనిం జెందిమానియు । స
మ్మను జేశ్వర నిజాచియ ఖిలోర్వియుని । న్నిమ్ముల నేలింత ననుటు । కిమ్మహిమము నీకు రాఘ
టించితిమిటులన్॥ ౧౨ క॥ అచ వాళమెనయన్ । భూచక్రంబేలునట్టి పుణ్యాత్ముం
డుగాం । డాచక్రవర్తి గావున । చతురాస్యాదులెఱుగ నేలు ధరిత్రిన్॥ ౧౩ క॥ న
రవర నాపుణ్యములో । గుణుతుగ సగమిచ్చెద గైకొనుమిదె తుదనీ । ధరబాయక నిను నిం
ద్రుని । సరిగద్దియను నుతుదివిజసంఘము బాగడన్॥ ౧౪ గీ॥ అనుచుం గౌశికమౌని
తానాడినట్టి । మాట జెల్లించి బుధులెమ తినుతింప । హరిహరబ్రహ్మముఖ్యులు నానతి
య్య । ఘనహరిశ్చంద్ర ఁపట్టంబుగట్టి॥ మ॥ ౧౫ గీ॥ రతరంబుగ రాజ్యంబు సేయు
మనుచుం । జెరిబహుళవి ములను నాశీర్వదించి । యోహరిశ్చంద్ర యేగుమయోధ
కీవు వ్రాసెద నుయజ్ఞ రక్షనివడిగననుచు॥ ౧౬ సీ॥ స్వస్తి యజనాదిషట్కర్మని
రతాదిమహిత విశ్వామిత్రమానివరుండు । తనప్రియశిష్యను_మునిను యజ్ఞభూదేవు
వించిపుత్తెం । యోజనం బెలమిన యోధ్య హరిశ్చంద్రరాజన్యునకు సర్వరాజ
యుక్తి। ముగి నచ్చిరి మిపగుడగజరథతురంగసైన్య నిచయపరిచారకులును । రత్న
భూషణ ధన ధాన్యరాసులెల్ల । తెలియనర్పించినీని గాదినములంను । రొక్కమునను
మాకర్ణులలెక్కచె । రమ్మనుచుంగమ్మ వ్రాసి చేవ్రాలు చేసి॥ ౧౭ క॥ ఒసంగి
రిశ్చందు నిండా । పెసంబంపిన సంతసమున వెన్నునకునుబ్ర । హ్మసదాశివకా । శిక
ముఖ । వసుధామరమణుల కెల్లపడిన తులిడుచున్॥ ౧౮ ॥ అంతరథాశ్వకుంజ
భటామలతోం జను దెంచి కాశికా । కాంతుండు కాన్క లిచ్చి పొడగాంన మెచ్చుచు
నాదరించియ । త్యంత చమూసమేతుండయి యాతండు వెంబడి భక్తిగొల్చిరా । నిం
నుతుండు దాను రథమెక్కి నృపాగ్రణి వైభవంబునన్॥ ౧౯ చ॥ తడయక కాశికం
ణముం బట్టినృపుల్ తెరువంమునక్కడ । క్కడబహు కాన్కలిచ్చి పొడగాంచి బలంబు
తోడం గొల్చిరా । నవపివిన ప్రయాణకలునన్ బురముల్ గహనాపగాగిరుల్ ।
చిసమీపభూమికు తుకంబున జెందిన వార్త దెల్పగన్॥ ౨౦. చ॥ నగరమలంకరిం
ణజ్ఞుల కాజ్ఞయొసంగుచున్ నుయ । గురుతపోధనుండు రథసాముజ ఘోట

న రాజిమై। స్వర్గజను డేరమంత్రులును భూసురులాప్తులుపౌరులెల్లరా। నగణితవై
భవంబున ధరాధిపమౌళినెదుర్కొనెన్ బెసన్॥ ౨౧. ఉ॥ వచ్చుసుయజ్ఞుఁ గాంచి జన
వల్లభుఁ డంతరథంబుడిగ్గుచున్। హెచ్చినభక్తితో సుతుఁడునాతియుఁ దానునతుల్ ఘ
టింపఁగాఁ। బొచ్చములేనిప్రేమ నిగమోక్తుల దీవనలిచ్చియాద్విజుం। డిచ్చనుతిం
పుచుండ సనియెన్ రవివంశశశాంకుఁడింపుగన్॥ ౨౨. క॥ గరిమన్ ద్విజసత్తమమీ।
గురునికటాక్షంబువలన గురుతరకీర్తి। స్ఫురితేనిప్రతిభ నొందితి। ధరణిన్ దన్మహిమ
బొగడఁదరమె మహాత్మా॥ ౨౩. చ॥ అనిన సుయజ్ఞుఁ డిట్లనె నృపాగ్రణి మద్గురుబు
మందమై। తనదుతపోమహత్త్వము వృథాయగుసంతకు లేనియీర్ష్యలోఁ। బెనచు
నెంతగాయవిధిపెట్టెనువిమ్ములమాకునైతమున్। మనసులురోసెమానులకు మచ్చర
ముల్ దగు యయ్యెనెచ్చటన్॥ ౨౪. క॥ సందరయుచుమీసత్యము। నిందింపఁగవచ్చి
తానె నిం వహించెన్। బొందుగనువిదియకలువల। విందుగతిన్ మీదుమహిమ వృద్ధి
లంగెన్॥ ౨౫. వ॥ అనిబహుభంగులఁ బ్రస్తుతించుచు సర్వాంగసువర్ణప్రభాభా
సురంబైనమేరు సదృశంబగునత్యున్నతసామజరాజారూఢుం గావించి కాంచనర
ంబులఁ దద్భార్యాకుమారుల నారోపించి భేరీపటహఢక్కాకాహళ మృదంగసంగీతవాద
ఘోషంబులెల్ల నెల్లదేవదుందుభిధ్వానంబులు గగనంబునం జెలంగ ననిమిషప్రసూనవ
ర్షంబులు హర్షవెసంగింప, రవిరశ్మికిన్ జోరవయీకఁ దనరుమఁబటుపటాకా, రవి
స్ఫటికనకకేతన వ్రాతంబులతిని డంబుగా, మహావైభవసాంద్రుండై హరిశ్చంద్రధ
రాతలేంద్రుండు నిజాగమనంబు కాంక్షించుచుఁ దత్పురంబు నుండి సుయజ్ఞుతోడం జను
దెంచినయాప్తసామంత పురోహితామాత్య బాంధవ పౌ జనపరిచారికశ్రేణులవిశ్రా
కటాక్షవీక్షణామృతధారాభిషిక్తులం జేసి మధురవచనరచనలనాదరించుచుఁ దరలి
సహస్రారసుదర్శనసాధితంబుగాఁ గలసప్తద్వీపావృతక్షోణీ చక్రంబునకుమ
స్నినాగలోకో ర్వలోకసప్తద్వయంబాక్రమించినిజస్వామియగు తామరస బాంధవా
యసుధాధామునాజ్ఞ జెల్లింపంబూనియున్న చందంబున నొప్పుగభీరపరిఖావలయి
వరత్నానేకసహస్రశిఖరోన్నతావరణచక్రంబునం దనరారుచు నిజాగ్ర కనకకల
బుల నూతనజాతరూపజలజాతంబులోయి నిగగనాపగాసంభూతకమలసంచర
చంచరీక సంచయంబు విభ్రాంతినిరంతరంబునుం బరివేష్టింపఁద తులకద్భుతంబుల
నకాలతిమిరోదయంబునకుఁ గారణంబు లేమియోయనియునుగా దినీలాంబుదోద
యంబనియును జనంబులకు సంశయంబులుగల్పించుచు నంబరచుంబితజాంబూనద చం
ద్రకాంత వ దివ్యమణిమయ బహువిధశోభితసౌధయూథంబులఁ జెలువొందుచు, మం
దారమా ం చందన కర్పూరకదళికా ఘనసారమాలూరకురువకా గురుమల్లికా క్రము
వు న నా కేళదాడిమీ చంపకాదినా తరుసంతాన నాభిరామంబులై చై
మా ంబులగు కేళికారామంబుల దీప్యమానమానససరస్సన్నిభంబులగు

సరోవరంబుల బోలు పలరుచు నైరావత సార్వభౌమనిభంబులగు నిభంబులఁ బుష్పరథస
మాన విమానంబులగు దివ్యరథసంతానంబులఁగు రంగవాహజవాభంగ సంగతంబు
లగు తురంగంబుల నకుంఠిత శౌర రసోల్లుంఠిత కంఠీరవకిశోరంబులగు వీరానీకంబుల వీఁ
కందనర్చుచు, నిగమశాస్త్రవిభూతి సంపన్నులగు ద్విజబాహుజోరుజాంఘ్రిజజన సమా
జంబుల జెన్నలరుచు, మణిమయ గోపుర ప్రాకారోపరిభాగ విహారోత్సాహ మయూరవా
రంబులకు నాట్యసంరంభంబు గల్పించుచు భర్మ్యహర్మ్యఖచిత మహేంద్రోపలాగ్రప్రభా
మేఘౌఘంబులకుం దోలుకరి మెఱుంగుఁదీగల నోజ మెలఁగు వారాంగనారత్నంబుల జె
న్నొనగుచు, శశికాంత పద్మరాగ ప్రదీప్తంబులె కర్పూర కుంకుమంపు బూఁతల రంగలరుకు
డ్యప్రదేశంబులను మృగమదంబున నలికి ప్రసూ డినవదువున ముక్తామణిరంగవ కలనుల్లి
లు మణిమయ వేదికా లంబులను హల్లకమల్లకా చంపకోత్ఫుల్లకమలప్రసూనా నా విచి
ంబర వితానంబుల డంబగు రాజమార్గంబులను నారికేళ కదళికా క్రముకేక్షుదండంబుల
నిండారు గృహద్వారంబులను మరకతసందోహ బంధుర తోరణంబుల నందంబులగు స
ర్వవిశిఖంబుల శోభితంబగు నయోధ్యాపురంబు జొచ్చి పురలక్ష్మి పనుపున సంకుమద కుం
కుమ మృగమదోపేత బహువిధ కుసుమ పరిమళ మిళితాభివాహంబై భృంగసంగీతవా
ద్యంబులతో వోటోడ్కొని వచ్చుటకై నెదురోడ్కొను లీల నొలయు మందమంద మలయప
మానానుకూలాగమనంబున కానందంబందుచు రాజమార్గంబునం జనుదెంచు సమయ
బున ॥ ౨౬. చ ॥ మణిమయసౌధ ఘుల సమంచిత వైఖరులన్ పురాంగనా । మణు
నిమేషులై వరవిమానములందగు దేవకామినీ । మణులొయనంగ నిల్చి గరిమన్న నిరష
డు మెచ్చు గానభో । మణికులజాంద్రిశంకుని కుమారకుమార సమాన విగ్రహుండ్
వ ॥ అప్పుడు తమలో నిట్లనిరి ॥ ౨౭. సీ ॥ ఈరాజ లేమాని యిడుమ బాధలకు నోర్చి
త్యంబుఁ దప్పని చక్రవర్తి । యీ ధన్యుఁడా యింతినఁటు నమ్ముకొనినైన సత్యంబుఁ దప
ని చక్రవర్తి । యీ వదాన్యుండ లేయిలయెల్ల నర్పించి సత ంబుఁ దప్పని చక్రవర్తి । యీ
పుణ్యుఁడా నీచు నేలికగాఁ గొల్చి సత్యంబుఁ దప్పని చక్ర ర్తి । యీ నయజ్ఞుఁడా
గఁగారాని తేని । య వైఁబూని కొనితీర్చి మెప్పుఁగాంచి । సత్యసమూర్తియైనట్టి
క్ర ర్తి । సత్యవాక్యం కద సర్వసాధనంబు ॥ ౨౮. సీ ॥ ఈచక్కఁదనమార మెజ
లకాద శుభవర సూనులకుఁ జలవంపు గాదె । యీ వితరణమా దిశావల్లభామేయచి తా
మణుల ల్లనిగ్గగాదె । యీ శౌర్యమీయుమా భీశమఖుని మాటోపములక
టిగాదె । యీ వైభవంబు దేవేంద్ర ధనాధిపవిప్రశ్రుతశ్రీలకు వెగ గాదె । యిట్టి
తచారిత్రు నిట్టి ఘనుని । నిట్టి నిత్యసత్యవ్రతు నిట్టి రాజ । సార్వభౌమ హరిశ్చంద్ర చక్ర
సాటిగలర లేజూడ మజ్జగములోన ॥ ౨౯. శా ॥ విశ్వామిత్రుడు ద్రోహియై చ
నకా వేధించె వెవ్వాడై ఖరికా । విశ్వంబున్ వెగ దొందనంచనుట భావించకానే ంబంపం
విశ్వామిత్రుఁడు గాఁడు యిట్టి సకలోర్వీశేశ సత్కీర్తిచే । విశ ంబె నలు రి

ంచెంజగంబెంచఁగన్ ॥ ౩౦. చ ॥ అవలితఘంబుహొచ్చితమదనాగఁ గనీయకజ
ట్టుపై । రవికిరణాళితన్గ సిరషుయొనర్పుచు బాయనన్నిశల్ । బవలుగ సంఘటిం
చిమె బాయకఁ గాయునిరం రంబునీ । యవనిపుసత్ప్రిలాపనిబిడాతపము ఖ్యతమం
(జేయుచున్ ॥ ౩౧. ఉ ॥ ఇక్కడజూడరమ్మ రథమెక్కినృపాగ్రిణిడానివచ్చునీ ॥
వనాలజొంకినవసార ంథవు టుంకి ొక్కవున్ । జక్కొరపల్లుచేతినెలచా
ంకిసిమల్ దాలంకు । చిక్కనినిక్కజ వలచిన్నె చన్నులపొంకి మెచ్చఁగన్ ॥
ఉ ॥ చంద్రసహస్రసాంద్రరుచిజాలము నేలమనానన్నాబ్జమున్ । జంద్రశిలాకని
ల్న సించుమనోహరాంగమున్ । జంద్రసమానగంధసహజత మహత్వము
గాంచుఁ । చంద్రమతీసమాఖ్యసనిరంబును నీసతి దా యుందుట ॥ ౩౩. ॥
జ్ఞముమందహా రొచుజచంద్రచంద్రికాన మవి ంతినెనఁ । సుధజంద
సైపై సుదియు తేనియపల్కుకీరోదకన్యాయసారమె యు । దంతహారకప జ్రి
శ బూలక రసా ప్తిరత్నకాం న్యాయ ంజితమ్మ గఁ । గోమలాంగంబుకుంకుమ గం
ం మైసుమసౌరభనా య మతిసు ద । నంగశృంగార సంగతులమరురీతిఁ । బ
వహజనీ యపటిమసొంది । రమణిమణిదాఁ బవిత్రతారత్నమగుట । నా యథ
బులెంపను యదౌర ॥ ర ఉ ॥ లాలితసార్వభౌమ శుభలక్షణసద్యదినేంద్ర
నిన్ । ఫాలనటద్విరే ని భాసురకుంతలుఁ ంద్రబింబరి । లాలపనాబ్జసూంతన
లా మనోభవుముద్దులాదునీ । బాలుఁడు చెక్కుటీ ను బాలుడొ ంకవటమ్మచూ
॥ ౩౪. ఉ ॥ అమ్మరొ నేఁడు గామనకు నశ్చెనుభాగ్యము నేఁడుజూడ గా । నమ్మటు
మ్మయమా యిడునాపదలన్వనరాసులిఁడిన । తమ్ముసొదచేకొని న పాగ్రణితా
రిచేర్పముఖ్యారి । ట్టిమ్ములగూడిరామహిమ లెంచఁ దరంబెజగత్రయంబు న్ ॥ ౩౬.
సా ॥ ఎలమిన్ బుణ్యసతీమణుల్ పురములోనీరీతిన ంపుచున్ । దెలిమ త్రెంబులసేస
మతిభూ ోవ లి । నక్పల్లవం । బు శోభి సు ర్ణపూర్ణకల ంబుల్ గొ చునే
తంచి । క మలుల్ల ల్లఁ ను నా ర్యాపముల్ యఁగన్ ॥ ౩ . గీ.
రా నేతె చి రాజధాని । రాజసమునహరిశ్చంద్రరాజ । రాజ వనలో
రా ములు । రాజసదనంబుకడఁగరిరాజు ॥ ౩ సీ ॥ అంగణంబుజవా
క ంగారించి గంబు ము లుఘమ్మరనఁగ । మాణిక్యవజ్రస ణికుడ్యముల
సున్నంపుఁ బట్టెలసొబగుమించ । రకపుదంతపు హజా ంబు కుసు బచ్చతోర
బులు మ్య ంపఁ । గ్రమకేతుకదళికాకాం ముల్ మే కట్టుబితాంబర
గఁ । బసిఁడిని ంపు యు రిగనొప । దా రసీమటుపభ
మునవొచ్చి । రథము డెంద ంసుతు రాగనంత్రి చిత్ర ంచె
నప్పుడప్పుడ ఁ ।

సాయంతనవర్ణనము

౩౯. గీ॥ తనదుభూభారమితఁడుచేకొనియెభళిరి । చూతమంచుహరి దుర్జూడవచ్చు । ఫణితఫణిరాట్ఫణామణిప్రభయనంగ । నపరగిరినిల్చెనినుడ దరుణరుచుల॥ ౪౦. సీ॥ పతిమ స్తకోపరిఘరిథవిల్లికువింపనెరయసూర్యపుటంబు గా డుగనంగ । నస్తాచలంబునకవులనువిభునాజ్ఞ సంఘటింపఁగ బోవుచక్రమనగ । ధ బర్విపాతాళ లముజొచ్చు నృపాలచటులప్రతాపపుంజంబనంగఁ । దన యి యొప్పదని కౌశికుఁడుబుచ్చియ లోవైచు కోర్భార్చియనఁగఁ । గుర్రింకెన రాంబు రాశి నక్కువలయారి । మనునిభుండగు మనుమనిమహితభూతి । గంటి పుడ యను రాగక తుఁడగుచుఁ । గనుగొనుచునుండఁ జనియెనోయనఁగనంత॥ ౪౧. ఉ॥ అ ప ద్వీపగతావనీతల రిపుత్సా శదేశంబులన్ । విఘ్నలానేకపురాళిరాజు లనుపన్ వే బోయిచక్రంబుగా । బుపఁదత్పావక లఁజేర్చినిగుడెన్ ల: కంబులాశ్చర మ । ప టుపాంభవ లనాఁదన రెసంధ్యారాగము లమై॥ ౪౨. ॥ సత్యజ్ఞత గుహరిశ్చం వేధించి త్రిల్లుకౌశికకీర్తితతియు । అంభ్యజాళ తినేలితనుచునేరము బోవనధిపుఁ గొల్వఁగవ యమునిరు యు । పట్టాభిషేంబుపతికొనర్పఁగఁ జనునదులమునా ను యమునాప్రదీప్తా । త త్న ంశ ను వైభవము గాంచనరుదెంచునట్టి ర్వా బరంబో । యనఁ మదభృంగసర్వాం ఘనకురంగ । నాభపాక మపలకృష్ణాత ం గ । ంగధమైపై సంగతాభంగకాంతి । నల్లుకొనియెతమంబుబ్రహ్మాండమెల్ల ॥ ౪౩ చ॥ రుపమమిన్నం కరు నిర్మలమానసమ వార్థినే । మరకలకౌశికుండనెడు మం ద మాఁగిమ ంపుచు ఉభూ । సురులకుఁదృప్తిగొల్పెడు యశోమృతమున్ జనియింప దు పురుల్ । జె న తియంతఁగనుపించెనుతారలుదార న్ విన్॥ ౪౪ చ॥ రవి కుల ఁడెఁవఁడ తిరంబుగనన్నడకెంచుకీర్తిచే । భువిదనరారెనంచలుకబొందుచు రో .క.య తి । దివితలయెత్తిచూ యదితేకువతోగనిపె నాగతిన్ ధవళిమ తోనెసంగెశశితత్ర తోదయకాంతి ంతటన్॥ ౪౫ వ॥ హరిశ్చంద్రధరాతలేం ం డును నత్తెఱంగు నిజరాజగ హంబుప్రవేశించి సంపూర్ణచంద్రదర్శనంబున ం ద బునంబొంమ కుముదచకో ం ంబుల తెఱంగు నలరుచున్న నంతఃపురకాంతా నదాసదాసీన్న కు వార్తంబుల నత్యంతంబునాదరించి యంతకుమున్నభూసురసహ । ంబులకు సమారా నలసంతృప్తియొనర్చి సుయజ్ఞుఁడు యమి చినతెఱంగున రా యోగ ంబులగు పంచభక్ష్యప సాయత్తంబుల పాకయత్నంబులాయ ంబైయుం ఎ ు।తశిషు ండు ం నా సూ కారులు కాంచనకద కా త్రం బు ప పు.గ. .. ు మే ంబుగా బాంధవామాత్యసామం ం. ఖ్య వ్. తో భారా ను సహితుండై భోజన

నవారూఢయై యుద్వృత్తిం జెంది యందంబు పంతు పెన్నెలబయలఁ గూర్చుం కర్పూర బూలవినయమధురవచనరచనల నాదరింపుచుం బంచి కాశిరాజుం బ్రియభాషణ పూర్వకంబుగా విడిదికిం బుచ్చి మణిమయశోభితంబగు కేళీకాగృహంబున హంసతూలికాతల్పంబున భార్యాసమేతుండై యిష్టోపభోగంబు లందనరి సుఖనిద్రం జెందు నంత. ౪౫

ప్రాతఃకాల వర్ణనము.

౪౬ చ॥ తనువు గుణత్రయాప్తిఁ దగు తామస రాజస సాత్వికాఖ్యనే । మనుజులైన చోనథమమధ్యమనుత్తమరీతి నొప్పనీ । మనుకులసార్వభౌమునకు మత్స్వరవైఖరి ట్టులంచు వే । గుని త్రిభంగియుక్తముగఁ గూసెను నప్పు డుకుక్కుటౌఘముల్ ॥ ౪౭॥

చ॥ అవని ఁదేజమిచ్చుచున హర్నిశముల్ దనదీప్తి మాపఁగాఁ । బవనసఖుండు వక్కి హుళ్ళంగుల చే గృహరాజి డాగినన్ । బ్రవిమలకీర్తి పేగఁ జోరజారియడెం యనాక్రమించెనో । భువిననదీపముల్ తెలువు బొందెను కుందను కట్టులబ్యతిన్ ॥ ౪౮ చ॥ న మలదివ్య తేజరవిసత్కులపావనసార్వభౌమున । భ్యుదయము గోరి సర్వజనులు ద్వివ ...ంబురుహాళిరంజిలన్ । ముదము పెలంగు వైఖరి సముస్నతులై కనించెఁ బద్మముల్ । మదముల ంగి తద్రిపుల మాటిక్కినిహ కముల్ ముడుంగఁగన్ ॥ ౪౯ గీ॥ అరుణకాంత దోఁచు పూర్వదిగ్వధూళి మంపు । టధిపు సత్కీర్తికన్నెఁ డా నాడినట్టి । యింద్రనీలంపు చెండ్లనా నెగరి వార్లు । చుండెఁ గోలకులఁ దుమ్మెద పిండులవుడు ॥ ౫౦ మ॥ రపారుండగు రాజపాలనమునన్ శోభించు తద్వృత్తిచే । న షడ్వ ములం జయించ ల పు ణ్యాస్త్రముల్ గదా భూమినం । దరునాశా ముజెం నేమిగుల పంతం బేలనింకం చునో । తెలి గోప్పన్ రతిచేతిః మరుడర్పించుం ముంటు విల్లంతటన్ ॥ ౫౧ ఉ॥ చక్రముపంపు సేయ ర చక్రము కైవశము దచుండఁగాఁ । జక్రధరాభమూర్తి రవిసత్కుల దీపక చక్రవర్తి భూ । చక్రము నేలుచు డపరిచక్రసమాఖ్యను నొందమాకపెు । శక్రమహత్వమున్ బైనని సం నిలెన్ భువి క్రవాకముల్ ॥ ౫౨ చ॥ తొలుత తటిదిక్కు దీవులటు తోడనె భూధవునాజ్ఞ చేకొన । న్మలయక నిల్చు తద్ధవళిమంబను తెనిశాని చేరున్ । పెలిగెడు పద్మరా యుతవిశ్రుత కాంచన కుంభమో యనన్ । జలరుహబాం ధవుం డుదయశైలము పైఁ గనుపట్టెన డన్ ॥ ౫౩ గీ॥ వందిమాగధపాఠకవైణికా । నాదముల మేలుకాంచి గంధోదకముల । స్నానమొనరించి సంధ్యయు జపము హోమ । విధులు సలువుచుఁ బూజించి విప్రవరు ॥ ౫౪ ॥ తెలిమించు పెన్నెల వెలిగించు ముత్యాలగొ చౌట్లు చెక్కులన టించ । దాగ రె నెఱసంజ జిగిదెచ్చు మాణిక పతకంబు ఁ ధవిల్ల । నురువంటి మణికంఠసరినంటి పతార హారదామంబుల యా గమెసగ । ుచ పెడఁగు నిగ్గుల చ్ఛటుదగ ఘనకిటమామస్తకమున లరఁ । లి కేయూ త్న ణవి ష । ల రుచికొ శ్వంగా తుఁడగుచు । పఁడితేకు నె దుప్పటి చెఱఁగు । దొ కుచుండం త్నపాదు లఁదొ్రి ॥ ౫౫ ॥ అడపము ఖ

ద్గము బంగరు । పడిగము చేఁబట్టి వెంట భూషలునడువ౯। వ ర న్నకంకణా టు।
రంజామరలు గొంచ అతివలుపేవ౯ ॥ ౧౯ సీ ॥ జిగిగొలం డు తేటమగ లాలని
ల్ టు చోట్లాతపోద్వృత్తిఁ దెలుపఁ । కచకల్ ప్రకటించు చికిలిమాణి ల
పు చా ములసంజరంజిలంగ। మధ్యసంశోభి మా క్తికేంద్రోపలతత కాంతులుదయ
తమము నింప । దట్టంపు జాబి చుట్టు పచ్చెల్లలసనిద్రాపుఁజుపుడు జన్నెలఘుటింపఁ। గల
త జీవరత్నప్రభా కాంతమగుచు । బగలు రేయునునచట నేర్పరుపరాక । బరిఢవిల్లు
ట్టినిజసభాభవనమునకు । సమగనరుదెంచె నాహరి ంద్రనృపతి ॥ ౨౦ క ॥ ము
గమణిమయపీఠము । నందచటువసించునలను సజ్జా లమిత౯ । వందనము సియా
డు । పొంపుగనాశీర్వదింపభూ మిపత్రం పుల౯ ॥ ౨౧ క ॥ రంగగు ముత్యపు మగ లా
కంగుల నైదూర్యపీఠకపు పైఁజపగ౯ । బంగారపు సింగా పు । సిం ంపు౯ గద్దియ
నువసించుచు వేడ్క ॥ ౨౨ సీ ॥ సామంత రాజ వ్యసకలది ల్లక టు యోధగణ
సాంగపర తములు । సత్పరిచారికా సాకార లను ల ృ మ మము
లు । సభసితాసితమణిప్రభల హర్మ్యశలును యకగను ను మిషులు । గా క
సంగీత గాంధర్వగా ముల్ ది జ రాశి వ ఘోష లుపమరవ ద్రసింహాసన
ప్రదీప్త। శారదా సక్తుఁడై ంజనఁబు ఁ । స పరిపాలనోన్నతనిత్యుఁడగుట ।
బ్రహ్మ వైఖరిఁగొలువుండెఁ బా వుం ॥ ౨౦ ఉ ॥ అప్పుడు సత్ రిసచివాగ్రణితద
భవంబు జూచినా । డొప్పగ టబోవు రినమంటిరికొల్వున దేవ యయో । చూపున
వట్లనేటికిని చూడఁగఁగ నటించు భాష్పముల్ । గుప్పనఁగ నాలంకులను గుప్తిక్కచుఁ
నప్రేమపొల్కఁ న్ ॥ ౨౧ చ ॥ సుమిఁక సత్ కీర్తిఁ దనదేటికి పూరక
ముల్ । వెనుతపులంగఁ దామనుభవింపక కూడదు మెట్టి వారికి౯ । దనకొక మ చ్చ
తిఁద యుసౌఖ్యము నొందు వేళల౯ । మనుజుఁడు క్షేద మోదమునమత్తిలు చేయవివేక
ము ౯ ॥ ౨౨ ఉ । ఎంచఁగఁ గొశికుండు ములనీగఁగ రానిబుణంబు ౯।
బం కలంచు పెల్లయ దిబాలునిఁ జెక్కలిగొట్టిపాలు ప్రాగించిన లగాఁద ఁతుకేదనితో
చదునేను రాకునా । సంచితవుణు చేఁగలిగెఁజాడు భయ కసా ముల్ ॥
౨ ॥ అనిమంత్రిమనస్తాపము । నదువివేకవచ ఎ మునను దుపుచు౯ । మ
న ల ఁగౌశికు డి । నలేఖం నుమజ్జు చేశ సంగ౯ ॥ ౨ క । గురునా
ము దాల్చు ఁ । ద్వ గాఁబు సేంపనందుఁ జగునధి ౯ । బు జనులనురప్పించు
। రణాలుం లెక్క జెప్పగా గ్రమ మెునర౯ ॥ ౨౫ క । గ ను ంబులకోటల।
దు ణపువొ ల నె మజె । పు మి పన్నె కు నమపుము సాలు
రి । ౯ ౨ ॥ అమి మాదే దాయ , దా ము భట్టివృత్తులు
సు । త్రియ బాజాత మా ంబులును బూ మ్యములును।
కొ ె ధా ్ర । లసువర్ణా

దాయములును సర్గాదుల సుడియు బేహారుల సుంకములును । గుత్తసీమలవల్లను కో
ట్ల సంఖ్య । సకలదేశంబులను గన్న సధనము । పరమహీపతులంపిన పగిది రొక్క ।
మక్కడక్కడి యాదాయ మిదియటంచు ॥ ౬౭ సీ ॥ విష్ణుశివాలయ విభవోత్సవము
ఁ బడితరంబులకును బ్రత్యహంబు । నిలవిప్రకోట్లకు నిడు నన్నసత్రవర్షాశన సత
యజ్ఞాదులకును । మందురావాటిక మత్తేభ సందోహములకును నానా ప్తబలములకు
। సైన్యనాయకమాన్య సచివ పురోహిత బంధువ మూలపుంబళికెలకును । నూ
గంబులకును వినియోగములకు । వర్తనలకు నగ మసూవర్తులకును । జిల్లరల
ద్ర ర్తల జీతములకు । వివిధమైనట్టి వ్రయములు నివియటంచు ॥ ౬౮ చ ॥ మునున
కౌశికుండు తనముద్రలుగా నియమించుటొక్కటే । మనివ్రయమేమి లేదు దినము
ఘ యింపఁగ మాంహావిస్సుకుం । దనియఁగ బియ్యముంబయకుఁదప్పఁగఁగట్టిన రెం
ఘోవటుల్ । వినుఁడిదె కాని పట్టినది లేదణవీసముమీధనంబునన్ ॥ ౬౯ క ॥ ఇఁక
టిస్వాబు నికా । శికుననుమతి లేకమీకు శ్రేయస్కరమై । ప్రకటితమగు సద్వ్రియ
। కకలంకుఁడు సత్యకీర్తియత్నమునఁదగన్ ॥ ౭౦ చ ॥ తరలకవ మీయవిధిఁ
భవద్గ హచారదోషముల్ । బరువడిబోనవగ్రహజపంబులు మములన్
మరే । శ్వతులకుభోజనంబులును సల్పఘటింప సహస్రసంఖ్యలై । వముగఁజె
ద్రవ్యములఁ జెకొనఁగావలెమాపయిందయన్ ॥ ౭౧ తే-గీ ॥ కొవ నిల్చినవి
యంచుఁ గోట్లసంఖ్య । లో ర ధనధాన రాసుల నొప్పగించి । పూర్వమేమున్న
మిద బొక్కసముల । రొ క్కములుమీ యదిమేమెఱుఁగమనఘ ॥ ౭౨ క ॥ మె
ది ఁబాలించితి । నీదినమున్వ ఱకుఁజాలహెచ్చరికలతో । వైదికుఁడను నాచేతం । గా
దు దాయెట్టులున్నఁగైకొనవలయున్ ॥ ౭౩ క ॥ ధరణీశ్వరయిఁకనెలవా । యరిగెద
గురునికడకు ననిన సుయజ్ఞున్ । వరమతిఁగనుఁగొని యిట్లనె । సరసహరిశ్చంద్రుఁ
పుడు సవినయుఁడగుచున్ ॥ ౭౪ ఉ ॥ ఓవసుధామరేంద్ర సకలోర్వియు మేము
మీయధీ ముల్ । గావెయిటేలఁబల్కినఱగా మదినెంచకు నెప్పటట్లనే । భూవ
లయాధిపత్యమిటుబూని దయామతినిల్వవ మీ । రేవిధిఁబంపినన్ నడతు నింతయు
క్రము నున్ముధావుడున్ ॥ ౭౫ మ ॥ ప తత్త్వప్రకటాగమాంతరచనా పాండి
త్యమో, సంతతా । ధ్వరసాధ్వర్యధుర ధళత్వమొ హరిధ్యానప్రభావ బొ, బంధు
రయోగాసన ధీరతాభ్యస మో, దో ర్వర్యరాజన యో । గ్వరసాభావము బూను
ద్విజవర్గంబేడ రాజొత్తమా ॥ ౭౬ ॥ అనవిని మొ్రిక్కుచు ననఘా । నను ధ
జేయఁదలఁచినన్ గొన్నాళ్లై । నను మీరిందుండఁగవలె । నని డన్ మంచిదని
జ్ఞుఁడు లిచెన్ ॥ ౭౭ చ ॥ అదివ ఱకెల్లఁదప్పరి సుయజ్ఞునియాజ్ఞ కు లొగ్గ
తు గుచు ఁద వేని । లోయననుండిది గాననాగరుల్ । మది ఱ

శ్రీ శ్రీధరాయనమః

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. పద్యకావ్యము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

౧. ॥ శ్రీరు ణీచరణాలా । ఘారసశోభితనిజాగ్రసౌధవిహారా । దారప్రమోద

ద న । హీరామలకీర్తిబృందకృష్ణముకుందా ॥ ౨. వ ॥ దేవా సవధరింపుము, పాం

యాగ్రజునకు మార్కండేయుండి నియె ॥ ౩. క ॥ నరవరయొకశుభదినమునం।

గహరిశ్చంద్ర భూఁడుపరువడియం శీఘ్రు వెడలి నెలంతలుచామరములువీవంగఁగ

మహి మాన్నతుఁడై ॥ ౪. సీ ॥ అంగణంబుసుశోభితాంబరంబనహస్తిమదయుక్త

హారమణులెసంగఁ । గప దాత్మముకుటసంగతుల సామంతులుసౌవ చూర్ణవ

మాడ । ముకుళాబ్జములగతిమొగపుఁగేలవలతోఁ బరరాచగుమిసరోవరము

। వందితారికిరీటబృందేంద్రమణిరాజినిజ దాబ్జగతాళినికరములుగ । ఖచిత

తదర్పణకలితబింబి । తంబగుచుబహురూపముల్ దాల్చియున్న । మహితదివ్య ప్ర

సభామంటపమున । నవ్యమణిదివ్యసింహాసనమ్మునందు ॥ ౫. సీ ॥ జంబూత ద్వీ

నాయకులు రు ప్లక్షవృక్షద్వీపపతులువారు । కుశమహీజద్వీప కువలయేశులువీరు

చన దీ ఘనులువారు । శాకశాఖిద్వీపలోకేశ్వరులువీరు శాల్మల ద్వీపసమి

వారు । రాగద్వీపగౌరితేజులు రువిశ్వతోపద్వీపవిభులువారు । వాసవాగ్ని

వ రప రుణపవన । ధ స నా తుల్ ఘన బంపు । కా విపరా నివే

లుదెల్ప । నాయవనిభర్తకొలువుండుమన సరమున ॥ ౬. మ ॥ ర జోద్భవుతే

ద్యుమణియో హా భూభర్తయో । ధరకేతెంచుటకేమి తువనిచిత్తంబు

తుహాళ్చ బం । భు మైయందఁబుఁజూ గాఁ దలిపె శ్రీ సమీపో ।

పు ట్టినాత్మగు ని కెంచిచేహాదంబున । ౭. క । గ య గ్గ

వ దులు చి రనిభక్తి । సద్ధి కనతులోన । దద

పె కొప ప ॥ ౮. ॥ వంద మొ మోదముఁ । జె

। గు ద పు ను । పొ దు మ

అ ం ట్ల యె । . చ. ప ।

జలరుహబాంధవాన్వయనిశాధవ, యోనరనాథ, నేఁడుగా । లితము । పట్ట తమెూమతపఃప్రభావముల్ । కలఁగిమహాపదల్ గడచి కాంతయుమీరును త్నముల్ । ఫలితసుకీర్తియుంగలుఁగఁబంతముతోనా రించెఁగాశికు ధల ధ భూతిఁదరమూనుతి సేయఁగఁద త్రిభావముల్ ॥ ౧౧. క ॥ గురువును దైవము యు । నరయఁగ గాథేయుఁడతఁ యూనతిమదిలోఁ । దరలక నాపదఁగడచి రసంపదలన్ శుభంబుఁ జెందెదవింకన్ ॥ ౧౨. క ॥ అనవిని త్రిశంకునందనుఁ డ మీరానతిచ్చినట్టులగాఁ । యనిదయయుమీకటాక్షము । ననువుగననుధ సనుసమయమునన్ ॥ ౧౩. సీ ॥ తుఱుము గ్రహింపఁ దఁజిక్కలేఁజిల్వపడ జేర్చుక్కబరిధవి ఁ । రిక్కమచ్చిక డఁబున్న మకలువవిందమోము న । మోము మి,ని లజాలుహిమబిందు ప్తి నానాసముత్యంబుదన । నా వకాంచనమ్యుతి తిగె లుసే ట్ల ఁ గు జెద ఱులవ మెఱపులటుల కమ్మపౌజుల త ల్ గ్రమ్మికొ । భ ఁ దె చ సఖులుగొలువ । శ్రీ లితధామ ంద్రమ లలామ ॥౧౪. । చను చిగు యబున తులో ే చే । వ లుబడ నా ని । వెనుకనువ యి కవేడ న్ ౧౫. చ । పుడు ప్తమహా యనుయజ్ఞునిఁగన్గొనివిప్రవ ఖులుయ కర్మములుధర్మములెన్నియునైననీ । విపులపతివ్రతామహిమవేయొ ఁబోలదేకదా । నృపతిమహాపదల్ గడపుటెల్లఁదదుత్తమశీలతంజుమీ ॥ ౧౬. వుఁడుఁగాశికశిష్యుఁడు । భావమురంజి మీదుపలుకులునిజమహా । తావక మహిమకుఁ । దావలమహా రిమహిమఁధరమెను ంపన్ ॥ ౧౭. చ ॥ పరమము నొకటిఁబల్కఁదలంచెద నానతీవలెన్ । గరుణ నాథున కెగా జంబుగ నన్ । మఱుగయియీశుభాంగిగళమంగళసూత్రముచిత్రవైఖరిన్ । రు కునే గను ట్టకనుండుట కేమిహేతువో ॥ ౧౮. చ ॥ అదియనుఁగా తక్షకుఁడహ నేటి లోహితాస్యుని । బ్రదములఁజెన్కెఁబ్రేతపతినైచ్యకులప్రభివాధిపాక న్ ద నాన్నపాలువె కుంగొనగారణమేమిొదా గా । సుదతిని బ్రాహ్మణు సూయశనె రుఁడేలు కేమకో । ౧౯. క ॥ ఇంతయనుం దెల్పఁగ లె । దె యతో మ ంద్రవిసఁగన । త్యంతముముదమ దుభు । వి తలుమీ క రా వియును గలవే ॥ ౨౦. క ॥ అనవినివసిమహా । సుమనిసక ంబు చావే నుమ ప్రశ్నవేఁ తి । పని డఁ య నీకుఁబ్రజ్ఞ జెలంగన్

చ ద్రమ గార్వచ త్ర.

ఘ నాథు ఘను డు మ్మ డె

అ తమ ట ఱుర్రా డు డగుచు ఖ

బుధహితుఁడనమించిఘనదేవదేవతాపూజ ము । వితరణస గుణవివిధధర్మం గణితస త్కీర్తినలరియతఁడు । చింతసంతానహీన చేఁగలంగి । కరుణిగౌర్వ స్వామిసత్కటాక్ష । లీలనిజభా యగుమాగధీలతాంగి । కల్లచిత్తంబుబో గఁగొ కెలమి ॥ ౨౨. క ॥ నెలమసలెనునానాతికి । వలఁడయ్యెన్ గాను వేగవళులున చెన్ । గలకలమగునెమ్మోమున । నలరెనుచాండిమము మేననలసటబోడమెన్ ॥ . క ॥ శృంగారరసమునింపుచు । బంగరుబరణిలనుపంచబాణుఁడుయమరిం। చెన్ లపుబిర ల । నంగాఁగుచచూచుకములునలుపగుఁజెలికిన్ ॥ ౨౪. గీ॥ సమయము సూ ఁజానమేన । నంటియుండుటకొదవింకననుచువెడలి। వచ్చుయావనశ మచ్చ టి । కారుగనుపట్టెకప్పనూగారుమిగుల ॥ ౨౫. ఉ ॥ ప్రా లమాస ల్ గడు పొందుగమాగధిగా చెఁల్లెఁడిరే। కు యనా శశాంకుకళయో నమేల్ పుమిన్నచే । ది నబొమ్మనా సొబగుదీవియనాశుభలక్షణాకృతిన్ ।ముద్దుజెలంగ నుమోదముతోనొకనాఁడువేడుకన్ ॥ ౨౬. మ ॥ తొలుతన్ జేసినపాపకర్మఫ గ్రియన్ ద ంబాశుభో । జ్జ్వలరూపా కలక్షణాకృతులమాపర్ణించుచెట్లూ వాచేఁ ద దండ్రిల్ ధనరాజ్యయుక్తముగనంతంగీడునుంజెఁడన । చ్చెలిజన్మించుట మృష్టలగ్నమగుటంజింతించివిప్రోత్తముల్ ॥ ౨౭. క ॥ సంతానములేదనిమది । సంతత నుజింతసేయుశం రుకరుణన్ । సంతానముగలిగియునది । సంతాపజహొతు య్యో పతికకటా ॥ ౨౮. గీ ॥ ఏటికిదిదెల్పననిపురోహితులుయూర । కుఁడిరం టఁద ండ్రిలు మలర । శిశువునకునామకరణంబుజేసిచంద్ర । మతియనఁగఁజెంచియని శ బుమమతతోడ । ౨౯. ॥ తండ్రిభంగములచేఁదింద్రింపఁజనియించు శ్రీరమాసతి జెలువుఁగాంచి । అత్మగురుండువజ్రిహతినొండంగ నొప్పునపర్ణతోను గాం -। య ంబు జనకుఁడ్డ ధిబొం ఁగవృద్ధి గాంచురోహిణితోడ రిమమించి। జనని యి ప్రకాశ న్నొంధ గడినశా దామణితోడ మతఁగాంచి। నట్టులనెపుట్టి టికెఁ ట్టియగుచు । సంప లసద్గుణంబు ఁజక్క నము । జదువునఁబ్రి ద్ధిఁగాంచుచునె డుగుచుండె లీలనుప్పొంగిచఁద్రమతీలతాంగి ॥ ౦. చ ॥ అనిశమువక్త్రి మనుర దఱమే నుబాయకుండుసం। గనలనుపీడగానుపముగానకఁగుందుచును ను త్మ లో । జభవాబలోచనభవప్రముఖుల్ వి రాకుమారికై । నునుజులనై నేలత మా మానవతిం జింపఁగన్ ॥ ౩౧. చ ॥ విధుకళ బోలెఁజ దమతివేగమనోవిభ - సాద్యె। ప్ర మరజస్వలయో నదిబాంధవమిత్రిలుత దండ్రిలున్ । రథగ ము రాజ ము ముబో దతానునున్ । పథవగునట్టిదుష్టదినవే గుట

ట్టులనిరి దేవ ।వినుచంద్రమతితో ల్లఁజనియించువినలగ్నమతిమిష్టమగుటచాఁచితిమి డు । నేఁడునాసతిసమర్తాడిన వేళయనంతకన్నను గూరిరమదివచింప। నోరుయా... యీరాజ్యవారణాశ్వ । సైన్యధనధాన్యసామంతసచివయుతము। గాఁగఁవలిదం లకటశీఘ్రముగఁగీడు । నొందఁదానువిధవయైయుండఁగలదు ॥ ౩౩. క॥జనియిం మొదలుగనా । శనమయ్యెనునాకటియొకటిసంతలమునివ । ర్శనముగనిదిహేతు గా । మనమునఁవోఁచనిదియొకటిమనుజాధీశా ॥ ౩౪. క ॥ అక్కటయీసతి... క । క్కడఁద్రు కినను గడమయెల్లనశించుఁ । గ్రక్కున మోమాటముమ ఁ । ద చించెదముదాఱుదప్పినఁజాలుఁ ॥ ౩౫. గీ ॥ సుతయనఁగఁగాదుమృత్యువాసు... ను చఁ । దగదనుచుభూసురుల్ దెల్ప బెగడివేగ । నఱకఁబడినట్టివృక్షం... ఆ గు దో ప । ధరణిపైఁబడిమూర్ఛిల్లెధరణివిభుఁడు ॥ ౩౬. క ॥ వినియఁటయం ... పు ము... । నరోదనమెసఁగెనంతఁగాం లుపేగఁ । జనుదెంచినేడ దేర్పఁగ । ... పి ... గులసంతాపమునఁ ॥ ౩౭. చ ॥ కనికరమెంచిమంతు నుగాంచిత చ ... ర్థి లో । మునిఁగితినెట్టులింకఁదుడముట్టిదఁబుట్టిన సాఁడె దెల్పరై । రనుపమసద్గుణాన్వి త జాత్మజఁబ్రాయపుముద్దుపట్టినె । ట్టన దెగఁజూడనక్కటకటామును జెంతటిపా ... క ... నో ॥ ౩౮. వ ॥ అమాత్యులారా, మీరస్మ యంబగుహానివ్య... లకుబాధ్యు రు ... న మీబు మంబునంబ్రవర్తించెదఁ దరుణోపాయంబేమియనివే న నీయ... యించుటాదిగాఁ బ్రాప్తంబులయిన యనర్థంబులు ద్యోతంబులొగదా, దుహిత నియొక్క మిత్తంబున సర్వనాశ స్వనాశంబులనోరఁవచ్చునే క పజేయుటకునర్హం గాదనువారును, యెక్క మాట జోస్య సాముద్రి శకున స్వ... ంబులు సరిపడు పడవుగావున నిశ్చయంబనఁగూడునె తొడిఁబడనొకటిచే కడపటదుఃఖపడవలయు గావు ఁబదరుటకుచితంబుగాదనువారును, దురితహేతువులగునిట్టికర్మంబులితగులు చునెను, మీచిత్తవృత్తికెవ నట్లుప్రవర్తింపవలయుననువారుగాఁబరెపరి తు ... మ తు... వారించి నయవిశారదుండను సచివవరుండప్పుడమితేనికిట్లనియె ... దబ్బ అ రామశాస్త్ర బుధరణివ శ।హానిఘటియించుననునిండనతివదాశ్చ ర్య యిం రాడువ ం లయు । గానసిందుకునొకకథకలదువినుఁడు॥

❋ మణిమాలికాఖ్యాంతము. ❋

క ॥ మధురసిసింధుని ంతర । మధురం తపుషి తాగమహిత న ... మ రా ... ఁడగు । మ... క్షోణినా మంచి లీ ఁ ౪౧. ఉ ॥

లుచు డు ... తు దాహ తా తా రప్రల త ...

చి ... త్రి ... మణిమా ...

... భ ... నో ... ॥ కా తూపు ...

మ్మ పై సలాకు, మోహపుఁ । దీపము, కాఱుక్రొమ్మెఱుపుఁదీవియ, తావులదీ
చి గ్రామణిజీవపుఁ జికిలిరత్నము చిల్కలకొల్కి నాఁడగుఁ । సామజరాజయా
జ నపుఁ రినివ్వటి ౘగఁ ॥ ౪౩. ఉ ॥ శుకమాపల్కు, కళంకుగన్పడనిమం
ఞుఁజ దయుందంబెనె । మ్మొకమా, మేనుకడానివన్నియపుటంబులఁ డించమేల్ సం
ఁ । రకమా, యక్కమలాక్షిమోవి పెలఁదీర్పఁ రానినానెంపుమా । ని మా, దా
డనంగలదె ం త్రిలోకంబులఁ ॥ ౪౪. ఉ ॥ హామికఁజొచ్చిచాల్యమనునా
లంకుఁగ ంచియిచ్చగా । నామికగామిడై నిలిచియావలయెత్తి జెలంగుతద్వయో।
వ రాజకుంభపిల ద్గతినొప్పెఁగుచద్వయంబునా । రీమణికారయారుదనరెఁ గలి
చి దా ధారయై ॥ ౪౫. చ ॥ లల ముఖంబుసాటిగఁగ ంకముఁబాపుడటంచు
వే । లకువిధుండొసంగుది ముఁ జసంపదచేతఁగామివా । రలుమగుడంగ
ంబు నిటుడియాసలేటికిఁ । జలమునపేడరాభ్రమత చంద్రసురౌఘము పామరు
గదా ౬. ఉ ॥ నా మనోహరా తి నం డుచొడ ము ందుచు మనో । జా
అసుహా త్ర ములజా వహించుచుసర్వమేదినీ । నే లు యభా ములు త్యము
బంప గవచ్చి ట్టిత ।ద్భూతజనౌఘముందొలఁగఁదొర్లియఁగఁగూడదుతద్గృహంబునఁ।
ం గీ ॥అదిగణింపఁగనేమికయమరనాథుఁ । డాది తులోకరాకరనుపరాయ
ములసంచ చుయానారదునకు । దినమునొకచోటనిల్వఁగాఁ ఐ ॥ ౪౭.
చటులేంద్ర నీలసాం చారుప్రభాపూరంబులాపు బోణి వేణి । మ తాల
గనిగసొగసుమేల్ వగఁగుల్కునింతిపల్వరుసకాంతి । పద్మరాగో ప్ర
చ న్నొందుమురి ంబుమదితకెమ్మోవిరీవి । స ఁబురతిజాతివన్నె పచ్చ సర
రయానారినూగారుతీరు । చాలము లలేచాల్లుచానగోళు । కంబుగళపా ము
పగడంబుడంబు । గా సతికొప్పెమణిమాలికాసమాఖ్య శుకుమైకుఁదనం
జె గ ॥ ॥ వ్వ రించుమన ంచు లేనికుమా మణీ । యావ స
రణ దరశుభాక కి గుమా గుఁడేఁ డివ్వనరాశివేష్టి మహీత నాక లం
లే దా నెవ గఁ త్రభానుఁడెవ త్యముఁజింతిలుచుండె డఁ ॥ ౫౦ క ।
జ క్షి గ మెటిద । పైకు గరంబువెలు మధుసూ దనుఁ లకు గ్గి
కు । సమతిఁజనుదెంచ య గైకొ వేడ్కఁ ॥ । ము కంద జ
వీఁవె ల్లనఁజొన్పిరాచకుళ్ళా జెట్టి । గిచు నామ బు। చూర్ణరేఖచే
న్నొ దఁదీర్చి । కుంకుమ టిసోఁకులపై డి ంద్రింగ
మట్టిచ డముపై గారు టిచె గు కిం
చిందు సా చే
గనొ బు । ॥

దిక్కులనిజతేజం । బలరఁగమత్తేభయానమలవడఁజనుదేఁ । దెలియంగనివీథు
లుగొనియద్భుతములలరఁబురజను లెలమిన్ ॥ ౪౩. ఉ ॥ ఎక్కడనైనఁగన్నడె న
మ్మహిలోనిటువంటిరాజహో । యక్కమలాయతాక్షుఁడో, సురా ధరేట్యుఁడో,
శంబరారియో । చుక్కలఱేఁడో, గాక నృపసూనుఁ డొచిత్తరువందువారియరా । ద
క్కటువీనిచక్కదనమమ్మ రెయంచునుతించునయ్యెడన్ । ౪౪. సీ ॥ నిరుపమచంద్రస
న్నిభముఖాముఁవానిధవళాబ్జపత్రనేత్రములవాని । మెఱుగుఁజామనిచాయమే
దమువానిఁగ బుసౌందర్యకంఠంబువాని । సవురై పటు రాజానుబాహుల
జారువిశాలవక్షుఁబువానిఁ । జెలువంపుఁజిన్నారిసింహామ మువానిఁగరి రాభోరు
గ్మంబువానిఁ । గ ఁదిసాధనహెయలునె ౖడలవాని । జపీథులవ చ్చనా కు
రు । సౌధమునను కాంచెనాశ్చర కలిత । మానసాంభోజయైచిత్రభానుపుత్రి
ఉ ॥ అక్కలకం కంఠితెలియ నిన ఖడె ంపుచున్ । క్కె ణ ద్దు
హిణిచాయలజంటదారిమేల్ । జొ కప్రువాఁ చెంగలువసూ టూ బాటు
పె । పెక్క గ నొ ఁటన్వలిపుటిక్కువఁ క్కనరేచియార్చి న్ । ౪౬.
టులఁగనిద్వి యవ థకగ్గమగుచుఁ । గడమనొ ల్లనులీనమైత్తుణములోనఁ । దుద
కఁబాల్పడితోయజాక్షి । మఱచి నెమ్మేనుజె మీఁదనాటఁగెనపుడు ॥ ౪౭. ఉ ।
యపాటుఁజూచికడఁకన్మదినద్భుతమందిలొమ్మున । న్దిన్నగఁజేర్చిపట్టియొ స
ఁదెప్పిలఁజేసియేమెనీ । కున్నటులుండియిట్టులఁబయోరుహాలోచననాగ,మె వా
ల్గన్ను ఁదేలవైచిచెలికత్తియఁగన్గొనిపల్కఁగొంకుచున్ ॥ ౪౮. క ॥ ఓయమ్మ
లేదా । కాయ శతకోటిరూపకాశలుఁడదెర । ధ్యాయ మార్గంబునసెట క్రో
గచునున్నరాచకొమరునిఁదరుణీ ॥ ౪౯. క ॥ కంటిగదావింటివెనా । వెంటనువ న
తుంటవింటితులవవా । ల్గంటియటువంటినృపసుతుఁ । జంటిమొనజ్జై కున్న ఁ
గ గలనే ॥ ౫౦. క ॥ అనిమగుడనునదిమూర్ఛి । ననొకనేర్పునను దేర్చి లేమలు త
జనకు కెలమిన్ । వినుపించిరిదాఁచకతివవృత్తాంతంబున్ ॥ ౬ . ॥ వా
మించి టువ టిమనోహరరూపవైభవా । కారునినై నొ నిలతామహితా ం
చుమోహనా । కారుఁడునేటికిన్గ గెఁగానిపుడ చునునెంచి త్రివి । స్త్రా ఁ త్ర
ఘానుఁడుహజారముఁజేరఁగవచ్చి । క్కనన్ ॥ ౬౨. గీ ॥ కొలువులోను యా
ం । క్రొత్తగానెవ్వఁడోరాచకొమరుఁడొ డు ।మ రి వ చ న్న
। య దగుచా దో మ్మనుచు ప్రుడు । ౬౩. చ ।
ద భ మ రు ల్లనుగుముఁగూ గూడ లా గ
డుమ
స్వి । ౬ . వ త శేషం

క తాదిసంతోషమానసుండై, చిత్రభానుండుపవ్వులగ్గాంచి, లేచి, యెదురో ,
తె సమీ ంబునమణిమయపీఠంబునందునిల్పి, తానునిజాసనంబునగ్గూర్చు ,
యె దు డివచ్చితి, మిమ్ముభావింపదేవతాశ్రేష్ఠుండవనుచుందోంచుచున్నయది, మీస
కులనామంబులు నిజంబునఁజియింపవ్లనగుననినఁదత్కులాహనామహీవరకుమారుండిట్లని
యె ॥ ౬౫. క ॥ నిజములుబల్కెడువారును । నిజమనుచును దెల్పనదియనిజమనువా
ఁడు । ద్రిజగముల నైనఁగలరే । నిజమనితెల్పెదముమీకునిజమో కాదో ॥

కుహనాభూధరునిచరిత్రము.

౬౬. ॥ ఇలనాదు పేరువెన్నెలగంటిశ్రీపతిరాజందరుత్తమరా కులుండ । బ
యు డోకండుఁజెంపఁగఁజెరిగినవాఁడఁదలిదండ్రులుండురుదలఁచిచూడ । నదితీరవ
కశ్య ము గోత్రధరుఁడరత్నాకరపురముమాది । యిలభోగిరాజునుయిమ్మడి
త్రిరాజుపడ న కల గాపాడుచంద్రు । ధీరమతులెన్నమాయన్న దేవరాజు । రంగప
రాజువెంగ రాజువ ద । రాజులుందురుదేహంబుప్రాణములును । నాకటిగావారమే
నైయుర్విలెలయ ॥ ౬౭. క కమలపతిరాజుకూఁతురు । కమలాఖ్యనుజిన్ననాఁడెక
డు పేడు తోఁ । గ్రమముననువివాహంబై । తిమిదానికిఫలవియేమిదెల్పెదున్నతీ ॥
౬౮. ॥ ఇందురమ్మన్నవేగటొమ్మెక్కు, మందె। మేలము లోకమాతవుమేలటం చుఁ
బ గడులోకులకిచ్చుమె గథనంబు । నెల్లఁ పలతవిహ ంచుని టనిలచు ॥ ౬౯.
గెంగొడుకొ ఁడంగ బుమాలినవాఁడుతుయరోగమునబావ డుఁ ృశించు । ధ ర
రాసులుదాఁచుకమామామయప్పలచేభంగమందుచుండు । టువంటిసాంగత్యమె
డుబాయుదునంచు నేనిల్లఁటముండియుండి । పె రివదిరోసిపెడలివచ్చితిగదా
ఖ లుములయందుఁగాంతులేక । నన్నవస్త్రంబుజాలు న్నాదరించి । నిల్పుచుట్టంబుంగ
ల్గి లుతు నుచు । సకలపట్టణభూములుసంచరింపు । చున్నవాఁడనున దుగా నెన్న
వ ॥ ౭౦. ॥ చలమువచ్చినఁజొత్తుజలరాశిలో నై మ పైఁ డి నునానుశాం
। బటుసర మేది భారమైనవహింతుమనుజసింహమ ంగ కిఁజొత్తు । మెఱ వ
వ్రతమినం వెలయుదుఁబంతగించినరాచపౌఁజుననంతు । బ ముఖంబులవచ్చు
ఱ నై వ తు ంతుఁబురవరు తిలంగ । దుష్టజనమానిసేవ్ర ని లడఁతు
తు డనఁ వా ళినడఁతుఁ । బాల తోఁచు యె ను డింపఁ । గట్టిపెట్టతిని
లములు ॥ ౭౧. ॥చ వ నెర్రు, జెన్ను, మొర, గొ । నా టిపదము ,
డ ట । వింటు, లోకంటు, కౌగి టు, టిదం । వైఖరు నోర్తుఁబో వై
॥ అ అమక్కు మాపై । ము ను లెద
క్కెడు లమ పెూ
న్గ ప గు మి ఫ

మిక్కిలికోరికలెఁ జేకుతె । వృసనిల్వుఁదెప్పుడును గాశ్యపగోత్రులెమాకుబంధు
వినుతాంగి సౌందుప్రియపుత్రనిసికెదెజెం నేసెనదన్ ॥ ౭౮. క॥ ఈరాజ్యభా మె
ధీర నువహించియుందెతిరమతినెపుడు । న్నారమతెనిల్చిమున్మన । వా కబోషిం
చుండవలయునటన్నన్ ॥ ౭౯. ఉ ॥ ఈరలుప్రేమమీఱసుతనిచ్చుతెఱంగదినిక్కమైన
సం । సారమురోసీబంధుజనసంఘముఁజాయుచు చ్చియుండివే । సారకనెందుఁబో
రొదనిజంబుగఁదల్లియుఁదండ్రిపీపెకా । గారవమొప్పనెంచికలకాలమునిచ్చటనేవ
చెదన్ ॥ ౮౦. క ॥ ఈరాజ్యభారమెల్లను। ధీరతవహియింపుమనినతెఱఁగొ కటిసా
నేరనుమీబు మతు । కఅకమీవ నుందుమిక్కిలిభక్తిన్ । ౮౧. మ ॥ అ న్నమ్మ మీ
ఱఁగానప యత్యం ంపుమోదబున । నదౌయానతిబాహ్మణు భమ చూర్త
బుల్విలో పఁగా । ఘనత ధనకోటివచ్చుటకురేఖలా యుచు ంచియి । ప
నరనీఁడునలంకరించుటకును బుగా ంచు న్ ॥ ౮. ల్లు డి యు
లె నుఘటియించిపంపియెలమిన్ధరణీ । ఘ డులేచి గ । న
దె సతు కానంద । ౮౯ క ॥ అం టబా ధ రణీ । కా తులు నుద
ప్రమ ములురా । నత అవిభవమ గడు ం సము శుభముహూ సమయ
న్ ॥ ౯౦. చ అమితవినోదవా ములునాగము ఘోషములుల్లసిల్ల గా। మ
జిత్రభానుఁడుకుమారికయౌవణిమా కాసతిన్ । విమలమనోహరాంగినతివేడ
వివా మొ ర్చిహెచ్చుగా బ్రమదముతోడఁదత్కపటురా కుమారునకగ్నిసా
గ ॥ ౯౧. క ॥ వే బు ంబ య మెదుదిన బులనొన యాదంపతు న్
మో ం గఁజె లు సా రమునఁబను గే సద ములో న్ ॥ ౯౨. చ ॥
రసాలా ము న్గచ హాణచంచదన వ స్తాంబుజ । రణా న్మథురోష్ఠచు
నాదప్ర దాదం లన్ । స్మ కె బహుచిత్రబంధక నాచ తురాధుర్యంబు
చెన్మణిమాలి న్దయరమాకాంతుండురాజా తిన్ ॥ ౯౩. ఉ కొన్ని న
కుంతలి ం రాజ్యభో సం । తఁ ప్రత్యహముఁబాయకవెన్ను
డియు యిం । మ గార చు ఱిమామనుబ్రేమను రియొక్కనా డ
ఘు వి య బున ట్లు మం బు న్ ౯ .క ॥ నిజము మ య ల ।
బులు న్నవెం స తాపము ౯ । బిజియ మరుబ ధు । । మున్పీతు చి
వే. ద ని న్ ॥ ౯౫. ॥ తలనాయకు షం క్కుచుఁ కొ
చినాఁడ మాటలునే లే । యెయిందు ల్లు
న్నా గ నె లె మి
కు తే ను న
జ అ ల

ంతో స్పష్టంగా । మాయామాసంశయమంద నేమిటికిఁక న్మాబం సం ంబునన్ ।
డ గవత్తురోవెదకుచు న్నేముందు గాఁబోయివా । లేమ న్దగఁబ చ్చి
టసేనె ప్పుడున్నిల్చెదన్ ॥ ౧౧. క ॥ అనిసమ్మ గాఁబల్కుచు । నను ంచు
వ యటఁ ప్రియాంగనతోడన్ । వినిపించినమవిభగ్గన । వనితామణిమూర్ఛనొం
దఁబొగలంగన్ ౧౯. ఉ ॥ తిన్నగ సేదదేర్చి, సుదతీమణి, నిన్నెడఁబాసియుందు
। కుసన్నవచ్చియనిశంబుననిన్నిశలన్ రమింతునే । నన్నులెఱుంగరాదతిర
ప్యమట చు దృశ మయ్యెన । వ్వెన్నుఁడున్నట్లుయామినులవేడ్క రమించిచనన్ ద
మతిన్ ॥ ౨౦. క ॥ వీడకనిట్టులనాల్గై । దేఁడులువిహరించగ మిరవుగనించె।
డావ కినియాహరి।కో గమేమనుచుఁదెల్పగుణరత్ననిధీ ॥ వ॥ అంత ॥ ౨౧. ॥
పు పు సట । లఁపు న్మానల లుపుతనుమధ్యమున । బలుపున్ మై తె
లు న్ । పొలుపున్గాంచిగుసగు లఁబోవుచుఁగాంతల్ ॥ ౨౨. క॥ అది అయి పో
కు । బొ లఁగరాది దు దెఁబొందఁగ సెన్ । గదయమ్మజె యా క।
మున కల్గుచూలు చెన్ ॥ ౨౩. । కనుఁగొనియుం జనకుగ్ర
సఁ యింకదాఁచినన్ । మనకునుబ్రాణహా యనిమానకవేఁజనిమం నంబు
। వనితలుకొంకుతోభయము నివేంచిరియేమిహాయదో । మనుజవరాగ్రగ
మణిమా కగర్భముఁదాల్చె ॥ ౨౪. క । ఎ ఁడునేపాపముమా । క
బడ దుమిగులఁగాపొ బుమె । మన్నారముమీయాజ్ఞను । నెన్నఁ దైవం
గునితైఱఁగ నన్ ॥ ౨౫. క ॥ అదరిపడివినుచుద్దైర ము । జెవర న్మా రచు
అ స జె దితహతహం । బొదలుచుఁదర్జనినాసికఁ।గదియిండలయాఁ న తా
నను డై ॥ ౨౬. ఉ ॥ మక్కువఁదెల్పియొక్కమటుమాయలరాకొమరుండు చ్చితా ।
కు ట్టుమంచువచియించిసఖీమణిఁజెం యా న । గక్కున మోసవుచ్చి
గా సెట్లనిసం తంబునేఁ । బొక్కుచునున్నచోఁ డుగుఁబోలినవా యిదేమి
మా ॥ ౨౭. క । హెచ్చంబులే కులమున నచ్చపుమడిచీరమయలయంటి తిన్।
చ నే డిటు । హెచ్చు నేమైనఁబాయదెట్లుతరింతున్ ॥ ౨౮. గీ ॥ ఇల
బాయినాయిగైదే డులకును । జెలువగ ంబుఁదాల్చినచెనఁటిమాట। దాఁగు
య వయఁ లఁపరాదు । పరులెఱుఁగకు వేగమేప హరింతు ॥ ౨౯. మ ॥
అ హ ప్రత్తినాత్మసుత దా క్తయ్యెయు వం । చ బంగారపుమ దసం
య చ చిభ లిచే । తనుసామీప్య వాహము ద్దాక్షిణ తన్ వై ఁ
బం నే బ్రవేశించెన్నహాంభోనిధిన్ । ౦ । అప
రానే తా కా నా కా బు
మ

ఘూర్ణాయమానసాగరాంభోభంగమహోత్తుంగతరంగసంఘాతఘాతంబులఁ గ్రి
మ్మి దైనందందఁ గొట్టుమిట్టాడుమందసంబునందదరి నిద్రమేల్కని స్వప్నాద్యవస్థయుం
గాదని శ యందు సుషుప్తింజెందు తనకయోయిట్లాపత్పరంపరయేమకో దై
యిదిమాయయో, తోయధియో, యడవియో, యడుపీథియో, యనివన గా
యించి గుండియలు బగిలి దిగులొంది వడికొట్టునందడఁబడు వెట్టియంబడి దైవ
ప్రాణంబువెడలక యోయమ్మా, ఓయయ్యో, ఓయనుంగులారా యనిసారెసారెకు
మాఱుఁబల్కవారెవ్వరులేక తమవారల చైతన ంబకాయని యెన్నుచు, జ్ఞానంబుహా
మిడండగానక పుండరీకాక్షుండు దక్కఁద కరులుదిక్కయె దరేయ యు
మోత్రతనతిక్రమించురోద ంబడంచి శ్రీహ పాదంబులు త్పద్మ బుఁజే ంద ంచి
మణిమాలికావఘూరత్నంబిట్లనియె ॥ ౧౧. ఉ॥ ఓజగ వధూరమణ, యోచవ
రాస్యముఖామరస్తుతా। యోజి దానవ ర, యోయమితా వా డనాయకా
యోజయశీల, యోవరద, యోమునిసేవిత, యోముకుంద, రా మును
గునను వేఁగనవే, గరుణింపవే హరీ ॥ ౧౦౨. ॥ న ం చే త్య తబాధల
గుబ్రహ్లాదునేలి పరమపురుష । ఘన గా జలగ్రాహంబుచేఁజిక్కద్విరదా ష
టిఁబ్రోచుదీన క్ష । కుటిలదూరా సు పాగ్నిఁబడకుండనంబరీషునిఁగాచినట్టి ర
ద । యమకింకరులచేతనగపడునయ్యజామీళుఁబాలించినమిత్రతేజ । యాపదలు
నే న్నునాత్మఁదలఁప । లీలతోనేఁడునా మొఱాలింపుమీవు। య శోకా లిరు ఢ
నా రి చె । దరి డుకటాక్షు రినిని త్తజీమహాత్మ ॥ ౦౩. క॥ నిప్రి ురా
మొ రి । తనయాత్మనెఱం పేమఁ డొర్క్ష్యనిఁబను ॥ నియతఁడువా ఁ
డి కనకపుమంద ముఁదెచ్చి క్కనభ క్తిక ॥ ౧౦౪. సీ। ఇం దిదిక
వ వ ంపఁబంకరుహాభ పుండుపజ్జఁజెలఁగ। స్మరవైరియతిమైత్రిసరసోక్తులను ప్ప
ట్లసంఖ్యను సురల్గొ చినిల్వ। సకలవేదోక్తులసన్నను పింపవిదా ధరశ్రేణి
య । గంధర్వసంఘము నంబుఘటియింపనప్సరోగణములు తుచుండఁ।
ము టిద దివ భవన మ । దతేమహోన్న వజ్రసౌధంబునందుఁ దమి
తె ల్వ త వే । ందుకొలువుండుచక్రిసన్నిధినినిల్వ ॥ ౧౦౫. ॥ ంద
గధరు డప్స । మందానందా ఁడగుచుమందస్మితుఁడై । మంద దానెతివి
యక । మం యనువెడలిమదినద్భుతమై॥ ౧౦౬. సీ॥ న టీ నానా
భ చే తు మిన్నుచెన్నుదొలఁక । గరుణారసోద్భా గరిమవాలను
శా మనష్టి ఘటి । గవకే శంఖచక్ర బులు టుసా ద్రచ తప
ఘు మే దాల్చు డా యసాలుజి హ శ కు రులా ౦
ఱ గా రు క్ష ష్వ

చరిత్రుఁ డొదగాత్రు । నిందిరాభర్తఁ గాంచెఁ బూర్ణేందువదన ॥ ౧౦౭. క ॥ కలుషిబుబంగరు । కలశంబులబీబు సేయఁగ చనుఁగవ । దొలఁగెడు పజ న । నెలకొల్పుచుఁ జూచి పొగడ నిరుపమ జితిక్ ॥ ౧౦౮. మా ని ॥ జయశుభనామా సర్వలోకాభిరామా । జయజయరవిధామా చారుసత్కీర్తిసోమా । యజగజ్జగతీశా సాధుభావప్రకాశా । జయజయయఘనాశాశత్రురాట్కంఠపాశా ॥ ౧౦౯. ॥ శాంకరీధనమిత్ర, సన్నుతచారిత్ర, పరమపవిత్ర, పంకరుహనేత్ర । పాలితసురజాల, భవ సద్గుణశీల, కరుణాలవాల, రాక్షసవిఘాల । సర్వలోకాధ్యక్ష, గరిపుక్ష, సనరక్ష, విశాలవక్ష । శమనసన్నిభకోప, చటులబాహాటోప, స్మరకోటిసమరూప శార్ఙ్గచాప । మకరకుండలకేయూర, మంజుభాష । శరణుశరణయ్యనుఁ బోవు సాధుపోష । భక్తమందార, కాతరభయవిదూర । జలధరశ్యామ, దేవతా భౌమ ॥ ౧౧౦. మత్తకోకిల ॥ దేవనీచరణాంబుజంబులు ధీరతంగనుఁ గొంటి నో । యరూపపాపముఁ బాయ ధన్యతనొందితిక్ । గావుమంటి మొఱాలకింపుచుఁ మున్న నీకనా । జీవముక్ దయనిల్వఁ జేసితి చేరిమొక్కెద శ్రీహరీ ॥ ౧౧౧. ఉ ॥ మాల పుబృథివిక్ మధురాపుర మేలు సత్యసం । పన్నుఁడు చిత్రభానుఁ సు పార్థివపుత్రకసోదయానిధీ । మన్నన సొక్కరాజసుకుమారునికిం జనకుండు పేడ్కతో । నన్నటు పెండ్లిజేసి మనం నామది కోర్కెఁ గాంచుచుక్ ॥ ౧౧౨. క ॥ ఆ రాసుత పందడితో । నూకిఁబోయిదనిపోయి యొకనాఁ డునునె । వ్వరెఱుఁగకుండ క్ । గూరిమినను గూడి జరుగుగుణరత్నని ॥ ౧౧౩. గీ ॥ ఒరులకత్తెఱఁగెఱుఁ గ చియుంటి । నట్లు జరిగెను బహుకాలమరయని పుడు । యేమిపోత వాఁమాత్రం డ్రికింత యైనఁ । గరుణవామకనిద్రింపఁగడలి వైచె ॥ ౧౧౪. ఉ ॥ ఓ మాత్మప్రాణముల నొందఁగఁ జేసెద రింతెతంద్రిక్ । బావుబు చేత నెడఁబావెనునచ్చటికో నాథుఁడా । రాజు చెంతకును జేరఘటించ వలెక్ యామతిక్ । డాతిఁ బాయ డుటలు ధర్మపెసత్కుల కాంత కెంతయుక్ ॥ ౧౧౫. చ ॥ అనవి నవ్వుచుక్ స జాత్మఁ దుఱు నిపల్కెనాఁ డునీ । యనుపమసుందరాకతివ హోత్మలు సన్నుతిసే మోహముక్ మనసుఁ గలంపవచ్చి మతిమక్కువతో నినుబెం యాడియ । ట్లమురే రాజతనయాకతిఁ గూడిన వాఁడ నేఁజుమీ ॥ ౧౧౬. మ ॥ వెలయక్ కునుగమ నిలువక్ । వీక్షించి తచ్ఛిన్నముల్ నలినామణినాథుఁ గాసియకట న్గేఁ యో గదా । తెలియంజాలను పెమొవంశమ కీర్తింజెందెగా ంచు । తలిదండ్రి యించి ంతె నుఁగాంతాపాపముల్ జెందునే ॥ ౧౧౭. క ॥ నైపి చిన మీ ర క్ష గా గదనుచు । మా ట్లొనరిచి నా వరూ ష ॥ ౧౧౮ । నుచు ద దా సు

ట్టి నింటికిఁ జేటుఁబుట్టు నేఁబుట్టినదినమని యానాఁడు దెం ◌గొంకి । రఁటయిప్పుడేస
ర్తాదినవేళయునంతకుఁగీడు గానఖిలరాజ్య । ధనధాన్యవస్త్ర వాహనమంత్రిబాంధవస్వ
జనయుక్తమగ నాశంబునొంది । దానికైయె పుత్రశోకంబుఁదాల్ప గ్నిఁ । బడఁగ వై
వ్యమునుబొందియడలుచుండఁ । గలదువ ంపుఁడనుచువిప్రులువచింప । నదినిఁ
యించెమాతండ్రియదయుఁడగుచు ॥ ౧౪ , క ॥ మీపదయుగ్మముఁగంటిని । నా
లిఁటదొలఁగె మ్రొక్కినప్పుడె యిట్లా । ప్రాపైదీవించితిరో । తాపసకులవర్య య
యొదన్మఱువకుఁడీ ॥ ౧౪౨, వ ॥ అనినన్నవ్వుచుయోగదృష్టి నిమయుండాత్మనిరీల
కింపుచున్ । వనితాశాస్త్రముకల్ల గాదువినుదైవజ్ఞుల్నిదా ంబుగా । వినుమీం న్వి
మీగురుండటులఁగావించెన్న దామైమ । ద్వినుతాధిక్యతపోమహ ము ఁద
లంగించెదన్ ॥ ౧౪౩ , గీ ॥ ప్రేమనాసుతమందోదరియనునొకటి । నీవునొ టియె
తొ లదీవించినట్టి । పలుకుఁజెలించెదనుదే తలును పఁ। డెలియుమిందుకును మసా
ధంతునొకటి॥ ౧౪౪, ఉ ॥ కా తుఁడు ను ంతము గట్టినమ గళసూత్రచి ముత్ ।
గాంతరొజా నాత కిఁగానికనంబడకుండఁజేతుగో। ంతయునేరికై విధవానన ద
షముదీఱ ం న । ంతము చ్చునాప లునబ్దములోఁగడతేరు ట్లనే ॥ ౧౪౫ ,
స్త్రీకువిచా మేలభువి తలిదండ్రులునేననుమ్మయ । స్తోకచరిత్రవై విభునితోసకలాంబు
ధివే ్ఠితావనీ । ప్రాకటరాజ్యసంపదలభాసిలుచుండెదవమ్మనమ్మమీ । లోకములో ;
వ నకులుస్వరవృద్ధివహింతురెంతయున్ ॥౧౪౬ , క ॥వనితాయివ్వనిఁదపమే।స్వనిశము
గావింతుమయుఁడఁటుంమరు న్నున్ । దనకూరిమిదుహితలలో । ఘనముగనిన్నెంత
నుచుఁగరుణదలిర్పన్ ॥ ౧ ౭ , వ ॥ అనియిట్లయ్యతివరుండూరడించఁబరమాన
భరితాంతఃకరణయైఖేదంబపనయింపుచు నితరచింత ర ంతయులేక జ్యోతిష్మంతు ఖ
మారికారత్నంబునమ్మయునాశ్రమంబుననుల్లంబలరఁ దల్లియుం దండ్రియుంగురువునై
ంబతంజెకా సెంచి పరిచర్యఁజేయుచుండునయ్యెడ ॥ ౧౪౮, సీ ॥ విద్రుమ స్తంభ
భ శో తం నై తేట వజ్రంపుదంతెలఁ జెలంగ। వణికమహామాణిక కొణిగలఁజెన్
డు పుష్యరా పువలభులనె ం । లంపుగొప్పతిన్నెలవన్నెచులకించి వైడూ పు
లోపలఁ నర్చి । కాంచనావ ణసంఘటితమై దర్పణకుడ్యసంతతులచేఁగొమరుమి
స్ఫటికసోపానమా క్తి జాలజాల । మరకతకలాపశిశికాం స్ఫురుచిరాగ । ర
టెయు నా।శమారావ మఁ। దగస్సృజించెనుదివ సొ ంబుమయుఁడు ౧ [illegible]
[illegible] బో ను సా [illegible] చా సహస్రంబుల [illegible]
[illegible] । ను [illegible] యు డ రువిభవమునన్ ।

ఆ. సాంతము.

ఉ॥ కరధృతగోత్రగో రిపుగర్వమదాపహ భీమభీమసో
దర మిత్రమిత్రకుముదప్రియశోభితనేత్ర నేత్రసం
భారితసు ర్ణవర్ణనశుభప్రదనామవిహారహారదా
మరుచిరకంఠకంఠజితమానితకాంబవభోగభోగదా॥

క॥ కమలాప్రియాంతరంగా
కమలాహృత్కమలభృంగ కరుణాపాంగా
కమలధరసన్నిభాంగా
విమతభయదకదనరంగవిహగతురంగా॥

వసంతతిలకము॥ రాధాకుచద్వయిచరత్కరయుగ్మపాళీ
మాధుర్యభాషితసమంచితవాక్యశీలీ
ద్ధో శౌర్యపటురోషవిహారశాలీ
ధుర్యకాంతి తచిత్రసహస్రహేళీ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమద్వేంకటేశ్వరవ ప్రసాదల సారస్వతవిచిత్రహరితసగో
త్రపవిత్రాపస్తంబసూత్రశృంగారకవిత్వవైభవతక్కెళ్లపాటి
వేంకటమంత్రితనూభవ రసపాండిత్య లింగనామా ప్రణీ
తంబైన ఉత్తరహరి కథయనుమహాప్రబంధబు ందు
వి మిత్రశి దగుసుయజ్ఞుండువ ష్ణమ మునిచే
గనిచంద్రమ దేవిగళమంగ సూత్రంబు పరుల
కుంగనుపింపకుండుటకుం గారణంబేమి యని
యడుగుటయుం జంద్రమతీజన్మప్రకారంబు
తనికిం దె టియుం జిత్రభానుకుమారిక
ణిమా కయనుకన కను వెన్నుండుక
టరాజవేషంబున వివాహంబైన
కథావృత్తాంతంబును జంద్రమతినిం
దజ్జనకుండు మహానది నైవేద్యంబంచి
నమయుండు వెదలించి నిజాత్మజ
గా సంరక్షించుటయు నుకథ
లంగలిగిన ద్వితీయాశ్వా
సము సంపూర్ణము.

శ్రీధరాయనమః.

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము-పద్యకావ్యము.

తృతీయాశ్వాసము.

౧. క॥ శ్రీవసుదేవసుధాపా। రావారశశాంకశంకరస్తోత్రచరి। త్రావిమలభావ
బు। గ్రీవాదంతజితకుందకృష్ణముకుందా ॥ ౨. వ॥ దేవాయవధరింపుము॥

వసంతర్తువర్ణనము.

౩. గీ॥ అంతటవసంతమలరెదిగంతవ ల । తాంతపరిమళతోషితస్వాంతచలిత
ం విరచితమధుకరాత్యంతరుతయు। తాం కాశాగతానిలాక్రాంతమగుచు॥ ౪.మ॥
వెంటన్మ నుబోనినేరమెలమి యంగసర్వస్వమా । ఋతురాజుంగనిగాన్కపేయ
అండారూఢి దయన్మెచ్చియు । ౖ మాణిక్యప్రభూమ కాళిబహుమానం గై
ౖటు। త్ర త్రుంబులంబండుటాకులురులందాల్చె వాళంబులన్ ॥ ౫. చ॥ ఇలశ
[illegible] ద్ధతిదాడిఁజెట్టవి । చ్చలవిడిఁజిక్కుతత్తుహీనసైన్యములం బె
ట్టకట్టె । చల నన్నానికుంజతరుజాలములన్నువరాజిదట్టమై। యలరెనువాటెఁ
చుతలయూరులనందిరుగాడుఁదుమ్మెదల్ ॥ ౬.చ॥ అనుపమవీప్తిఁజైత్రకుముదాప్త
వోదయసుప్రకాశత। న్వనపుటభేదనప్రకటవర్ణి భూరుహసాధరా చ । క్కనగు,ల
తసాంద్రశశికాం పుచోఁ గర గిజాలుఁజే। ల్చినజలబింబుబృందమనఁజిందుమరందఁ
ంలె దుఁజూచి న్॥ ౭. ॥ స్రగ్గ దోఁటకోటలకుఁజైత్రుఁడు గాపుగనిల్పుపచ్చ
। లగ్గ లదింపులోయనశలాటులుదీటగుఁగొమ్మకొమ్మలన్ । నిగ్గుగమానియంగ
స ంబులసన్నముత్యపు । గ్గుల పచ్చపూసగుమి చాలనఁగాఁ బుఫుఁ ఁదె
। ౮. ఉ॥ ఒప్పునర దేశములనూ ర తరుప్రజాళితా। మప్పడుభక్తియు
। డాఋతురాజుకియ్యఁగాఁ। ప్పము న్హ ద్రపటఖండముఃన్మడిఁగొన్న
ల । మెప్ప ముల్లెల మించెళలప్రతతుల్ప్ర ష్టమై॥ ౯. ఉ॥ కొల్ల,భ
గొండిద దాళులా మీ। రొల్లరొయంచు లు గయో నుత
న్। పె ద్రోయువా గవే కన్మో అంబ నో ల్ల స

పదన్బొగరుప్రల్ల దమోప్రభలెన్నికా టుల్॥ ౧౦. క॥ మారుఁడురాఁగలఁడనిశ గారముగావనులమధుఁడుకట్టించెనొకో। తోరణములనఁగఁజిల్కలు। బారుగ యింపుచుండెఫలవిభ్రాంతిన్॥ ౧౧. చ॥ నవసూనాంచితశాలలోమధుఁడు నానా హేమాత్యధ్వజప్రవణోత్కీర్ణశిరప్రసీ పశుపున్బట్టించిప్రవేశ్చైన్మరందవరాజ్యాభు భ్రజ్వరిల్లఁదలిరుందట్టింపుచూతప్రభా। నవనా ంబ్రభవించుధూమతతినోజంబర్వ లంబముల్॥ ౧౨. సీ॥ జింకత త్తడులతోజెంకినిల్వనికల్లమేనిదిమ్మరిశేర్లు మెండుకొ గఁ। జిదుగులేఁజిగురాకుచేరుడుబియ్యాలకవణంపుజేనుంగుగములుగదలఁ। గండ క్కెరదండిఖాణంపుకెఱకలజీనిము స్తీమతేజీలునడువ। పూఁదేనెజీతాలపొగరుపాట తెక్కనీలిడాల్డాకెలగోలునడువ। నిటుజతుర్విధదళములుద్భటముగాఁగఁ। శా ఁ గామునిదళవాయిడాయవలపు। రాయలారామ నడిగెరహివియోగి।సముదయవనత్తి పలాయనములుగాఁగ॥ ౧ , ఉ॥ అత్తఱిఁజి జాతవి యాంకమనోహరగీతపాఠక। న్మత్తమ వ్రతావృతసమంచితపుష్పనికుంజపుంజర। మ్యోత్తమమా మయాశ్రమగత జ్వల నాం రంబులన్।హ త్తినవేడ్కఁజ ద్రమతియా ప్తసఖుల్గొలువ రింపుచు

వనవిహార ర్ణనము.

౧౪. సీ॥ పొన్నగున్నలనీడఁగన్నెమావులజాడమురియుచుడాఁగిలిమూఁడు। వృక్షపుంజంబులవివిధకుంజంబులనలరుఁదీవెలలనుయ్యాలలూఁగుఁ। బుపొ డు రంట్లగప్పురపుటనంట్లనొ గావెన్నెలకుప్పలాడుఁ। బొదరింటిపట్టులఁజదర పు లఁబంతుగాగోరింటబంతులాడు। పెదకిపువ్వులఁ దుముఁదుమ్మెదలగదుము। ఫల సం బులఁబిల్చుఁజి లనుబిల్చు। రులునలుదిక్కుల దీడిచెలులఁగూడి। శా నుప్పొ చం ద్రమతీలతాంగి। ౧౫. క॥ అంతటనొక ర్తుజ్యోతి। ష్మంతునిసుతఁజూచిపొద్దుజరు , బలా। యింతులతోవనిలోఁగల। వింతలుజూతమ్మురమ్మువేడుకలలరన్॥ ౧౬. క॥ ఏందెకాయపండుల। విరివిన్వనతరులువిఱ్ఱవీఁగుచుధరపై। నొఱఁగెనొకించుకగంటే। వి రిబోఁ సిఁడు కు ధమేర్పడఁ న్। ౧౭, మ॥ నవసూనాంచి శాఖలారొదనెడక రతా్న సానుప్ర ం।దవు ంబై గుమిఁగూడుకోయిలలుచెంతన్మేఘుబృ దంబుగా బ వణ ఁకులతాంగులచ్చ లుగాభాసిలెడి ంటెయా। చివురుంజొంప ుమావి గి నాఁజెన్నొందుఁజ ద్రాననా॥ ౧౮. ఉ కామినిహోయొకింతతుడఁగన్పడ జుట్టి ఉ డచే। నామికయొప్పుమెప న సితాంకసుధాకరుఁ దా లీ ఁదాఁ। మ ద టు రిజా వంబ రారెచూ మా। రామనుప్రోవుజేయు పు పుసదా । ౧౯ మ। పొలఁ వే ంచుగాఁగురువ బుల్లొమ్ము జేర్ప .. ల ంబొ గుచ బుహాన గోయ దేమేయ న్ నలినాక్షీమ యో

…న్నాగభ్రమణ గాంగిటణ। జె మిందాల్చినదే మొనానదియుఁ జూచెన్గంటుకోపం ణ॥ ౨౦. క॥ చివురుంబయఁటుఁ బమల్చుచుఁ। బువుగుత్తుల నెడియురోజపుమ్మధుదు। బవురయళిశిశువుకొసఁగెడుఁ। బ్రవిమలమతిఁ జూడుదీపెచాలింత సఖీ॥ ౨౧. ఉ॥ క్రొన్ననవింటిరాయఁడదిగోచను దెంచెనటంచుఁ జైత్రుఁడు। న్నున్నతపై భవంబలర సంపఁగి నెకురుంజునల్లడణ। బన్నినదీపపున్నిఖలబాగున్దత్కుసుమంబులేర్పడణ। గన్నియ …కివేవిరిసెగ్రక్కునఁదుమ్మెదజిమ్మచీఁకటుల్॥ ౨౨. ॥ స్మరతేజఃపుఁజంబన।విరిమొకింశుకంబువిరివిగఁజె ఁగెణ। ధరణికివన్నెగఁగంటే। విరహిణులీవనికిఁ జేరవెఱతు సాధ్వీ॥ ౨౩. ఉ॥ అల్ల గోకచంబునకునందము యీసహకారనవ్యస। త్పలవమెత్తయనినఁబక్కునవ్వుచుఁబల్కెనో ర్తుయో।కల్లరియి …యేలఁబలుకన్సహకా సమీప మొం తాఁ। బల్లవమెత్తునాయదిత్రపారహితోజ్జ్వలమావసాజ్జయై॥ ౨౪. చ॥ కలకల నవ్వి…టదోలఁగణదమిఁ జేకొనఁ జేరునంతలోఁ। బలపలబీజపఙ్క్తిగనుపట్టెనొకించుక ప్రీలిదాడిమీ। లమదెపక మైతొడిమఁబానియిలంబడె జంత గ టె । పలుజిగిగు బ్బలుంగనిత్ర ణ సీకటు క్కుపై ఖరిణ॥ ౨ . ॥ పాటలేమిఁబ్రియాళిపజ్జరాఁ వమ్మ తెరలకఁజూచెదుతల మబల। అలసితోయేల వావిలిచెంతనుసురనమావిపైఁ జె … మి। ద్దు బు …కుపొన్న ద్దసుద్దులుచే వదలవుయదెకురువకమువిడు … డగో గు వ్వెదుమొగముపేల్చెదవుసంపెఁగకుఁ జేరి। ప … లనుద …నుమిసెదవుయ య। శోకవకుళ బులనుగిం సుడిసెనేమొ। తెఱవస పోయి … వర్తిం పమ్మ। తెలియకంటిమియిక్కు తెలిసెసుమ్ము॥ ౨౬. క॥ అనిపలుమఱుఁ మతీ। జాయశనేత్రితోడవనివింతలుజ। వ్వనులంతయుఁదెల్పుచువి। చ్చల డి రులుగోయఁజతురతమెఱయణ॥ ౨౭. సీ॥ చివురులుగొనకుమంచివురు మరువేఁటకాహిఁకిఁగానివరయ। మ యీపొన్నగొమ్మెల్లగోయుము క్కిరుం ఎదవేమిమాకం ము కు। గోరంటఁజిదిమిం గోరంట నుగెంపుయ యతమాని వెదగ ంపు। చంప జెత్తిదాఁచంబకపకన మొల్లలియ్యవదేమెమొల్ల మనియె। యే కే పాడెదొయే గొ। చూచి లకంబుగై కొనఁజూచెజాణ। మావిభవమొందుఁ గే ంటమావిభవ । రుగఁగోయిుఁడటంచునొండొరులునగుచు॥ ౨౮. ఉ॥ వచ్చికఁ న్నదొట వడి నుకై టనుబు బంతులణ। ముచ్చటజెం పోనియకమూఁగెదరంచన నో ర్తుబ బో। చ్చటదీ దోయికనుముందవవత్సరమోర్పు తెచ్చుకో। త్మె గునేయటన్న …మిట్టిగెలి గు మెచ్చు ణ॥ ౨౯. చ॥ లికుచఫలంబులంటియ లీలలలేమలు … వా కయొకబోటి…యె చెఱంగుఁదొలంగి ము …యొ ర్తుకొ। చ డి వ చలి… లు బ్జ ం ఁడ్లివే। ఁక డొనేన ంచనన దెమసి ష్కుల్లునన

వ్విరందఱుఁ॥ ౩౦. సీ॥ కుముదమ్ములవలనిక్కుముదమ్ములున్నవియల్లి నదదిగాయా ల్లి చెంతఁ। గేతకివెతకబోకేతతిగాఁడమ్మ మెఱయునుదాలకరిమెఱయునపుడు। మి లమేమిమామిడినెక్కఁగలవ చెఱుకమదెవ్రాలెఁగింశుకముఁగోయు । కరవీరమి క్కరవీరలకునేమిపొగడెదఁజూతముపొగడలిమ్ము । మరువమెత్తకురమ్ము యామరు మ్మ। కన్నెరవుసేయకువెయోడగన్నెరకును। వేఱుసేతురచేకురువేరుదాఁచి। కొమ్మ దానినాకపాలుఁగొమ్మనీవు॥ ౩౧. క॥ అనుచుంబ్రసవాపచయం। బునఁగోకిలశుకని దములనొండురులఁ। వనిఁదచ్చన లాడుచుఁజ । య్యన బడలికలొదవ వార్వి భ్రాంతిఁ॥

వార్విహారవ నము.

౩౨. ఉ॥ సారముఁజంచరీకకులసా సకుక్కుటచ వా ం ము వ్య గంధసుమజాతమరందరజఃప్రభావనీ। తీరముఁబద్మి కుము దీపి వ ధాభ కా। సారముఁజేరిమందవిలసత్పవనాగతశాం ఘర్మలై॥ ౩౩. ఉ॥ ంగు డాల్చె అవి కల్పడలించిచెఱంగు ంగరుఁ। ర గుల గువల్వలుదెరల్చుచుఁబావడదూము ఁగ శల్। సింగపుఁజిన్నికౌనులనుజిక్కఁ దించి గించికాంతులు। ప్పొంగెడుమేనులందుదు భూషలుకొన్నిదొలంగఁజేసినఁ॥ ౩౪. ఉ॥ సందెడలంగఁబయ్యెదలఁజాటొకయించు లేకబాలికా। బృందపయోధర తులుచేర్చిసరోవరమందిరంబున। య్యిందిర వేడ్క లడిర స్వనకేళినితీవెగుంపులో। బొందుగఁదీ నట్టినునుపుప్పొ వెన్నెలకుప్ప యనఁ॥ ౩౫. క॥ జక్కవలుకొల కైఁద ఁ। కు నగమకించుచునఁ బాలి ఁ గ్రిక్కిరిసిపొదలసు తులు। గ్రక్కనసి బుఁజేసి లకల గుచుఁ ౬. శా। సే చెల్లె జీనరాఁగదవెయే లజాగుయోసక్కలో। తేమా నేవెఱతుఁ భళాయెఱుఁ యీబూటకాలమ్మలా। రామెల్ల ందిగరమ్మ మెట్లుకడుజీర్కాముందు గాఁబోకురా। డ మ్మచెల్లగదవోసమ్మానసుందోర్రియకే॥ ౩౬. క॥ అనుచుసరోవరము । వ్వ ఱయొండొరులమీఁదివడిఁజొరఁబ ర। త్యనుపమవిలాసకేళి జనితమహా చ తు ములఁ॥ వ॥ మఱియును॥ ౩౭. సీ॥ లకుముకి తి గొంచకముని టిచే న ద ల లునదియు। నిలువకసరియీఁదఁగలవె జాలమ్మురమ్మ చు ంటమిటా ం చున యు। నెటుఁదేలునోయనియేమరు జెలిత్రిళ్ళిప ంకిపాదం లో యు యపడు రిబోణిబలిమిలోఁతుకునీ పడదోసి మోఱఁబో ఁబట్టునదియు న మొ ము నేగ యుండ ట్ట గ వీఁ చున యు నొ జే జరుగు । జె రేగియప్పడ జముఖుల గదలె ఁఖులువా। చ

లుపగక్రై దల్ల డిల్లుపగిదిన్గొలనఁ॥ ౪౦. ఉ॥ ఇంతియొక ర్తుసీటఁబడియీఁదఁగ నేత్రశక్తినా। ద్యంతమువద్విషూతిగొనిహేమికనేటికిఁజిక్కెనంచునో। వంతదా అం దా సవలులుకాళ్ళనుమేనఁజుట్టుకో। నెంతయు తిజెగ్గడిలనిందుముఖుల్వెడిపించిరయ్యె॥ ౧. సీ॥ కచ్ఛపగ్రాహసైకతగభీరావర్త బిసకోకదరమీన లసితపద్మ। వాలశోభితసరసాపగాతతుల్కం పైరతిసల్పుకడిమిమెఱసీ। పదజంఘుకటినాభిబాహువక్షోరుహగళనేత్రముఖవేణికలితరుచులు। సరసిపైఁబర్వవిచ్చలవిడి తమిఁదొట్టిదిలై యీఁదుచుఁబట్టి పెనఁగి। నీటనొండొరుముంచుచునిగుడిచల్లు। లాటలనుమించిమటులై సాటిదెరలు। బోఁటిగుమిజేరిరోటమురజాటుకొనుచు। సలిలకేళినివిహరించి చంద్రముఖులు॥ ౪౨. క॥ జలములవెలుప మేనులు। నలకలుతడియొత్తిపైఁడియంచుఅఁగువ। న్నెలదుప్పటములుగట్టుక। తళుకుంగంచుకములెడలఁదాగు చువేడ్కన్॥ . ఉ॥ కమ్మనియేణనా తిలకంబులుఫాలములందుది యం। దంబుగ ంజనంబు నుద లదేర్పుచుఁబుష్పమాలికల్। కొ్రిమ్ముడులందుఁ జెన్నితళుకున్దనువల్లి కలందురత్నపున్। సొమ్ములుబాల్చిబోంట్లుమరుసంకుమిటారికటారులోయనన్॥ ౪౪. క॥ సంగతిగాఁజంద్రమతీ। బంగరుబొమ్మకునుమెఱుఁగుఁబన్నినరీతిన్। శృంగారింపుచువేడుకనం నల క్రిఁజెం నలరెడువేన్ ౫. చ తురముఖ్ తూపులపొదుల్బలువిల్లుధ చివచ్చి। త మగనాక్కరా తుఁడదా ఎనన ముడిగ్గచు సన్।సరసీజలంబు గ్రి చల్ల నిడలవిశ్రమింపఁబో। సరగునఁ చెనిందుముఖిఁజంద్రమతిన్నుదతీశి ణ॥ ౬. క॥ అతన్వంగియుఁజే। జాతాయతసన్నిభాతిసౌందర్యధరున్। పీతభయుసార్వభౌమ। ఖ్యాతమహాలక్షణాంగుఁగనుఁగొనియతనిన్॥ ౪౭. ఉ॥ తేమ ప్రాయమునొసబగుతీరుమనంబుఁగలంపఁజిల్కరా। తేజివజీరుఁడుప్పరముద్రిప్పమెఱుంగులు ప్పజాజిసే। జాజళుకు టింపనటచానలుదిగ్గు లేచిగ్రమ్ముకో। రాజకుమా గా వురాచలియింపక రతాత్మయై ౪౮ ఉ॥ ఎక్కడివాఁడొయీచెలువుఁడింపట్టి యురంభచుట్టమో। చుక్కలఱేఁడొశ బరునిసూఁడొవసంతుఁడొకాకభూమి। నె డయిట్టిరాజుజనియించుటలెక్కడనిక్కమెన్నసే। యిక్కువనేర్చెనొక్కసృజియింప గ ధాతక్రొ గన్। ౪౯. సీ॥ ముఖరా బిరుదప్రముఖచామరలరీతిధ ధ ద్య బులలరె। గాం భర్మాచలకలితశృంగ ప్రతిభచేనెగుభుజా తిశయి ఱుకాను గంబుచేఁజిక్కకవదంతితుండంబు న గఁబెండొడలుమెఱసు। దేహ మ వాటములీలనొమ్ముగా వెడఁదటొమ్మె మ్ము గాంచె। డాసిపదకాం బూ। తొల గడంపుపేర మముమెఱసఁ। గా టిలే దనము నూనవిభ ప్తిఁజెందెఁబో యందె॥ ౫. మును

త్రిశంకుని। నందనుఁడాకారవిజితనలినాస్త్రుఁడటం।చుందగనతఁడేనోయీ।యం
మనుజులకుఁగలదెయది గాదనుచుౘ॥ ౪౧. క॥ వడిలేచిచూచిచూడని। కుడియెడమ
గుడుకన్నుఁగొనలమెఱుంగుల్। బడిబడి వెడలఁగనటునిటు। నడయాడుచునుండఁజూ
చి రవరుఁడంతౘ॥ ౪౨. సీ॥ తొలుఁదొల్తఁగనుదమ్ములల విప్పుగుతెప్పకవనాచి తప
కఁగాంచికాంచి। కడఁగియావెంబడి గాటంబుగానాటిచెదరనిడెందంబుచిక్కిచిక్కి।
అఁగి యెన్నఁగరాని మదనసామ్రాజ్య బంధుర సంపదల కాసమెట్టఁదొట్టి । ఆ
జెంమునవశతనాగిమల్లాడుచుఁబటులీలధైర్యంబుపట్టిపట్టి। సతిమనోహారిరీతులమ్మ ము
జేయ। మంటువిల్దంటు ంటకవెంటనంటి। కొనెడిచులువ ముపరాకుజేసి । మను నిటు
నెయారాచకొమరుఁడపుడు॥ ౪౩. మ॥ఇదిమున్నంటిమయాశ్రమంబవ్రుఁగదాయె చ
గఁగుదోల్లస। ద్రదనారత్నమిదెవ్వతోమునితపోరాజ్యేందిరోల్లసద్రుచి । ప్రదగాంచ
క్కనిరాకుమారియిఁటకుౘ రాఁగారణంబేమియా । త్రి శేంద్రప్రియ తా లాస తివ
ర్తించంగనేతెంచెనో ॥

చంద్రమతీసతీవర్ణనము.

౪౪. క॥ స్మరబాణములై మునునా। ... ంగూర్చి మెఱుపు నొడికంబుగను।
శశికళామ్య । మొఱపుగఁబదనిచ్చి జేసెనా ధిదీనిౘ॥ ౪౫. క॥ కాకుండినసీగ
ములు। నీకళుకునమ్మిదారమీ తేటకళల్ ।లోకములఁగలవెచెలువల। కాకమలజునేర్పు
బాగడఁగా దరమగునే॥ ౪౬. గీ॥ వర్ణితాంగ ప్రభూతలావణ్యకం । యందుయావ
నోర్మి లచే డుగుముట్టి । ప ధవిలుకూర్మమా క్తికప్రభలనంగఁ। జెల్లునా దీ మీ
గాల్గ ల్లి। ౪౭. మ॥ రుదుౘగంటలుగట్టిసుంకువెలయౘ ంకంబులోనెం ఁగా
అకుల్జూపెనుబోదుదని సిసుక్కన్వ్రాలుచుౘగంకిగాఁ। బరుచ దన్దైగునంతెగా
గలమగర్భంబు ణ యమై। సరసీజాననజం కాప్రతిభ కెంచన్నాటిరాన్నే నే
౪౮. ॥ గట్టి పట్టులె త్తవలిగా తరట్లనుగొట్టిసారెకుౘ । బొట్టులుచీ మ
ఘా దె నే పోవనిచ్చునే। నెట్ట దీనినున్డాడల గలకు నరిగాఁజెనంగితా । అట్టుగ
ఁగాంచి య టు నెం గ జెట్టి ౘ॥ ౯. ఉ॥ ఈ నస స ను। మి
మ న్నకటాలి దాలిపి । రాడఁగ కిలం దును లై పడఁ దొయుచు మారుసా
ౘ । దోడకరూఢిఁగాంచి రుబొంది పొన్మాలనూ ఘంటమా ష్టి మేటిరై
టీ టినీటగునివ్వఘాటి ౘ॥ ౬. చ॥ లు లు దుల్కు బులునుభా మ
రు మ య దలరెడుమ మ ద ంటించెనుధా ం దా । వె
కా దను శ యుం దా కెదుగానిలే దో ను
ఖియ వ యగు సద

నజనువివరంబన। నివ్వటిలెగభీరనాభినెలంతకుభళిరా ॥ ౬౨. ఉ॥ కన్నియయాావ
గమకంబగుచన్నవతక్కువెక్కువల్ । గ్రన్ననజుట్టుఁగొల్చిసరిగాఘటియించి య
జుండురెంటిసం। దెన్నఁగనింతెకానియెడమేదనియచ్చటజాఅవ్వైచులే। సన్నపునీలసూ
తమ ఁజానకునారుదనర్చెఁదీరుగన్ ॥ ౬౩. ఉ॥ అంగనయంగరాజ్యమునహస్తయుగా
రణాంతరంబు ం। దుంగొమరొందుచారుకుచదు ములన్వలరాయలాక్రమిం । చంగ
యించుకాంతిజిగిసంచపునిచ్చనమెట్లులీలఁజా । డ గనుపట్టెనమ్మరెమిటారి వళీతతి
మాహనాకృతిన్ ॥ ౬౪. గీ॥ వనితగతులుహంసప్రభావంబుఁగరప । సమ్మదంబుననుదు
ఖత్తి సంతతంబు। కదనీయుపా ంగుచక్రవాకంబులనఁగఁ । బడఁతికిఁజెలంగురంగుగు
లజెడంగు॥ ౬౫.సీ॥అంగుళీద సుపాణ్యంబుజలంబులరమ్యమౌబాహులుబిసంబులనఁగ
దె। కలితరేఖామౌక్తికద్యు ప్రతిభచేఁదనరుకంఠముశంఖమనఁగరాదె । ఆశాస్య
ంబుగానతిరాగమలరించుయధరంబుమాణిక్యమనఁగరాదె । ఘనసారవిభలాసఁగలఁ
సుదంతంబులనువొంజుకెంజమ్ములనఁగరాదె। కమ్మపొజులడాత్తైర ల్గఁదేరి । చూ
డనీడలుదేరుచునీడులేని। మినుకుచెక్కిళుల ముట్లనఁగరాదె । దీనికా ం రయనుచుఁగీ
రించిమటియు॥ ౬౬. క॥ ఎగరిపడిమొగముకన్నులు । తొగరొందంగినియసాటిదొార
యంగలవే। మగువమృదూక్తులమధురిమ। కగడాగడశుకపికంబులగములపాలై ॥ ౬౭.
చ॥ దకనె శాభ్రమరయుగ్మముఁదోలఁగవచ్చికొ నన్ । జవమరియొక్కడిఁగటి
కిజాలుటశకాము గానఁజిక్కితె । త్ర్రివిమలకాంతిరజ్జువు బాయఁగఁగూడ కట్టుఁ డ్డ
దో ప్రసూనమననాసికయాసఖికంజమౌఁగదా॥ ౬౮. చ ॥ జగములుజూచి
రో ఋవిస తతముల్నిజరాజ్యరాజధా । నిగదగునంచునెంచిచెలినిన్వలరాయలుమెచ్చి
నిల్పున। ట్టిగమకపుంజెడంగుకదటెక్కెములోయనటెకు ఁజూపెనా । నిగనిగగండు
మీన్నైలుకునిగ్గులనిగ్గ జయానసేత్రముల్ ॥ ౬౯. చ ॥ వి యనుమోఁియుఁ దుంటలగు
సుమాస్త్రమదా శింజినుల్ । చెఱకువిలుంగణింపనని చిత్తజుఁడొల్లక యిఁ నా
। గ్రరచితచంపకాంబకముగ్రన్ముకచూపులదేటినారిచేఁ । బురుషులనేయఁబూని
ను ంమ్మలెచాపముగాధరించెనో॥ ౭౦. గీ॥ నవనిఘలునైనవిలువయెనాతికనుచు। వ
గ జ్ఞానసారస్యతవినుతప్ర । వీణయనిఫాలమునవ్రాసి ధియొనర్చెఁ। గడలనవసంఖ
నొప్పఁగర్ణయుగము ॥ ౭౧. చ॥ కదనిశశాంకుఁ షతిముఖంబయివేణితమంబుమీ
ం నెదు ఁగవచ్చుహీనబలమెంచితనంతనెకన్నుఁదామరల్। పదటిమిగొప్పతెప్ప
బై సాముజిక్కినన్ । సుదురరచందురుండ జనుల్మతిలేఁతనెలం నా
॥ చారునేత్రయుగచకోరముల్వెలసిల్లలాలి ర్ణోత్పలంబులల నా
త్రము ఁగూడమధురాధరాంచితసు దొాల క । ఘనశిరోజప్ర గగ బు

నెనయంగఁదెలిమందహాసచంద్రికలువెలయ। విరచితాపాంగసత్కిరణముల్ నిగు
బాల్యచోరాదులుబరచుచుండ। యౌవనక్షీరవారాశినవతరించు। పూర్ణహరిణాం బ
బంబెపోలఁతిమోము। కందెదనుమేనఁగృశతపగల్వెలుంగఁ। జాలఁడనుచెల్లఁ దః
లాచందురుండు॥ ౨౩. ఉ॥ రాలుసురేంద్రనీలమణిరాజఘనౌఘముసారెతుంపురుల్।
లుమయూరపింఛముతెఱంగెనయందుదచిత్రవర్ణపుక్। రాలుయటంచుదాటినపురా
గుబోనెతీనొక్కమెత్తపుక్। వాలుమెఱుంగుకప్పజిగివన్నె రుల్గొనుదీనిపెన్నెరుల్
౨౪. సీ॥ మానవమానినీమణిగాదురాయిదిపాసఁగఁదీర్చినపైఁడిబొమ్మగాని।పైఁడి
మ్మకుఁబావిపరిధవిల్లునెకాదునవ్యకందర్పబాణంబుగాని। దర్పకబాణము తివెలుంగునె
కాదుమిసిమించుక్రొక్కారుమెఱపుగాని। కారుకొమ్మెఱపైనఁతీరేర్పడునెకాదు
ణింగనూతనరంభగాని। రంభగాదురమదనసామ్రాజ్యలక్ష్మి। గాననీచానఁజూడమా
మా వతుల। నమరగంధర్వకిన్నరయక్షసాధ్యు। లందనుచురాజుపా వ త్మ డ
౨౫. ॥ అత్తఱిఁబ్రేమఁజంద్రమతియానతిన గనయోర్తువచ్చియా। ఉత్తగ
ముసమక్షమమొం యునోరఁజేరియో। చిత్తజరూపభూపకులశేఖరమీరలుయో
యే। యు మవ రాజమ ఘో లిఁజె జెనుదావకాఖ్యపై॥ ౨౬. గీ॥ కోపగించ
మన చేకొనుచునాన। తీయఁదగునేనికరుణింపుఁడీశుభాంగి। ధరణివిభుఁడుజ్యోతిష్మ
తుత యచంద్ర। మతిమయుఁడుఁజెంచినప్రియకుమారియనిన॥ ౨౭. క॥ వినియొక్కిం
దలంపుచు। ముని న్యకమైన మోహముంబొడమునెనా। కనితోలఁగెనుబోసంశయ।
తత్సఖిఁజూచిప కెనతిహర్షమునక్॥ ౨౮. మ॥ సకియావిన్ముత్రిశంకుసూనుఁడ
శ్చం ండునాపేరుబా।యకసైన్యా లితోడఘోరమృగయావ్యాసక్తచిత్తుండనై।
కటా ంద్రసానువులుజేరన్వచ్చివర్తించుచో। నాకక్రీడంబలయించిచి కరు
నాక ంబుగక్॥ ౨౯. చ॥ చలమునవచ్చియామృగముజాడయుఁగానక దప్పి
పి। గల గిమయాశ్రమంబి యకావలెమున్వినియుందునేకదా। తెలిసెద చు జ
ట దేజనిడిగ్గి జ ంబుగ్రోలుచోఁ। గొల తటానమిమ్మునలికుంతలి చ్చి
బు క్॥ ౩౦. । ఈచాన మోహనాంగ। పాశ్చుర్యకళామనోహ ప్ర
దాఁచ కనేలమరునా। రాచము కు గుపడంగరాపైతిసఖీ॥ ౩౧. ఉ॥ కన
రా యుగావు భావముజిక్కె చఁబో। న్యులటంచుబంధువులకాత్మద
దుమై। న్యముసర్వసం లుత శకుందెడు ర వంశరా జ లవతా
సత్యమునాం దుమ దగామి। ౩౨. । శ్రీనా గాం। స్వ నా
మి యు ధు ర్వాలు డెఱు గు దయ వ న్ము క రె
అ వయాచె క ధి యా రు రు రుయె ఢీ నట

మరిఁటకువచ్చుటక తమందియీవిధం। బనఘచరిత్ర వేడఁదెలియన్విని చుట్టరికప్రసంగముల్। ఘనమతిను గ్గడించితిరికావున నేమనివిన్నవించెదన్ ॥ ౭౪. క॥ అంగనభావ దితెలి। యంగనఁగావలెనటంచునదియునుదనుడా। యంగనకాంగనిమరుఁడే। యనలియు గుట్టుకొంత నాత్మనునిల్పన్॥ ౭౫. చ॥ సకియనుజూచినవ్వుడఁచిచంద్రమతిబల్కెనన్నియున్। నికటము గాఁగవింటిఁదరుణీమణిపెద్దలచాటుదాన। స్త్రీకగు నాజ్ఞమీఱఁగులకాంతకుధర్మమె వేడినంతఁబా। యకమయుఁడాత్మకోర్కెవెలయఁగూర్చునువేయునేటికిన్॥ ౭౬. వ॥ అనియన్నరవరుండువినంబల్కి పెక్కుమాటలానోడి చంద్రమతీవ్రీడావతీలలామంబుచంద్రప్రభానుగత తారకానికరంబు తెఱంగున గనామణులనుసరింపఁగ్రక్కునగిరుక్కునమళ్ళి కంకణాంగదఝుణఝుణత్కారంబులు ల్లన లంబగుసిగ్గుతమకంబులిగ్గులాడ నంచలంచల నించించుకతిరిగితిరిగి చూచుచు న్నమా పొన్నగున్నలనల్లుకొన్నయేలావలిదాక్షపంది మందమ దగతులనరిగి సురుచ సౌరభాభిరామంబులగుదామరకొలంకుఁటెంకులరయుచుఁ గ్రంపు టనంటులనంటి ...పుగుపూజప్పరంబులకుప్పలించుకమ్మతావితెమ్మెరలకుంగంటుగింపుచువెంటఁబడురా చ కదరుచుఁబడటిమి టి సోపాన ఘటితశో త సౌధంబెక్కి యంతః రంబు కేగె ॥౭ ఉ। శ స్వామ భటాదులునార కొ చుమ నీ। తు జ వెంట గుతు ౦బ ర జను దేర జూచియ తంతము ఖే కాపట ధాణ తూ శోభావమూ। శాంతములందు దీటుకొన నవ ని చెంతది గెన్ నృపాలుఁ న్ । ౭౭. గిజరతాజిగాపటకుటీరము లెత్తఁగఁబంచి సైన్యముల్ । బగులఁగడి యవ్వనికుపద్రవముల్ ఘటియింపకుండనం। దొగినిజయాజ్ఞఁజాటి విభవోన్నతినుం త్రిశంకుసూనురా । కగరిమ శి కోటిగనిగ్రక్కునఁదెల మయు దుపేక్కతో ॥ ౭౮. క॥ అపుడమనదీతటిసల్పెడు। పముంజాలించివచ్చుతటిఁదగవినుచున్। నృప యె ర్కా నతులిడి । విపులమతిన్నర్ఘ్యపా విధులొనరింపన్॥ ౭౦.క ॥ వేదోక్తమగుదా । ర్వాదంబులనాత్మఁజెలఁగి వరమణి తిన్। మోదమునసనిల్పిరాజును । నా టవ పఁద్రేమననియెన్మయుఁడున్॥ ౮౧. ఉ॥ నెట్టన రాజ్యమున్విడిచి నెమ్మదినీజ కుండ కుం। బట్టముగట్టిచన్నపిదపకాధరనీగుణకీర్తిచంద్రి ల్ । చుట్టువెలు గుచున్నని జ చుప్రియంబెదఁదొట్టి యుండఁదా। నెట్టితపంబుపేర్మిఫలియించెనొ కన్గొనఁగల్గె నరా। ౮౨ నావుడుయీవిభుండుమునినాయకధన్యునిఁజేయనన్నుస వ చి క్కెదరెల శుభంబులందఁగాఁ । దావలమెన్నఁ వ పదద్వ వా ౦। గావు మీ పా హిమ ల్గినమ భాగ మెట్టి । మీ వ రుహహి ంశచం వచ్చి కా ౦ । నుమానింపక ౦ ఱ సుమ మంత్రియనియె ద్కన్॥ ౯ ఉ తా వర్గవేఁటతమ

వప్పుగవచ్చినృపాలుఁడి రక్ । దాపసమీఱునొక్క వనితామణి నిచ్చటఁగాంచిమా
సం। తాపసమేతుఁడయి మమత ల్వెలిఁబుచ్చినచోనఘాఘఘా। తాపసరంచుబుద్ధిమ
నితన్విఁకిఁజిక్కనెయంచుఁబుండెడిక్ ॥ ౯౪. చ॥ ఇఁకనొకమాటయాకువలయేక్షణ ఘా
వివివాహలక్షణా। ధికయుఘదాదయాగుణమతిక్ సుతకంటెనుగారవించిబా। యకయి
టమీరుజెంచినన్నృపాత్మజయంచుననొండువింటిమా। సకియనుబెండ్లియాడఁగరసాత
నాధుఁడుదల్చెసంయమీ ॥ ౯౬. క॥ నావిన్నపమంగైకొని। భావమునననుగ్రహించి
మద్ప్రీతిక్। భూవల్లభునకుఁబట్టపు। దేవిగనిప్పించవలెసతీమణినఘా॥౯ . చ॥
నిసచివుండుబల్కనధరాధిపుఁగన్గొనిమానియిట్లనెక్ । మనునిభకోసలేశునికుమా
యాటదినిశ్చయంబునె । మ్మినిమమఁజేరఁగానొకనిమిత్తమునక్దయఁజెంచినట్టిమ ।
త్తనయలతాంగి కిపుడదానినొసంగెడుభా.. మబ్బునే॥ ౯౮. ॥ ప్రసాక్షిగనిఁట వా
హంబొనర్తు। న భమలడంగిశుభమలునా హిల్ల । సరగనేఁచుమేది చక్ మెల నా
నితనీకుఁ ట్టంపుదేవిగాఁగ॥ ౯౯.క॥ అనిచంద్రమతిహరి ం। దుగినకుం
ంగుడు నుచునచటక్। ము గణములు న ।యి। మొనరించుచుమంత్రిఁగనిమయ్యం
టనియెక్॥ ౧౦౦. చ॥ విఁమిఁకస [illegible] పీపతినెమ్మదిఁగోరినట్లుయిం। దను
గ బెండ్లిసేయుటకుయత్నము జేసెదనెల్లిలగ్నమీ । వనినిలుతుంచుఁగావలయువస్తువు
దలరందపంబువెం । పునవొనరించిశిష్యగణముల్ గొలువఁజనెఁబర్ణశాలకుక్॥

సాయంసమయాదివర్ణనము.

౧ చ॥జగమునసందెవేళయనుచైత్రునిరాకకుఁగ్రుంకుగట్టుతా।నగమగుగానన
తా పపల్లవరాజిజేర్చిబా।గుగఁబరిపక్వమైనఫలగుచ్ఛమునిచ్చగరాలువైఖరిక్।
గ గదాయన పరతోయధిమున్గెనుగుంకుమచ్ఛవిక్॥ ౧౦౨. గీ॥ కాలవశత ను
నుగడువఁబ న । విడిచితన్మధ్యముననుండిపెడలివచ్చు।ధర్మమయుఁడైన శ్రీవిష్ణుభ
కా । రహినిదనరారెఁబోసాఁ రాగమపుడు॥ ౧౦౩. ఉ॥ కో ముఖోల్ల
హికోటు నేయుచువచ్చుమారుడే హాకరకాంతులుక్గుణమదాళుల డాల తేక్షు
ర్మకో। ద్రే రుచుల్మ హె నిసితేషుచయంబగున గల్వపూ । తేకులనిగ్గులంజె
రేకము।గమ్మెనుజిమ్మచీఁకటుల్॥ ౧౦౪. క॥ పటు రసాం తా డి । ట
ధు కల్లోలో। త్క జ తపరంప లన । నటుచ ం న గ రె
ల మ॥ తొలు బూ దిశాంగ గల చ ం దురా దల్చెనొ
న్న చ లేయనుమ బూ ్ రే। లిరుంబోఁ య డనై
వ ు । ప ్ నాథన ంబుక్దో చె బా

౧౮. గీ॥ రాజవై నట్టినిన్నునిరాకరించి । యినుఁడువచ్చును గువలయంబెల్లఁగల చి
... మరవిడాఁగుననికోపమెనయవచ్చె । ననఁగఁదొలిదిక్కు శశిదోఁచెనరుణరుచుల ॥
౧౯. శా॥ రేకల్ యిన్ముసుబాసిదాల్చువిరహాద్రికాగ్నితత్సంగతిన్ ।పేఁకంబుచ్చుచుఁ
కదంపతుల దీవ్రదింబడన్వై చెనా। జోకన్రక్తిమవీడఁగాశశిదెగంఘభ్రి విస్మిం
టియా। కాకన్గందినమచ్చనాయెడఫయింగప్పండమై మొప్పఁగన్ ॥ ౧౨౦. సీ హరు
తలదిగివిధుండ నెడభగిరధుఁగదసీవచ్చినవియన్నదియనంగ । శశికజుండో షధీశత్వంబు
నక్షానర్చుకలితాభిషేకదు ంబనంగఁ । గాలమంబరమనుగని నెత్తుహంకాంక పటువజ్ర
మణిభవ పభయనంగ । వనినెలపావిపెలయులాంచననికుంజచ్యుతవిచికలచ వియనత్రి
గ । గా చం శఢింఢీ కాశతార।కాశరత్న మోదచయనికాశహంసి। కా చీందాౢ
తరు త తగుణ।భూలని స్తంద్రసాంద్రచందాౢతపంబు॥౧౨౧.వ॥ అట్టిసాంద్రచం
తపంబునహరిశ్చంద్రభూపాలుపై మోహాతిరేకంబునఁ బరితాపంబుత్క ం లై చం
దమ శుభాంగిరత్నమందిరాంగణో నంబునసంగనామణులుపటీరనీహా ర్పూరక
రసారసమల్లి కాది ప్రశ స్తవస్తువా ంబులనొనర్చుశై త్యోపచారంబులకుఁ గంట
పుచుఁబ్రసూనశయ్యాతలంబునం జరిమెండుకొనుగండుమీన్టైక్కింపు తెక్కప క్క
పచ్చ స్నె తేజి డివా పూదీవెద భాండుమ యలయందలపుటందలపుపాన్నగు
. లామిదుగా సద్దుగద్ద వలరాయమ సైన్యంబు ముందటిభి కిం డుచుకనా కో
డ మిగులన్గోయిలయెలగోలుమూకల గగ్గోలురే లకుఁ జీకాకు డు డెఁద బు
ఘలలాఘంభిట్లనియె॥ ౧౨౨. ఉ॥ ఏటికినాగతిన్వనికి నేగినచోటి రాజనం నుం ।
డేటికివచ్చెవచ్చినను నేటికిఁజూచెనుచూచివేడఁగా । నేటికివేడనామ సుయేటి చిక్క
నుచిక్కినంతనే। యేటికితానుసందుకొనెనిత్తు సనుఁడేమిసేతునే॥ ౧౨౩. ॥ కం
నెవానినిం నగర ముచూపుమనోజుఁడిందుం । గందునా నా మి మకటా భుచ
మేనువెన్నెలన్ గందునాయాసమ్మా తిరుగాఁబురికేగుచునాపయింబడా। ండు
ననుపాపమతినట్టిమనోహరుఁజెందనేర్తు న॥ ౧౨౪.క॥ గాంధర్వ ధినిననునను। బం
నఁ యించుటకుమబతివే నసం। బంధముగవిరుద్ధప్రతి। బంధంబై సీగ్గునడ్డ డజెల్లునొ
౧౨౩. ఉ॥ రునెతాపమాసమదిదీరఁగవెన్నెలకాఁకచిచ్చునం । దూ కమీ కుం
డటుమధు మరానిలశంబరారులన్।మూ కవానికాత్మదయలో ట్రిలనోచి నేని ధు
జే యరుక మునజెల్వునిబోరకయూరకుండినన్ ॥ ౧౧ . ఉ॥పుట్టితినెల్ల చే
కు బుట్టినయి దల్లిదంద్రుడులే। నెట్టనవీడనాడిరఁట నేసుఖముల్మదిగోరఁగలు
నె వ నదయన్మయు య్యాఁదలంచిరాజుకేఁ । బట్టపుదేవినై వెలయు
చు న్॥ ౧ ఉ॥ఇ యు బ నేమివినియిందుకునమ్మ యా
మ దుకోర్కెగరిమన్నమకూర్చునో వా చి మె। ట్లు దొచూ
౹౮

పంచనునయోమదినోర్వగవచ్చునిప్పుడా। కొన్నినవింటిపువ్వులలకోరుల వము లి స్న
స్గనా॥ ౧౧౬. క ॥అనునెడనొకచెలి వేగం। బెనయంగఁజనుదెంచియుఁక ని మీరలు
చ్చినపిమ్మటనమ్మయుఁడుక౯। వనమునకరుదెంచిశిష్యవర్గముతోడ౯ ॥ ౧౧౭. ఉ।
మకరాకుమారుఁగనివేయువిధంబులసన్నుతింపుచు౯ । దోడనెనీపయిన్మమతతోఁ
వేఁడినసమ్మతించిని। స్నిడనెయానృపాలునకునిచ్చివివాహముఁజేయఁబూనెమ ।
డుమువహూర్తమీపలుకున ని ంబుగనంబుజాననా॥ ౧౧౮. చ ॥ అనుచుఁబయి బ
జేక చురయంబునసీవిబి ంచిముంగురుల్ । గొనబుగఁగూడ దు చుసు గొప్పిడి న
భూ ణాళిమై।ననువుగ దాల్చిపాణిసఖులప్పుడుమోమునవ్వుఁదొల్కఁగాఁ।గ
దమందుచంద్రమతిగ్రక్కునఁవోడ్కొని తెచ్చిరింటికి౯॥౧౧౯. చ ॥ తెలతెలవారెవా
కె దెమ్మెరహర్మ్యగవాక్షజా ముల్।మెలపునగారెదూర మికి చు లుదాం
దారకో। లచపకా ృతిన్విధుఁడుజాఱుచువె లబాతెబాటులై।య నిక బు ిమవి
చాబ్జము ందనరారెన డ౯॥ ౧౨౦. చ ॥ ఇలనృపమౌళిచంద్రమతికి కగ
ట్టి నేరిక౯। దె యఁగ యుండుశుభ పిత మంగళదివ్యభూషణం । బెలమిని
దుఁడి వ్వడనిచె జను ంపఁగామయుం। డలరుచుమీఁదికెత్తుగతినర్కుఁడు
చెనుగాంచన ౯॥ ౧౨౧. క॥ అప్పుడుమయనిర్మితమై । యుప్పరిగలరత్నదీపి
న్నతగ హముల్ మెప్పగుభువనేశ్వరముల । నొప్పగనాశ్రమము పురము నోజ
గ౯॥ ౧౨౨. మ॥ *కలి ంబౌకదళేక్షుకాండములజోకన్మందిర రముల్ । జెలువా
చ్చులతోరణంబులుభయ ణీగ స్థా మై । తెలిముక్తామణిరంగ ల్లికల వెం
ణ బుల్ శుభో। జ్వలితంబైదగెఁదత్పు ంబుమయుస జ్ఞప్రభావంబున౯ ॥ ౧౨౩.
మేరుమందరగుహాపూరితభేరికాపటహ మ్మటమహా టులతోడఁ। జండక ప్రభా
ర రుచ్ఛత్రపటుచామ ధ్వజపటలితోడ। ధరణికంపి పను తిమీఱమ త్తేభ రథఘో
కాంభ పరా తోడ। దిక్కు ధగధగోద్ధితదీప్తులడరించు వ రత్నభూషణోత్క ము
డ। వచ పాి తోషులగుచు। సకలబాంధవభూపాలసంఘమం
నుదె చి రిచ్ఛం రా । విను వైవాహికోత్సవ భవమునకు॥ ౧౨౪. । బ్ర
షిగణదేవతాపరమమునులు। వేదవేదాంగవిదులైనవిప్రవరులు।రా కాంతలుభూ
వ ఖులు। వైభవానందకలితులైవచ్చిరపుడు ॥ ౧౨౫. మ క్ర మొప్పన్మ
డంత దెముహూర్తంబ చువేఁదెల్ప ద। ిమదార ముభూసురాంగ
జా । వ చి టి య ందొద ఖ్యా ద్వివ రా
చ్చనె ము । । గ ణమ

* వ పస్య కొం ప్రతిలో లేదు

భముఖుఁ రవంబొప్పఁబాడఁ । దోరంపుఁబెండ్లిపీఁటనెలినిడిమఱియుండొమ్మిగా
నచు । సారెసంపంగినూనెసతియొకతెశిరోజంబులంటంగఁదొడ్తో । నారూ
ంగందమందంపటకలిడుచునీరార్చిరాకొందఱింతుల్ ॥౧౨౬. ॥ నెఱిచల్వఁ డియొ
ఁడుచందురుకావిజిలుఁగుఁబావడమధ్యసీమఁగట్టి । నెఱులార్చిజవ్వాదిమెఱుఁగిచ్చిదు
చునొరపుగాఁగొప్పిడివిరులుజుట్టి ।బంగారునెత్తమ్మిపనికమ్మిసరిగంచుజిగివాఁతవ
యచీరగట్టి । చిన్నిగొజ్జంగపూవన్నెలపైఁతాణిరంగుకంగులజంటఅవికదొడిగి । క
కస్తూరిచేఁదిలకంబుదిద్ది।రత్నతాటంకనాసికాగ్రఘనమౌక్తి।కాంగదకరకంకణభూ
ణాదికాంతి । సహితగాఁగశృంగారింపఁజంద్రమతియు॥ ౧౨౭. క ॥ లోకైకసుంద
తి । జోకఁ తీరా కన్యసొబగుఁజెలఁగుచుఁ బ్రాకటముగగౌరీశుల । శ్రీక
గఁబూజసేయఁజెలఁగెడునంతఁ ॥ ౧౨౮. గీ ॥ వ కదలివచ్చినదెపెండ్లికొడుకనం
గ । సకలపటువాద్యతూర్యఘోషములు జెలఁగఁ । గదిసె సుముహూర్తమ విప్రగ
ణముదెల్పఁ । దరలెనాహరిశ్చంద్రుఁడుదలఁచునపుడు ॥ ౧౩౦. । ంగారుకొనజె
ఁపకెంపుర నెత్తమ్మితూఁడులఖాణంపుతురికినడువ । గండురానిగ్గుచొకాటఁపుమో
ఱుట్టుతొగరీకలపతాణిదుమికియాడ । మూపురంపుగఱికిమేపరిముకుమచ్చతత్తడివడి
దుముదారుజూ । నెఱ పా మున్నిటిమీఁగడనిగ్గుదేల లచౌపుటాలుదొఁక్క ।
నెక్కికాంతులు క్కలఁ క్కటి నంబుజాసనహరిహ రిహయసు । ర్యులే
తెంచిరఖిలదేవతలుగొల్వ । వసుధకాహరిశ్చంద వివాహమునకు ॥ ౧౩౧. ॥ మ
హితమందారకు మదామములరత్న । భాషికంబుహరిశ్చంద్రుఫాలముననుఁ । నెలమిగ
తించుచునునిర్జరేంద్రుఁడపుడు । వేడ్కనిజగజారూఢుఁగావించెనంత ॥ ౧౩౨. సీ ॥
ఋషులునాశీర్వచోరీతులనుతియింపసృష్టశుభాగమస్వస్తిజదువ। దో గతదేవసుంద
లుమ్రోయుచునుండఁగలితరంభానా గరిమజెలఁగఁ।జతురంగబలములసంఖ్యలునే
తేరహరిహరుల్వడిబరాబరులొనర్ప । గం ర్వవర్యులుగా ముల్ ఘటియింప సకలభూ
ప్రజల్సంద ంప । వితతకరదీపికాకోటివెలుఁగుచుండ వచ్చిమయరత్నమందిర
ను । సి రిని గ్గిదేవభూపతులతోడఁ । పెండ్లికొమరుండుకళ్యాణవేదిఁగదిసె ।
. క ॥ కన పుష్టీతిహరిశ్చం । నినిడిశుభలగ్నమిపుడుదోడ్కొనిపేగఁ। జను
ద ండ్లికూతురి । ననివిప్రులుపుణ్యసతులనను ఁగవేడ్కన్ ॥ ౧౩౪. ॥ ముఖ
శ చి ష్పమొగడతమ్ములరీతిఁదెలి త్రై లోఁగుచ బులుదలంకఁ । గుచకోకములకు
మీను ఁ రళవిశాలనేత్రములువా లఁ । గలితనేత్రచకోరకములను లరిం
ద్రకా లె వ్వగులుక। లేనవ్వవి కిలసూ మా గతినుడుటిముత పు రం
। రుచూపులతొ, ంఢయుంషి తు ల । వగిలికుదియించునోజమ
। వచ్చునాచంద్రమతిస డి। తెచ్చిరంగనలాపెండ్లి న్నెలెల

౧౩౫. చ॥ నెటిబురుసా జెడంగు తెరనిల్పఁగ సుస్వర లీలనై దువుల్। బరువ గా పెండ్లనుచుఁబాటలుబాడఁగనాగమోక్తభా। సురశుభమంత్రతంత్రములసూరెలనార్య పురోహితు న। ర్వరహినిజాత్మజాతతనపజ్జవ ంపమయుండువేడుక౯॥ ౧౩౬. ఖ్యాతిగశాస్త్రరీతివెలయన్మధుపర్కమొసంగికట్నముల్। జేతికినిచ్చియాత్మ సతిచే ష ణికలశ తంబులె।శీతలవారిఁబాదయుగసేచనముఁ౯ఘటియించివేగఁజా। మాతయు. త్రిశంకునికుమారు కున్నుతధారఁబోసిన౯॥ ౧౩౭. క॥ మా లు తెరవంచినసా। నుతపతివతాంక గ్గుణమతియా। కన్యయురాజన్యుండును। న ్యన ముఖావ ధికులై ౯॥ ౧౩౮. క॥ సమచంద్ర ంజ్జలా ం।తములనుభేదంబు కదా నా త్రమమునవిర్వరదృక్కి। ణములవుడే భ ంచె లువమరం ౯॥ ౧౩౯. చ॥మయు ఘటించితెచ్చినసమంచితదివ్యసువర్ణపున్నవో। దయ విచిం సౌమ్యలలితస్ఫుటమ ళసూత్రచిన్హము౯। యమునఁగట్టెఁ ంద్రమతిర జిల దద్గళ మభాస్కరా।నయ ల కుండుభవ్యగుణవా త్రిశంకకుమారుఁడింపు ౯॥ ౧౪౦. గీ॥ ధరణివ ల్లమ శక రు స్త। క మాతాళిమతికంఠగతముగాఁగ। జంద్రమతిఘటించినపూర తి। కాయములకాయువులుకంఠగతములయ్యె॥ ౧౪౧. చ॥ హరిహరధాతృముఖు లు గార్యులుమేముశుభావహంబుగాఁ। గరముల ంటసీవిభుఁడుగట్టినమంగళసూ మా। గరితలమిన్నచంద్రమతికంఠముఁజెందినయంతనేరికి౯। గరమరయంగఁగన్ప గామయుభవ్యమహత్వమెట్టిదో॥ ౧౪౨. క॥ అత్తటిజవ నులిరుగడ। హత్తుకకెలకి గుచు ందియ్యఁగమే। ల్మిత్తెంబులఁదలఁబ్రాలల। చిత్త నిఘఁ జెలమినింతి శిరము చె ॥ ౧౪౩. చ॥ త్రివళులుమాయఁగౌనదరఁదేటకనీనికలె తెప్పల౯ దవులగ గుళా .ములుధారుణిమోవఁగనిక్కిచక్కఁగా। ధవునిశి ంబుమీఁద వ తామణి సలఁబ్రాలుఁబోసెనం। దవిరళబాహుమూలనిబిడాంచిత చారుకుచప్రభోన్నతి౯ ౧ క॥ ఆపిమ్మటన రువురి। నేపమరవివాహపీ నిడియంతస్థా।ళీపాకహోమస త ధులెల్లనడ దేకువతోడ౯॥ ౧౪౫. క॥ పెంపొందఁగఁదానభి । ప ు తు టిం దద హ హరులు । సా పున జఁడింద్రుఁడుదీ। వింపంజె త్మల కో॥ ౧౪౬. ॥ త్నభూ ణ వా ంబరంబులెపుట। భక్తినుం చు దు లకును। నయభయములమయుఁడువం న లుజేయఁ। ంచియ తో తు గుచు॥ ౧౪౭. చ॥ హరిహరధాతృని రగణాధిపులి నిరోతపోధ ు ంచి గావుననీదగుభ మెచ్చుచు౯ । ధర జవ్రర్తియగుధ వ డ్లి డ గా గరుణద ర్పవచ్చితిమి న్నల ందువు ౮॥ భా ో మ య పాయులు దైవసా భామ మ గ మ నే మరు డ౯॥ ౧

..నువిప్రపర్యులునుముఖ్యధరాధిపబంధుకోట్లుభూ। జనములుకోరినట్టులన ంఖ్యలనమ్మ
యు డాదరించిభో। జనములనంబరంబులనుసన్మణిభూష.ణవ స్తువాహచం దనములవి
ధ నుంబులనుద యుఁదృ ప్తిఘటించెనిత్యముజ॥ ౧౫౦. శా॥ ఏరాజన్యుని పెండ్లియైనను
వ నాయాక్షింపనిట్లుండునే। యారూ న్సతితోడవేడ్క నుసుయజ్ఞాపోయికన్గొంటిఁ
వ త్పౌరోహిత్యముమామకీయమగుటంబ్రహ్మ దులంజూడమే। మేరాణింపఁదదుత్సవం.
బ ుడు నెమ్మింవీర్చి నారంగదా॥ ౧౫౧. ఉ॥ సాంగముగాఁగనేనుదివసంబులనొప్పగుత
వాహముజ। సంగతి గానొనర్చిమటిసన్మణిభూషణదివ్యవస్త్రమా। తంగరథాశ
త్యవ తామణులాదిసమ స్తవ స్తువుల్। పొంగిమయుండునల్లునికిఁబుత్రికిఁడానరణం
ంగుచుజ॥ ౧౫౨. గీ॥ శ క్తినొక్కటిజంద్రహా ంబునొకటి। మును పెస్పజియించి
టినిజన రే। వినుము నాసుతమందోదరిని నా ంగు। నప్పుడిచ్చితిశ క్తిదశాసు
ను॥ ౧౫౩. ఉ॥చంద్రమతిందయామతినజప్రముఖామరకోటిసన్నిధిజ।జం దినేం
పావకులుసాక్షిగనిచ్చితిసీకుసోహరి। శ్చంద్రనృపాలయిప్పుడిదేశ నిరాస ఁజంద్ర
హాసముజ। జంద్రమచిప్రకాశమనిశంబుధరించుమటంచొసంగుచుజ॥ ౧౫ .చ॥ గరి
మసుబో చియాత్మసుతకన్నను మిన్నగదల్లి దండ్రియుం। చిరముగడానెకాగబ్రతికించి
రు బాయలేకపె। క్కుడువెఁ ఁజెందుచంద్రమ న్గొ ను నుఖో మొందుచుజ।
గ ణమయుండుధీరమతిఁగన్యనుహూర లంగఁ చుచుజ॥ ౧౫౫. ఉ వచ్చె ఁ
సా రెకునువంతవహింపకుమమ్మ ఁజెందితా। నొచ్చములేనిమేల్మనుమనుర్విని దేనిజమా
నోటునే। నిచ్చినదీ పెనల్లఁ పనిప్పుడయప్పగిదిన్నఖీయుఁకజ।వచ్చినఁగానియాపద
వశ ముపిచ్చుహిమంబుచాడ్పునజ॥ ౧౫౬. గీ॥ అనుచునిజపత్నియును దాను నాదరిం
శి ముమూరొ నిబుద్ధులుచెప్పికొన్ని। చంద్రమతినంతటనుహరి ంద్ర పతి। కొప్ప
చెనునమ్మయుండుల్లమలర॥ ౧౫౭. వ॥ హరి ం డునునత్య త మా పు
పురస్సరంబు గానతని చేతననిపించుకొని భార్యార ం తో మణి య స్యందనా
ండై వందిమాగధపాఠకస్తోత్రంబులును భేరికాపటహ కాహళ తూ సంగీతవా
ద్య ంపరాఘోషంబులును, రథనేమిధ్వానానేకపబృంహిత తుర గ హే ప్రఘో
ష ములును నుద్భటభటమహార్భటులును ది క్తటంబులఁబిక్కటిల్లందర్లి దినదినప్రయా
ణ బు పరిణయవైభవోచితాలం ంబగు నయోధ్యా గరంబుఁ జొచ్చి రాజను
ది ప్రదేశ బునరథావతరణంబుగావించి మంచిలగ్నంబున నంతఃపురంబుఁబ్రవేశిం
పు త్ర ప పా శు విశేషనిషేకముహూర్తంబున జాంబూనద మాణిక శోభి
గు కే కాసా ంబు తూ కా ల్పంబు ఁజంద్రమతీ లామ గ డ
య బు నా ం వారా ందేలుచుం కుమ
థ కు ంబును గాంచిలా చు స రాజ్య ం

సత్యవ్రతనిష్ఠాగరిష్ఠుండై యుండెననియుత్తెఱంగున నంతయునుహరిశ్చంద్రుండు సఁల్కిమతియనుయజ్ఞుతోనిట్లనియె॥ ౧౫౮. క॥ గాధేయుఁడు మేమునుసుర। నాథుభకలహమొందినదిహేతువుగా। భూధవుఁడుసతియుసుతుఁడును। బాధలపడికెరెఱుఁగుపట్లమహాత్మా॥ ౧౫౯. గీ॥ అనుచుఁదెల్పునాసర్వజ్ఞుఁగనిసుయజ్ఞుఁ। డలరివినయంతోడనిట్లనుచుఁబలికెఁ।జంద్రమతితెఱఁగువింటిసతియుఁబతియు।నిలనునట్లార్తిజెందఁహేతువేమొ॥ ౧౬౦. క॥ ఉత్తమసత్యదయాసం। పత్తినిదగువీరికాయపారశుభదో। ద్వృత్తినటువంటివేధలు। హత్తుకొనుటపూర్వకర్మమదియనవలెఁబో॥ ౬౧. నావుడునవ్వసిష్ఠమునినాథుఁడుయిట్లనియె యజ్ఞుతో। నోవసుధామరాగ్రణిమహాన్నతభాగ విపత్పరంపరల్। దావలమౌట పూర్వకృత ధర్మదురాగతకర్మబంధముల్। గావునవీ కట్లుబడఁగావలసెన్వినుసావధాన ॥ ౧౬౨. గీ॥ శైలజాపతికృపనునీసలలామ। కిట్టిసౌభాగమమరెనీపుట్టువందు। నఘువీరలపూర్వ.. త్తాంతమఘుహ। ంబవివచించెదనుసకల బుధులియ॥

⟶ ఆశ్వాసాంతము. ⟵

మ॥ కరిరాజావనచక్రచక్రభరణాంకస్ఫారదంష్ట్రిప్రభా
వరభాస్వత్కిటిరూపరూపవిభవప్రాంచద్యశోదంచిత
స్మరదారప్రథితాబ్జమబ్జజశిరోమాణిక్యకోటీరన
- రమారంజితపాదపాదభవరమ్యాకాశగంగాపగా॥

క॥ కాళీయ ఫణిఫణామణి
శాలాంతరనాట్యచలితచరణాంభోజా
కాళిందీమానససర
సీలాలితరాజహంస శిలకంసా॥

ఇంద్రవజ్రవృత్తము.

స - మనఃపంకజచంచరీకా
- ప్రమోదా చి ని లాత్మా
సత్యవ్రప ం వచఃప్రవీణా
య శాచ్చి ప్రసాదా॥

గద్యము.

❊

ఇది
శ్రీమద్వేం
కటేశ్వరవర
ప్రసాదల సార
స్వతవిచిత్రహరితసగో
త్రపవిత్రాపస్తంబసూత్ర
శృంగారకవిత్వవైభవతెక్క
లపాటివేంకటపతిసూనుభవసర
సపాంత్యలింగనామాత్యప్రణీతంబై
నసత్తర హరిశ్చంద్రకథయనుమహాప్రబం
ధంబునందుహరిశ్చంద్రుండు మృగయార్థంబు
గాఁజనుదెంచి మయాశ్రమవనాంతరంబునఁ జం
ద్రమతిం జూచుటయును మయుండుచంద్రమతిని హ
రిశ్చంద్రునకు వివాహంబుసేయుటయు భార్యాసహితుండై హరి
శ్చంద్రుండయోధ్యాపురంబు ప్రవేశించుటయుఁ గుమారోత్పత్తి
యయనను కథలంగల తృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము. ❊❊❊❊❊❊

శ్రీధరాయనమః.

ఉత్తరహరి౧౦దోపాఖ్యానము. పద్యకావ్యము.

చతుర్థాశ్వాసము.

౧. క॥ శ్రీశో తతతశుభవ। క్షాశ టా ౹రవి క్షుసక భు ర। క్షాశంకరవావవా। గీ స్తుతసుగుణబృందకృష్ణముకు దా॥ ౨. గీ॥ అవధరింపుముకుం సుతాగ్రజుకు। నియె ట్లుమార్కండే ౘ పయూవ। స్థమకానీం ౘడ ,డుకా కు శిష। వరు తోడనుబల్కెభావంబుజెలఁ ॥ ౩. క॥ దం తుర గమ ధభటు। సంతాన గ్రంబు త్నస ధవి సీతా। త్యంతరుచివిభవమగుచున। వంతియనానొక్కపురమువసుధ ఆ ...॥

చంద్రమతి గార్వ్యజన్మవృత్తాంతము.

ర గీ ఆపట్టణంబునకధిపతియైభుజాటోపప్రతాపమహోగ్రకరుఁడు। చాపశాస్త్రవేది త్రుభూపారణ్యపావకుండుశశాంకభావజనిభ। కాంతిమనోహరక తసౌందర్యుండు లలోహితచారునిరుపమాఖ్యుఁ। డనరురాజన్యుఁడాతని మన్ననఁజెలంగి రఁదత్పురిజపభద్రుఁడనఁగఁ। గోట్లసంఖ్యలధనధాన్యగోగణములు। నవ్యభూషణావనములుమొదలు। సంపదలుగల్గిసరిలేకసంతతంబు। లీలఁదగియుండునందొకహాండు॥ ౪. క॥ కంధరసమానకచ,దర। కంధరలోకైకరూపకాంతులకడువీఁ। కంధఁగఁదగుకల। కంధరయనుకోడలొకతెగలదాతనికిక్షా॥

కలకంధరాభివర్ణనము.

౬. క॥ వింటెయిటువంటిదిమ్మరి। పంటకులంబుననెకాదుపాటింపఁగవా। ...గ దాసొబగుల। పంటకొటూరంబుకళలపంజరమనఘా॥ ౭. మ॥ చిలుకాయాప ... పఁగఁ దనుశ్రీనెంచఁ గ్రొమ్మించులోఁ। దళుకాకన్నులకాంతికెందలిరుని ...జీ డాల్। జెళుకాయాకలికావిటాళిదిటముల్ భేదించుడెందమ్ములోఁ। లు ... ంతదగుమెచ్చేకోటియుందీటనక్షా॥ ౮. క॥ కరమాచెలిమో ధా। ర ... ౝర ప్ర మామధుశీ। కరమాపల్కులుసామజ। కరమాయూరు ... తటి ... ర మె డా ।౯. । మొగమాతమ్మినాసల్కశి। సగమా డువాలుజడయు

తళతళవఱచు । న్నగమాదానికిసాటె । న్నగమానినిగలదటన్నగమాజ తిక ॥ ౧౦. ।
ఘలాయలకలు నెలరా । చరులా చెక్కిళ్ళుపూలసరులా కరముల్ । గిరులాకుచములు
తరులానుందొడలుయల తెతఱులా చెలికిక ॥ ౧౧. గీ ॥ రెడ్డికొడుకైన యొకయెబ్యా
గీఁడు । పాలముదోఁకరికా తెనుబోతువంటి । వాఁడయోదానిమగఁడఁటవా మ ని । గ
తచెడిపోయెనో బుద్ధియెట్లుగూర్చె ॥ ౧౨. సీ ॥ జొన్నవిత్తుటకుపొచ్చుగజా చేసికిఁ
న్నముందటియేరుమన్నిడున్ని । పాలివానికి గొర్తి తచేలుదీర్పఁగ బీళ్ళఁ బెట్టులుగాడ
గొట్టికొట్టి । యదుసుదుక్కులనుమల్లెడలఁగాఁబాఅలదురుసై నగనిమలునటికినటి ।
రుమనుఁగఁగాదబలసినచేలలోఁదెరలకఁగలుపులుతీసితీసి । పొర్లుగూకంగ లుఁజే
ద్దతెలెను బెట్టుసంకటిమెక్కుచుఁబొట్ట నింప । జెప్పకా నుగు క్రపైఁజే గుఱు
డుచునిద్రించు నారెడ్డికొడుకు రేలు ॥ ౧౩. క ॥ మగఁడనుచు వాని నెన్నఁడు । మగువ
గ. -నదువాఁడు మదిలోఁ దనప । త్నిగ దానిఁ జూడఁడౌరా । తగ వెఱుఁగకఁగూ
ఢా ననవలెక ॥ ౧౪. గీ ॥ పొర్లుడలొకవేళఁబో రాడఁబొలఁతివాని । పక్కజే గ
నాదుక్కిమచ్చు । గుటుగుటులుదొట్టఁబులిఁబోలె గుఱకఁబెట్టి । నిదురబోవఁగ గ వళ్ళు
జె రియిల్లు ॥ ౧౫. సీ ॥ నిడుసోఁగ కురులుకీల్జడనల్లు నొకవేళఁ బూలవా ంచుఁ గొర్లు
ఘటించు । నుదుటఁ జెందిరముఁ జెన్నుగ దిద్దు నొకవేళ బెడఁగుగ స్తురిఁ బెట్టు బి. బొట్టు
ండౌరువార్లఁ తవన్నియఁ దాల్చు నొకవేళ జిగిపట్టుబొమ్మంచుచీరఁగట్టుఁ । బగడాల
పేరుచు నించు నొకవేళఁ జా లేర్చు ముత్యాలసరము జేర్చుఁ । గ్రిక్కిరియఁ అవికఁగి ంచు
నొ క్రి వ । బటువుగుబ్బలడాల్ రేచుపైఁటవైచు । దినదినంబును నొకయమ్మె
యము । గడచినడచుమిటుకరించుఁగాఁపుపడుచు ॥ ౧౬. చ ॥ పొదిగిఁటఁ గాంచు
గా చితమిఁబూని గిరుక్కున మళ్ళుమళ్ళు చోఁ । బదటిమివచ్చువచ్చి చను బంతులు కొంత
జాఱుచుండఁబ । దవడిఁ జేర్చుఁ జేర్చుచు నొకించుకఁ జూడక జూచుఁ జూచుచుక ।
దియఁగఁగొంకుపీధివ కాఁడెవఁడైన మెలంగనేనియుక ॥ ౧౭. ॥ కోఁడెకాండ్రను
మర్లుకొనివిభు గికురించితిరిగెడు బోంట్లనేమరకఁగూడదు । ధికుండుజారవిద లకం
డిఁగన్నసొగ కాండ్రనుజాలఁజూడఁ వురు । వడి రెడ్డినరయుచు వచ్చిన భటులతోఁ
లఁ లమాటలాడదొణఁగు । నగరిదాదులువచ్చినను ముచ్చట రాజు రేఖా వ
డుగుఁ । దనదుపాలియంబు నెటిజక్కఁదనముఁదానె । కాంచివిటకా పొ దు
కేకా పొ లు । బట్టిజా నితమిఁదొట్టిగుట్టువిడక । హా కునికోడలౌరార బా
డ । ౦ నొకనా డుమ రాభ బుఁ । ఱచి య్యాస్థాస
వెడ ి వేడ్కతో చి న్ము ము దు టియించి తే
దుటన ాొ మేల్ప దనా
నా రా జీ పవడం న్వా గ

చుక్ । మిన్నా తేజి తెచ్చినన్విభుఁడు నెమ్మిం గాంచి యెక్కె సక్ ॥ ౨౦. ఉ॥ ఎ క్క
రుచ క్క సేనలు రహి డు వంగ మృదంగ సంగతిక్ । ధిక్కిట ధిక్కు తోంగ ణ త్తరితా
మి తాధికో త్తధిం । జక్క నివార కాంతలు హుషారుగ నాట్యము సల్పుచుండ సొం । పె
క్క గ రాజవీథుల మహీతల నాథుఁడు రాజసంబునక్ ॥ ౨౧. ఉ ॥ వచ్చుతఱింబురాంగన
వారక నాండ్రోరులాజ్ఞ మీఱి మేల్ । మచ్చులు జేరియుం గృహ సమంచిత గంధవహాయనం
లక్ । విచ్చు గవాక్షియుక్ వెడలి వీథులరచ్చలు బాలు దీరియు । న్మెచ్చటమీఱఁ దద్విభ
వమున్మది మెచ్చుచుఁ జూచునయ్యెడక్ ॥ ౨౨. క ॥ పౌరిఁ దిగ రాట్నములందగ । సాదర
గని రుగుఁ బొరుగు చానలు గదియక్ । జోదరికోడలుదానును । మోదంబు ఁ జెలులఁ
బాడిమును పే వేడ్కక్ ॥ ౨౩. ॥ నెఱిచూ వెంబడి జరుగుచు డెడిపోఁగు తనూ నా
లనె సఁగ । నేకుతో రెఁ బై కెత్తెడు భుజమూల కాంతులం గణముబంగారు జే
ఁ డ ద్రిప్పెడునేగము జాఱు లుఁగు బ దూయువ గుబ్బ రు జెంద । వె
మ్మ తేకు లెక్కు తొక్కుడు లకఁ ఁచి గుటులుగద । దూ పా ల తేని
ల్ దుముకుచుండఁ । ఱుదొడలనంటఁ గాఁగోక నెఱి క్రిక్కి । ఱియ డంచుచుఁ
ండి రెడ్డిపడుచు । ఱింగుఱింగున రాట్నంబు ద్రిప్పుచుండె ॥ ౨౪. ॥ ఘుమ్మ దం
నదము । లిమ్ము లనాదమ్ము గ్రమ్మియి పురఁ జె కిక్ । గమ్మఁ మెసఁగ దుల ।
మ్మ హీపతి వచ్చు వ కాత్మఁ జె ంగక్ । ౨౫. ఉ ॥ ఉగ్గడ ంచి పై నెఱి కొప్పిడిముం
జఱ గుంబదాంగుళిం । మొగ్గతిలక్ దగుల్పడఁగ మూపునఁ గ్రొమ్ముడి వేగ హత్తుకో । ది
ముదీటు కుచంబులు నాచ లేకఁ దాఁ । బగ్గెకుఁ గొట్టుమిట్టిపడు బైఁటచె
అంగఅ నలజాఅఁగక్ ॥ ౨౬. ఉ॥ అంటి ఝుళంఝుళ ధ్వనులనందెలు మ్రోయఁగ వేగవ
చ్చియా । పంటువలంతి తేనిమఖ పద్మముగన్గొను పంటు జాతివా । ల్గ ంటిని దుంటవింటి దొ
ంటిని గంటినటంచు నన్ములక్ । జంట బెడంగు చంటి జిగి ందమరంజఱు కంటనే
॥ ౨౭. ఉ॥ కన్నులు వ్రాల్చియవ్విభుని కౌఁగిటు మన్మథ రాజ్యభోగసం । పన్నత నొం
మచ్చి లపార మూగామదిఁ బిక్కటిల్లఁ గాఁ । బన్నినవాగురిం దగిలి పాయని లేఁటివి
ండెఁబో । మున్నె గడంగి పొంగి నృపముఖ్యు నిదృక్ప్రభ లాక్రమింపఁ క్ ॥ ౨౮
రి క్కలలోనినిండు నెల రేక తెఱఁగున రత్నరాజిలోఁ । జొక్కపు మూ కంబుగ
లోమిటూరవూ । చక్క నితమ్మి తూపు వలెఁ జానలలో ననమాన కాంతుల । బ
పి చులలనంగల కంధరఁ గాంచి యాతఁడుక్ ॥ ౨౯. క॥ ంధుర తురంగ రథ
భు విభ ములమీఁది బాళి దొలంగక్ । గంధేభయాన యగుకల । కంధర
జు హ ంధి డిగ్గెక్ ॥ ౩౦. ఉ ॥ నాటిన ప్రేమతోడ నాథుఁడు ంద
టి ానబాణముఘనంబగు వేదన సంఘటింపఁ గా । నాటి
బు రె మ తినే । నాటి యప్రసి యమునా ముగా టూ

గణాత్ముఁడై ॥ ౩౧. చ॥ నగరికి నేగుదెంచి నరనాథుఁడు సేనల వేగఁ బంచి గు । గం
గ గియం పురికర్మిఁ జేరి రహస్యసీమకున్ । దగ నొక ప్రౌఢదూతి మమత లు
కదా వల్లన । వ్వగువ తెఱంగెఱుంగుచు సమస్తమెదన్గమకించి యిట్లనెన్ ॥ ౩౨. క॥
శాఁ దియనఁదఁగు నాయది । కాపది యాఱ్వన్నెనలరు కనకముఁ బుటముల్ ।
నడాప్రలిమయె । కాపదిఁ బదిగను నుతింపఁగాఁ దగు దానిన్ ॥ ౩౩. క॥ సరగు
గూర్చిన । గుఱుతుగ నీకిత్తు మదినిఁ గోరిన దివ్యాం । బరభూషణధనరాసులు । డిసని
యముఁ దోఁ బంపెన్ దూతిన్ ॥ ౩౪. ఉ॥ రాచకుమారు పొందు పుఁవిరట్ట ంచ
క నైజవంశమున్ । నీచత జెందు నంచనక నెమ్మది మామయశోవిలాసమా । ర వృ
త్తియుం దెలియనోపక మళ్ళైను నీలలోహితుం । జూచిన జూపె భావమునఁ జూచు
పమిటారియేఁ పునన్ ॥ ౩౫. సీ॥ అలుకుడై నువేగఁ దలవాకిటికి నేగు నాఁడు బిల్చిన
బల్కకూరకుండు । నెచట నిల్చిన తర్లకచట నెవసియించు దిమ్మరిగతి సారెఁ ది గాచు
డు । నొకపనిఁ బూవే నొకపని ఘటియించు వెడిసి మాటలను దబ్బిబ్బులాడు । వర్తై
చెలి చినీ వెవ్వర వేడు పలుమాఱుఁ బ్రకంబయలుఁ గాంచు । బా సే
ముదు । కోడలా హారని లఁగోర్కెలుడిగి । నీలలోహితు పైభ్రాంతి సమి
ల మన బు క్రీడలేక ॥ ౩౬. క॥ పకఁ బవళించియెడనా । చక్కని విభు ఋ
సామ్రాజ్యంబున్ । దక్కె నెనంగఁగ యక । నక్కటమగ నాలిఁ జే నావి
అ చునారు కుఁ దెలుపరానట్టి విరహ । మెంతో మదిని నే నిశలను
నా ఁ గ రామ మా ంగణముల । సంచరింపుచు మరుతాప ముంచుఁ ౩౭.
నాయ యోయి మదనా । మాయన్నను గూడి నెసరు మది నెంచక । స్వ
ను స చెదుచల । మాయె ఁగల నెనీదు మాయన్న నలన్ ॥ ౩౮. ఉ॥ స ర
రఁ త్రుతికిన్నుతుండవై । రుఁడుపిఁడటంచు సనుతో డయింతురె హి
తు । ద ఁద చినేమమతఁ జెందుట గాంచియు మన్నరించినన్ । బో స కు సమ
గు బూర పుం నెఱుంగుమఁగజా । ౪౦. వ॥ అనియుయు జయా దరికడిండి
రా డ ఎద మండలాగ్రపాండు తుల బొండుమల్లి లతండంబు వి
నుచా గాయు పండువె ల డిమికోడి సగుంవంకలండొంకిశ శా నిర
యె ॥ ౪౧. ఉ॥ చందురచం కోదధి నిజానలముంచిన మంచివాఁ గంజు
నుం ను క టుసేఁడి దెపాసకర్మినం । చందురసీమ కాఁకలకు మ
ందురము టించెదవా శౌర్యము చేగధ బూ శౌగ ర క
ను రా న్నుఁ లుకఁదగదుధ త్రిన్ బాయుఁ
డుసల్ప గున । । సుమబా
। స భ జా వ । ద్వేల

దా ౯బ్రసవ ప్త వ ఋతువుకాళికిన్నదా । లోలతగుట్టుపట్టుగ లోఁగి చి పుచు
నా ఁజెండఁగ౯ ॥ ౪౪. ఉ ॥నంటునరాజదూతికదినంబునునొక్క సెపంబుఁబూ వా।
ంటికిరాకపోకఘటియింపుచుఁబ్రాయపుఁగాపకాఁప । వాల్గంటిని ల్మిజేసికుతుకం
బునఁబాటలునేర్పులీలనా । తంటులమారిమ ముగదానికినానృపుబ్రేమదెల్పఁగ౯ ॥

౫. గీ ॥తెఱవయానందవా లోఁదేలిమొక్కి । వేగఁదెమ్మనఁజని తెల్పవిని జెలంగి।
హ్రతి కాగారమునకునాథూత లంబ్రమఁ । డొంటినిశివేళ రాఁజూచియువిద జేర ॥ ౪౬.క॥

యొండొరుమొకములు ।ముద్దుగఁగనుఁగొనిరాలేదామునుకొను లెవరో । పద్దుగ
 వునఁబెన గొన । నిద్దఱునేరనుచుమనుఁడుయేయన్వెద కె౯ ॥ ౭. ॥జా ఘణేం
తంబులును ంెతెంగి జా ాగావు ౯ । భూ లనాథుఁడుబ్రతులపో ది లో
ంచు ంథవి । చ్యా చమ హృ ౯గళరవాం చః ప్రవీణత౯ । జేతమురంజిలం

గ జే కళల్సకినేలెనిత ముక౯ ॥ ౪౮. సీ ॥ పాలిం కెమ్మోవి చ్చిదేరెడునఖ
ద క్షు బులడాఁచిడాఁచి । మనచు ము ఁ న్ను ఁజెక్కి ను డెస్ని
దు తుడిచి । లివహ బిగికా గిలింతల వా నుపట్టు మ్మేను ఁకప్పి వి
త బంధోపరికతభేదములను బెట్టులతఁ పొల్తెసుయూ ప్పులడఁచియడఁచి । యొందుబో
యితివనివేడుయిఁదుముఖుల । తోడఁదగఁజెప్పఁ బ్బిబ్బులాడియాడి । శం
బుదనపోవుజాడదెలిసి । కుందుస్వజనాళిగనిదిగు ందిచెంది ॥ ౪౯. ఉ ॥ స ంటిలో
ముదుసళ్ళుచెలుల్ మగవారెఱుంగనీ । కొ కజె వ్బుద్ధులకునోడకరాపడికాఁపబోటి
ల్ । పద్దున ంకసేలకె ఆపాయొరుపంచలనంచునెంచియే । పొద్దునృపాలుకేళిఁ
హామున్దమిఁజో చ్చవసించువేడుక౯ ॥ ౫౦. మ ॥ నగరంబెల్ల నెఱింగిఘొల్లుమనఁగానా
నాటికిన్నాటివా । రుగణింపండలవంపులై స్వజనులేపొద్దుంగృ ంచ గఁబొం । దుగనా
సుద్దినిబుద్ధివించుజవభదుర్ణిండాగ్రహఁబంధుచోఁ ।దెగువందా వ ంచుడంచు లికె౯
దీండిర్చిచురోసంబున౯ ॥ ౫౧. మ ॥ వినియా ంతమహాభయ బుననునుర్వీనాథుతో
జెప్పినె। ట్టునదిక్కెవ్వరుయింక ట్టులనియేడ్వంగాంచిలాలించియో । వ తాదిక్కిఁ
 నెనీకుఁదగజీవంబిచ్చెదన్నమ్ముతెం । పుననిక౯ జెన్కఁదలంచునందటి ర్మాల
గా పనే ॥ ౫౨. క॥అనవినిభయమునునభయం । బెనయఁగనింటి ని చ్చియెప్పటి
౯ । వనితజరింపఁగనిక్కువఁ । గనిప్రత్యక్షంబుజం ఁగావెరవడ ౯ । ౫ . ఉ ॥
 టివారునపకీర్తికినోర కనిర యూత్ములై । యన్నములోవిషంబి న ంగ యు
 ంచిలేచిమే । గన్ను లా ఁగ్రమ్మిపడఁగావిషమంటెనటంచుఁబొర్లుపొ । డ
 మం డివిపాన్నముపెల్వడఁజేసిర డ౯ ॥ ౫౪. క ॥ అంతటంజీనము నా।
 ఖ ో ఁజనిచెల్పినచో । నం ంగతినాథరణి । కాంతుఁడుకో ం
లి త్మ ॥ ౫౫. ॥ పదరిపశుపంచలోహాసంపదలతోడ । గొల్లబెట్టి చి

యూరె జుల్లుఁగాల్చి । చెఱిచితత్కులశిశువులస్త్రీలనుమగ । వారినందఱిఁ ౦ వాటికమ్మ ॥ ౫౭. ఉ ॥ కొందఱుజిచ్చునంబడిరికొందఱునమ్ముడుబోయిరాత్రిచే గొందఱుద్రుగ్గిరంతమఱికొందఱునంత్యజులైరియక్కటా । యందలిహాళికాన్వయలందఱుతప్పకనిర్మిమిత్తమా । నిందలఁబొందకామరితనిష్ఠుఁడుభూధవుడుష్టబు చే ౫౮. క ॥ ఓఢ్రాంరంబునఁదులువై । యడ్డిషకారెడ్డినామమణఁచిమనమునన్ । లముఁజెఱుచునా । బో నిరాజంతయంతిపురమునకనిచెన్ ॥ ౫౯. చ ॥ ఉవిదకు వ మ్మష్టగుణమొప్పగుసాహసమెన్నవడ్గుణం।బవనినటన్నమాటతనయందెజెలంగఁగమ ధ ధా । త్వవివశతాత్మయైశ్వశురవంశముధ్వంసముజేసిమాపణల్ । చెవికినిగాంవ లై గనుజేరెఁకాపవిపాపప్రుఁజిన్గయై ॥ ౫౯. శా ॥ ఆరీతిన్నృప్రుఁజేరియాస

పారసక్తాత్మయై । యూరాజ నికొఁగిటన్ఙణముబాయన్లేనిమోహంబెద గీరంజిక్కిసుఖింపుచుండఁబురిలోఁగే రగా వ్రతం । బారూఢింజనులాచరి నా నాఁడావైభవంబెన్నుచున్ ॥ ౬౦. గీ ॥ ప్రేమనాసతివిప్రులఁబిలువనంపి । ప్ర సే డాచరించునీవ్రతమదేమి । యెట్లుసల్పఁగవలెదైవమెద్దిదీని । ఫలము దె నాద్విజుల్లక్కరపుడు ౬౧. క॥ కేదారగౌరివ్రతమిది । వే ముదురితహర వివిధవర్రై వ । ర్యోదితహేతువునరులుం । బొ్రఁదిగదేవ లుసలుపునోమిదియబలా

కేదారగౌరీవ్రతనిర్ణయవర్ణనము.

౬౨. । ఆశ్వీజమాసంబునందువిజయదశమిమొదలమావాస్యమితిగనేక । వింశ ులుపేడ్కనిఁవష్టి చిమొదటిజామునరేయిఁబూజచేసి । యన్నమంటకఫలాహా సేయుచునిరత బుధ ణిపైనియతిఁబవ్వ। ళింపుచుభోగముల్లీలవర్జింపుచుసతతంబుఁ జలు ల్పుచుండి । ధౌతవస్త్రంబుతోశుచిదప్పకుండ । నింటవసియింపుచునునోమియేట ట । నిరువదొకయేటనర్చింపనిచ్చఁగోర్కె । లన్నియీడేరునత్తైఅంగాలకింపు॥౬ । వ్య కాంబరంబులదివ కుసుమ । మాలికలనిష్టదేవతామందిరమున । మేలు ల్లచప్ర బు ర్మి యనఁటి । ంబములునిల్పితోరణాల్గట్టియందు ॥ ౬౪. క॥ తొల వస బు ను । కలశంబుఘటించివస్త్రక ముగనును । జ్జ లకాంచనరజతంబు న గ శు నిల్పియందతివేడ్కన్ ॥ ౬౫. ఉ ॥ పోకలునాకులోడపసప్పునుడశ ధ త్రమె । తేకొమరాయపూపములుయెన్నిదినంబులకన్నినిల్పుచున్ । ౨

ము చుఁజందనాక్షతల్ । జోకనలంకరించినవసూనచయంబు

ము నుసంగుచు నా పాపూపా పాయసా

డా మిచ్చి ల్ల ల ॥

తులు। ప్పి నుమ న వె మ త్రి

వ. సెనసిఏయేక వింశతియగుదా । నసమపూర్ణంబగుము । స్ననుపమసాహ రన ంచికడ ॥ ౬౯. ఉ ॥ ప్ర నిఁబోర్చి ఁజుచు వడికి బ్రాహ్మణుఁ చు త్రతంతువుల్ । కొర్తిగ నేకవింశతియుఁ గూర్చిదినంబొక గ్రంధి ట్టులో । నొత్తై నపూజఁగొనుచుండెడు రంది యొక్కము న । త్తమమైన రముభోన్న హ స్తమున ధరింపుచుఁ ౦. ॥ గంధమిచ్చితాం లదమీంతోడ । నపురుషు రువ యొక్కఔయతిరస లు । వాయనం చ్చిభూదేవవర్యునకును । వినయమతి డఁ త్కఫవినఁగవలయు ౭౧. క ॥ ఈ ని నేచేటను । సారమతిన్నిరువనో సవత్స ముల్ । నా కనోమినమదిఁజే । కూర కోర్కులునుగ వెలయ శ్రీ ॥ ఉద్యానఘట పకున్న సే తమై ఫలమొ ం మనుమ్ము పార్వ శు । ప్ర నా ప్రథప లశమతోడనా యేయిరువదియొ కలశ । ములునిల్పి పూ లు లు చుహా ము బు గా ల్ప కా గునను। బ్రాహ్మ త్తమ హా బు మ రాధ జే రణ్య తే । మ । తగోసంచ ములతోడ । ఛ సె శముల్దానమిచ్చి । సేయవలయునుదా ప జెలుపయిన్న । పుడమినిది ంబునోమెడువిధంబు॥ ౭౩. సీ ॥ ఈ।నతంబునఁ దా ం రచక్కనిమారుఁడ ము సుమారుఁగాంచె । వ్ర ంబు గదా ండుచేరోహిణి తు కన్ననుజనువుఁగాంచె। వ్ర ంబు గదాయించఁగాఁజొలోమిసు ప పట్టంపురాణి య్యో । నీవ్రంబునఁ దాయి సూయసారపతివ్రతాశిరోరత్నమ । నీవ్రత బునఁగా దేవాః శవిష్ణు। ణ్ముఖ సృష్టికర్తృత్వసకలభువన । రక్షకత్వ ర్ధరగణాధ్యక్షుమహిమ। లొందిరి లలోకంబులందు వెలయ ॥ ౭౪. గీ ॥ సంపదలుగల్గినోమినసకలకామి । తములుపే యొనరింపనమితసంప । దలువహింతురువింక కేదారగౌరి । వ్రత క ను వ్య వ్రతముగలదె ॥ ౭౫. వ ॥ అని తమహత్వంబు ద్వి సత్త చే తి కా గ ప్రియుననుమ నానోమునోమ ం చి యపర స్మంబున లో లా ను జన్మించి తనకుఁబతియైసత్య ధార్మికని లంబ త్రిబుఁగా తాను ప సద్గుణవతియును బుత్రవతియునై మనియెద గాకయనిడ ంచి ధా నావాహ శోపచారంబుల సద క్తింగౌరీశులంబార్చి ంపుచు శాస్త్ర తి నేచేటుఁ ప ర్షంబులు సాక బుగావ్రతో ప స గోదా భూ బులాదిగాఁగల డశమహాదానంబు సేక బుల ఎల స మారా ంబు భూదేవత ఁ స్త్రీంజేసెంగావునాకల లలో తు దా వ ద్ర శ్చ దుర్త్రియుట చంద్రమ శు ంశనా జే ష్ట ల ంబు జ బును ప క్ష శ ఁ బతిరిహి య నియు చు

గానమ్ముడుబోవుననియుఁ బుత్రశోకంబువహించుననియు జో తిశ్శాస్త్ర జ్ఞులుదెల్ప దండ్రిచేతన త్రైలింగునఁద్యజియింపంబడియె, హరిశ్చంద్రుండునుతనకుఁదావి[illegible]య యునీచసేవలంబ్రవర్తించె నింతయునాదంపతులు మయుకటాక్షంబున నేకాబ్దంబుల నుభవించి సుఖంబుఁజేకొనిరనినవిని యత్యంత తోషిత స్వాంతుండై సుయజ్ఞుండ దయంబుననమ్మునివరునితోనిట్లనియె ॥ ౭౬. క ॥ మునివరచంద్రమతీసతి । జనన బూర్వదురితచర్యయు రాజ । న్యునికథవినిమదిరంజిలె । వినుఁడీదయనింకనొక్కవి మనఘా ॥ ౭౭. గీ ॥ చాలభువిర [illegible] పడిహరిశ్చంద్రుచేత । లీల భూచక్రమెల్లనే చుటకును । లఁడనదుపు మటుఁబంచియిచ్చుటకును। గారణంబేమిగాధికుమాయి

హరిశ్చంద్రునిపూర్వజన్మవృత్తాంతము.

కును ॥ ౭౮. క ॥ నావినియరుంధతీవిభుఁ। డావిధమునఁ జెలిపెవనుసుయజ్ఞుధరక్ష్మోవిభుఁడుసర్వజిత్తన । శీవిజనస్థానపురి [illegible]ం గనె యుఁ॥ [illegible] శా ॥ నానా శమూలన్జయింపఁగలవిన్నాణంబుజెం న్జన। [illegible] డు దే [illegible]ద్రిఁద మున[illegible] హారుఁడై । యానాగాధిపభూపణాం యుగళంబాత్మఁ దమి [illegible] । ఙుల్దేవతలెల్లఁదల్లడిలఁగావ త్రిల్లి ఘోరాకృతిన్ ॥ ౮౦. శా ॥ చఙుద్వంద్వమువిచ్చి ష్టిరవిపైసంధించిబాదాగ్రము । న్నిక్షోణిన్నిలనూర్ధ్వబాహుఁడయి వేయేం[illegible] జంబులో । రక్షోనాథుఁడుప్రాణవాయువులనిర్బంధించియుండంగఁబ్ర । త్యక్షహరుఁడిచ్చెమెచ్చివరముల్ ధేస్వేడినట్లారయన్ ॥ ౮౧. క ॥ దానమతిసర్వజిద్ర నాథుఁడుహెచ్చియసురకోటులసం[illegible] । నూనబలోద్ధతి గొలువఁగఁ । బూనెను గ[illegible] ములుజయింపభూమిచలింపన్ ॥ ౮౨. ॥ ఒకనాఁడుజంభారినుద్ధతివారించునొకన డుపావకునుక్కడంచు । నొకనాఁడుశమనునివికలతనొందించు నొకనాఁడు నై [illegible] ను [illegible]ణంచు । నొకనాఁడు నుదధీశు నోటమినొందించు నొకనాఁడుపవమునినొద [illegible] యు । నొకనాఁడుశ్రీదునియురుపై భవమడఁచునొకనాఁడు యీశానునుగ్రమడ ద్ధచారణగంధర్వసాధ్యగరుడ । కింపురుషయక్షపన్నగకిన్నరులను। నుక [illegible] డంచు [illegible] గడ గునొక్కొక్కనాఁడు । గర్వపటువిక్రమోన్నతిసర్వ త్తు ॥ ౮ [illegible] నివ ద్యులనుహ [illegible] మొఱలుపెట్టఁగ మొత్తిసాధించుఁదపములుసల్పకుండ । సవన శా [illegible] జొచ్చిసం తంబునుపచ్చిమాంసరక్తములు వేమాఱునించు । నుప తములు [illegible] చి [illegible]సురులనొంచియగ్రహారములుకొల్లాడికాల్చు।బహురూపులనుమీఱిపర్ణశా [illegible] డ గిమునిస్త్రీలగాసిపఱచు । సతతహితమైత్రిశీలల హితుఁడుదక్క । [illegible] నీరాజవరుల । పేరడంచుచునెందునుమాఱులేక । గరిమఁజె డు వందు। రార షు । వనోద [illegible] గములెల్లమా పముల్ జా చి [illegible]

[illegible] బ్రహ్మ [illegible] లుష్ట భ్రష్టు [illegible]ములి జె । [illegible]

శా మి ంజేరియో భువ మహాతపోధనదయాంభోరాశి క్షింపవే ॥
౫౦. ॥ వేయేలనీవెదిక్క । డాయం నుడెంచితిమి ట బుగదనుజుం। డీయెడ
జె బుటకును । పాయంబుఘటింపవ పరమమునీంద్రా ॥ ౫౬. క ॥ అన నికా
నై । ననునిటు బ్రా్రి ంపవలసెనాయెఱుఁగనాకో । దనుజుఁడుహారువరగర్వం।
బ్రబలుడువానిఁ ంపఁబోసఁగునైజగతిఁ ॥ ౫౭. వ ॥ వినుఁడె రికసాధ్య
కొకటియుర్వింబా కర్మంబులేఁ । పునగావింపఁగ శంకనొందఁడెవఁడా భూమీశు
నివాఁ । డసనిలో గ్గడునీలలో హితుఁడుగాఁడాఁ యట్టివాఁడన్నన।ద్దనుజా
డు మిత్రుఁడాతని ఁగాఁడా చాల చింతిఁచఁగఁ ॥ ౫౮. క ॥ అఁటకునువేఁ
యానృపుఁ । టుమతిబోధించియసురపాలునిఁబరిమా । ర్చుటకును కొ ద
టముగ జ డంగ ంపి రాత్మకుఁడై ॥ ౫౯. ॥ గాధేయముని ౖగణము
ర్లియఁట వ తీ ౹రి రుగుదే । విని నృపాలుండెదుర్కొనినతుల్ ఘటిరుు
ఎ గుభ క్తిఁదోత్తై రత్న। బుపైను చిప్రియముతో ము, ం
ధి య । ము మీరు చ్చిన ని దే డేమి చినఘటి , బలు
ంబుననీకా మతముఁదెలిపి । సమ్మతించనిజనపతిస్వాం ములర । ధర.
ధనఁజేయునత్తబిసితోడఁ । గూర్మినిటునెమదిలోనికోర్కెదెలియ ॥ ౬౦. గీ ॥ ప్ర
తాచక్రవా ర్గం భూమి । నేలుట పుగను చ య్య । స గరావ
ఘు ద్ర స కాదుప మార్చెద ట్టి సునినై ॥ ౬ . ఉ వి
ను డుమ బుననీభువనంబులన్నియు । గావఁగడంగుకంటె నుపకా ము..
ఉత్తప-ధనం బీవిధివెచ్చఁజెట్టకిఁకనె టికంచుదలంచిబల్కె-భూ । పా వ
నీకుసులభంబునఁదన్మహిమంబుగల్గునే ॥ ౬౧. చ ॥ ఘనమతిన పేఁడితివి వు
కల్గఁజేతునీ । తనువనరాదుచాలదురితంబులుచేసితివింకనొక్క । జననము దు
గుణచర లనాదుత ంబులోసగం । బ ఘుయొసంగఁగై కొని యంబు నేలుము స
ధాతియుఁ ॥ ౬౨. క ॥ అనియాదైతు నిననిఁబో ఁ। గొ ఁగానోడఁ రచిన్నృప
గో నయట్లా । ఘనదివ్యాస్త్ర చయంబులు । నుపుగనుపదేశమిచ్చి య గిఁ ము
యుఁ ॥ ౬౩. క ॥ అంతర ద్వ్యక్తుఁడయియు। వంతీ ధుండుగూర్చ్యు ని
డఁ ధతురగసద్భటు । స తానముభయదముగనస
త్ర జిత్తుసర్వారుఁడగుచుఁ। బా వ నేస్త బు బటుతే । క
ం జు డదా గా డ్లముచ్చు । మాయమాటలు చె పో నుచు
నుఁ చి ఘ్ముటుచితమగునె । హితు డనుచుగా తా హితు నాయ । హిత
తు డొటనె గనైతి । నేనెఱు గునె గా నము ।
భా గా లో దన

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యాము, పద్య —ము.

యఘోరేణ । జఱపించెజక్షోణితలముసంక్షో ంచక ॥ ౯౭. వ ॥ అంత త్ర ప్రళ
యకాల లలోహితుండగు లోహితధరా లేంద్రుండు ప్రయాణ ౩ం- ఢణం
దిగంత ములుబగుల నగణి చతుర్విధ చమూసమూహంబులతోఁ దర్లి నిజాటో ం ని
రాకరింపుచు జనస్థానంబుఁగడచి స జప్రష్ణోనాథుండ క్షీణరాక్షసబలంబులతో గ
డంగినంబాఁకి, సముద్రంబుసముద్రంబునుం దారసిల్లి సవీఁక, మనుజదనుజ సేనాసం
హాంబులుచ ఁపడి దండసెంజినీటంకారంబులును నుద్దండభట హుంకారంబులును
నుత్తుంగ ంగద్రథనేమీఘోషంబులునుదురంగహేషితంబులును మదద్విరదఘీంకారం
బులును రోదసీకుహరఁబతిక్రమిం ఁ దరంబులనేసియు గడలవే యుఁ గుంతం
గ్రు యు బట్టసంబులఁడట్టియు శూలంబులనాత్రియుఁగరవాలంబులమొత్తియు నా
ప్రకారంబులందొమ్మిజగడంబులఁజిమ్మిరేఁగి యుహర్నిశంబులు ం న బు లెడతెం
క పూర ంబువర్ణింపనలవిగాని సుధానిమిత్తంబు ప్రవర్తించిన దేవ వ యు ం న
ను రించి భద్రమంచుభిరుద్ర రక్తాగర్జితంబును నానావిధాయుధ ద్వాదశసూ . స
కాశ బును గరుద్రవోజ్జ్వల శిలీముఖ మహావాతంబునుమదసింధురకళేబర భూ న
దాన శ ర మహామీనశిరోరుహ శైవాల బృంగ యా పాత్రీసేక తు గ
యు శోణిత సాగరంబుపొరల బె యు ర యంబావహిల్ల యతిరథమ
థ యోధాగ్రేసర సేనానాయక సహితంబుగా ననేకాక్షౌహిణీ సహస్రంబులు,
శా ఘూత తా సీ ంబులు నోలలాడ నుభయప ంబులు నిర శేష బుగాఁ గ
యొ బు మా దా వా శులు పొ సి బంటు నంబున
యోగంబు ేయుచు ద్వంద యు బు నాథు డతిక్రమి
యు మాయాదం రఁ డంచి హ్మాస్త్రప్రయోగ బు ర తుం దెగటార్చి
గా. । కురిసెంపులు ంగిమా్రిని రెచిన్కుల్ దేవతాదుండు ఁల్ । మొర ం
క్కు తులవేం ంబోంట్లయాటల్ ది ం । బెరసెన్ దైత్యునిచేజగత్రయము
బెట్ట భ...భ్రాంత । ంగాంతిజితాళ్కనా జయ ధ్వీనాథుయ
గా. హ కజాసన రా ము లువచ్చిమెచ్చిభూ । వరున
మును వే డ మగ్నభ । సాధువ క్యములవ న
నవామరుల్ । యః మటి నేఁ సుగా బ్రతుకు దల గంటి మటంచు
ం క వ శివ కోటిగొలువన్ వడి గాధిసుతు డు । రుణ ధ
గా గిటఁజేర్చుచువే థ బు మను చినా గా మా
పే చే వె సుగనే మేయమ వ థ ఁ చిమె
హ హ ముఖ్యులు సులుం మొగిన్ పేన్
। ను మ భ న

౭

cగాంచి జగత్పవిత్రకరణార్థమై । దా విభ ంచి యాత్మను తంబు నొస ... ద్రి క
తికా । భూవిభుపావనంబయినపూ భవ బున నేదయా మతిణ నావుడు నా ము
నాథునితోడ సుయజ్ఞుcడిట్లనె ॥ ౧౦౩. క ॥ రక్షింపcగc గుణాలుని । నక్షయ తు
లోహితా నదేలా । తక్షకుcడుగ అచెనాశిశు । క్షితి ర్తిcబొందు మి
ందా ॥ ౧౦ . వ ॥ అనినcగౌశికునిశిష్యునితోమను శదే స్తా ఘొ మండి

లోహితా నిపూర్వజన్మవృత్తాంతము.

యె ॥ ౧౦౫. ఉ ఆదియుగాదిని కసురాసురులందఱు మందరాద్రిదు । దధి
పై చిద్రచ్చ సుధతో రమతో, మణితో, శాంకుతోc । పాదపపంచకంబుతో యిభ
సతో, నీ వ ఘోటి c । బో గను వి చి టుపొ దుగన వేచు
॥ ౧ ౬. ॥ అ దఱులోకై । ందర్యశ్రీకళా శారదు ౙ పొం
వెలవెలcనులయు cబు । ందను గొల్లుకట్టిరమణులలోనన్ ॥ ౧౦౭. రం
సె మరుచు । మా క్తిక రహి గు ర భూసుమమ ౧
ంభాయ మ్యతరంబై । ౧ ౮. చ ॥ వ త నందఱున్
దేవవిటాలికూటమిన్ । దినదినముల్ సుఖింపcగ మదిందనదృష్టి కినింపుగామి
నే । ఘనునయినందగుల్ప కగరేcమతోcదనకా తిరూపయా । వనములమాఱు లేకవి
విన ర్తిలెరంభమ హ బుగన్ ॥ ౧ ౯ ॥ ఆతుకొకయిం లేకవ నాజిధ న
ట్టిశౌర వం । తుంనిల న్నముల్ నియతితోఘటియించి సోమయాజి ం ।
బులకుcబొక్కుచుcజి త్తముకcటగించనం । దలసుఖలే మందకవిభుcతుడ వ
డన్ ॥ ౧౧౦. ఉ ॥ అక్కడయక్షరాజసుతుcడచ్చరబోటులలోనరంభమే
ల్ జక్కనిదంచునచ్చటిభుజంగులసంగతిcగోరదంచుcదా । క్కముదిcచు మోహ
మె నెక్కొనియుండcగనొక్కనాcడుతన్ । గ్రక్కునc దంద్రి దుర్వి సన్ముఖున్మన
కు జనిరమ్మటంచ న్ ॥ ౧౧౧. క ॥ అ పంచు cటు ంభను । నుc గొ గా
ంచుcగడుడమకముతో । నదజుcడుతర్లి వేడుక । ననిమిషపు cజేరవచ్చె తి భూ
...నన్ ॥ ౧౧౨. ఉ ॥ ముందఱ అనాహరిగడలు మోర్వియభటావ వెంట ంటిరా వం
బుగ్రమ్మికయివారము జేయcగcగుంద ంపు మే । లందల మెక్కి వేడ్కc దనున
మెచ్చిచూడసం । క్రcదనుకొల్వు కేగనమరావతి వీథులcగాంచెరంభయు ॥
౧ . ॥ కాంచిన్నరససానాగడ । కెంచపుమాష్టిcడుబెట్టు గెరలుచుcజె ్తై ।
ఉ నదcదటాయిcచన్ । గొంచించక మొగలితేకుగుమ్మితిcజిమ్మెన్ ॥ ౧౧౪. ఉ ॥
ము ద చెం శ్రీమణిcగాంచివింటినే । తమ్ములదాయరూపునెఱతా
హనే । మ్మని కోపుcజె కంగ చక్కని మోహనా గు
కూ రు డాయిత డ బు న. । ౧౧౫. ॥ చం డా

కళంకుఁడు వసంతుని చెల్వము రెన్నెలల్ వరమా। నందనుఁడాయనంగుఁ డు
గవారల నెంచ నేల మో। మందము నిత్యవై భవమొయార పుఁజక్కని ముద్దు డా
పొందెను వీనియందెసరిఁబోల్పఁగ రాదు జగత్త్రయంబునన్ ॥ ౧౧౬. ఉ ॥ చక్క
వెల్వు పెలచానల కన్నను నాటఁబాటఁ జెం। పెక్కనటంచు దేవ ఇటు లెవ్వరి సోయ
చనట్టి మేల్। ఒక్కలకత్తెనంచు దివిఁ విను తింపఁగ నుండు నాకమో। మక్కువ
గాఁగఁటను మత్తి యుండినఁగాక జెల్లునే॥ ౧౧౭. సీ ॥ బహుబంధ రతికేళి పటిమ
నివోని పుంభావ సంభోగముల బెడంగు। బాలయల్క బెడఁగున గ్గలికను సుఖవారి
వేళాదైన్య కౌశలంబు। బరిపరి పారావత రవాప్తిఁ జెలరేగి కలయుచుఁ గులికెడు
వంబు। శుకము పండోడియు మచ్చికఁ జక్క లేర్పడన ధరపాన స్ఫూర్తి నడరు సొంపు।
సకోకో శాస్త్రి ప్రసంగ కలన। రూఢిగాంచఁగ నేర్చు మత్ప్రౌఢిమంబు। వీ
ఁట బ్రకటింపలే నాఁడు। జన్నె పట్టిన పాత్రియంబు సఫలమగునే॥ ౧౧౮. మ ॥
పెందుత్రినిఁగొల్వనచ్చరలు రాఁగా వచ్చితా నచ్చటన్। దనివారంగను చుండెశ్రీద
తన్ వాఁడు ఛీ చియీ। వనితా సంతతి కెల్లఁదాను సిరులివ్వన్ జాలి వర్తించుచ।
యాబోటి యొరంభగావలయు భాగ బ గాఁజూడఁగన్ ॥ ౧౧౯. మ ॥
నవ్విన వ్వ, జనకుఁడు ౖ బు ంజేర। కవడిన్ ద్రోచినఁ ద్రోయనీ,
తా ఉండునన్ జుల్కఁజే। యువగన్ జూచినఁజూడనీ, గృహిణి దానుల్లంబునన్
మూ। ఎతన్ బోర్లినఁబోర్లనీ, డుతు నేరంభాప రంభమున్ ॥ ౧౨౦. చ ॥
శ్చయింపుచు య ర ల్లభు డాదర బునన్। నిచిన సేగ వేవిడి విపజ్జకునం
చ్చియా। నిమిష భ యున్ జ యొన తిపురంబు నప్రరో।
లతోడ భయమునజ నన్నాత్మ హ బుజే యున్ ౧౨౧. ॥ హార్తిని ంల
పుచుఁ। బ తా ంజే తనకు భయమానలకూ। బరు మ్మనిస్మర కేళి। రమతిబ
తుననుచు రాత్మకవై ॥ ౧౨౨. ఉ ॥ శ్రీమ త ప్రభావునకు। వ మహా కై
తో। వేమఱు మ్రొక్కి నేయఁగల విన్నపమో విమలాత్మ నీపయిన్। నా ది
నంబుగ నమ్ము మురమ్ము గమే। యీ మెయి నీదు సొమ్ము సుమి యి
క వ్రాయుచున్ ॥ ౧౨౩. ॥ చెలియొ ఁబదిలము గానిడి ॥ నలకూబరుచే కొ
గ భా ంచే। బిలుచు మ్మనిప చిన। వెలఁదియుఁజనె వేగవాని డి
. మ। తఱుకున్ జెక్కి టఁగేలుఁజె సఖి జెం ంగ ఱుట్లుంచుఁజిం। లుచు
తడుదా గ వ। వె ఝ్మయొసం ర బ ను బ
చి ట దాయ ౧
క వ చు వా

ంబునఁబి ౕటిలంగఁగవ్వుయ్యుక్ । భావమురంజిల జది ల్మటు గ న్నా
ంచుమభూ । పావళిలంబరంబులురయంబునబోటికినిచ్చివేగమె । తేవ

నలకూబ రశాపకారణము.

సొగసుదీటకనుంగవసుల్ల సిల్లుచుక్ ॥ ౧౨౭. మ ॥ బురుసాకోకలుత్రై కజో వ
బుల్ పుష్పజవ్వాజిక । సురియుక్ గుంకుమసర్వవస్తువులు భ ల్ గొంచు వె న్వ లు
రచేఁదర్లియత డునాత్మసదనద్వారంబుదాటం న । త్తఁబామొక్కటిత
కాత్మజుఁడునుద్దండో గ్రగాత్రో ॥ ౧౨౮. ॥ దురదురసడ్డము దుం
నంబ దీనిఁజంపివేఁ। దరలినమంచిదంచుదయఁదల్చ ఁజేతిమహాసిదూ బ్బ
బడిక్ దటిమిపం ముతో రుతు లై డక్ । టి చ ం కాథనద ందను ఉ
ంభయింటికిక్ ౧౨౯. ఉ ॥ చ్చిన రంభ నెదురు చ్చిప బు ద
వ టుగాఁగుచంబులెదమున జెడంగునగాటపు దమి గు చుచు గా
ఁటుగా కుచుమోమ వాంచివే గరం । బిచ్చి టీ డ ట ద
పో పాన్పునక్ ॥ ౧౩౦. క పరమా ద బుల రు కు దగి మా
సంబులో తెఱంగై । పరిరంభణసరసో క్తుల । నరమరయి చుకయులే య గజూ
కేళిక్ ॥ ౧౩౧. సీ ॥ కులుకుగుబ్బలజొమ్ముగుర్రిమ్ము లేర డఁగుర్రి వా ట
ఁగిఁతెనఁగి । లసంపుక ప్ప ఁపుచునధరోష్ఠ కలితా తమచు అ
శిశంబులకుజొక్కి మాటికిమాటికిఁగొసరుచోఁజెక్కి గొట్టికొట్టి । క ఇటిహ
కన్ను దేలఁగానత్యంతబైనో క్తులాడియాడి । పర శతఁజెందిచేట్టి ప్ర రముడి
। జవముసఖ్యభూపా టుల్ సన్నగిల్లఁ । బరగుసా ంబుధినలకూ రునిఁదేలి
సంభోగమునఁగఁడుజృంభణమున ॥ ౧౩౨. చ ॥ ఉపమ టించుబంధములకొగ్గ
లి క్ గడంగున । ట్టిపతిచమత్కృతుల్ వెరవు ంచఁగని నె మెట్టిద
మానియంగభవసంగరమా యించుకొంచ చే । నుపం కేళిబా యు
టిమిటారిమాటికిక్ ॥ ౧౩ . గీ ॥ అటులనెడఁబాయలేనిమోహము వా లు
రానాఁడుమొదలదియుఁడనిమ్ము । తనయువృత్తాంతమావేల్పుమునివచింపఁ । దక
డువించుదుఃఖించితత్క్షణమున ॥ ౧౩౪. చ ॥ సురపురికేగి యాధనదసూను
ల క్ । గుతేఁగొ నఁగాంచియోయినలకూబరనాసుతుఁ డేమిజేసె
చ్చెనోపొగరునంగసితిట్టెనొవట్టిహామికక్ । దెరలనిరాపరాధి న చినకా
మిడె మా ॥ ౧౩౫. ఉ ॥ పౌర వ ంపఁజేతు లెటులాడెను బాలు ట్టిగా
ల్ గడపునట్టియనా లుపేదలంచయో । యూ యవై
గుడు ంగఁగట్టఁగాఁ । రగుఁగాం ట్టయినఁదిట్టి రె
చ ॥ పునుజుఁడపై జనించుమిఁకమర్త నండ తీ ।

న పయిఁ జగద్గృపారహితాయనితిట్టియేగుచోఁ । దనయుఁడు బద్ధవైఖ పెల
గి ల న్మణిందనం । తన బ్రతికించి దోడ్కొనుచుఁ దక్షకుఁడుం జెను నా
ముఁ ౧౭౭. ఉ॥ తక్షకుశాపవేదనకుఁ దల్లడమందుచు దిక్కుఁ గానకా । యత్ర
శనందనుఁడు నార్తినిఁ జెందఁగ రంభఁ గాంచుచుఁ । దక్షుఁడు కౌశికుండతఁడుఁ ద
లెవ్వరుది కటించుఁడా । నత్రణమం జెమేనకగృహంబున కుంజనై నాథుతోడు

నలకూబరశాపానుగ్రహము.

౧౭౮. ॥ ఘనవత్తమున సఖీ స్తనకుంకుమము మానసము దేలుకరుణారసంబనంగ ।
చ్చితేరెడుమో పలుగంట్లననిశంబు సల్పుచుండెడు జపసరమనంగ । మొనయు కం
గోటి మొనఁ ఆఘోషించు నిగమవిద్యారేఖ నీటనంగఁ । బ్రియకాఁగిలింతల మెయి
జునొక్కులఁ లజుట్టుకొను మోక్షవల్లులనఁగ । నలరి గద్దియఁ గూర్చుండి వలపుమీఱి ।
మ్మ ా చేమేనకావధూటి । వలుదగుబ్బల మకరికల్ వ్రాయుచుండఁ । గాం ర ట్ల
శాపరహితు గాధిసుతుని ॥ ౧౭౯. చ॥ అఁటగనుచుఁ బటారబయలైన చను వ
టు ర్పన । ట్టిటకురయంబుతోడఁ ద్రపయిూడ్వఁగ ఘుల్లిన సంగదంబులు । త
ముగ మ్రాయది నముదంబున మే కలేచి వేగన । చ్చటనిలకేగమున్నఁగ నిసాద న
ము ర డు డన ॥ ౧౮౦. క। వినయంబును భయమును నె। మ్మనమునఁ బెనఁ
గ గమా ండ్రినకుఁ । ధనదసుతుఁడు సాష్టాంగం । బెనయఁగ దండంబుఁ బెట్టి
పఁ బవఁ ॥ ౧. చ॥ గుదులు పిఱుందుదాక సమకుంచిత జానుయుగంబు ద్ది
యం। గ యఁ మోడ్పు కేలు నొడికంబుగ జేర్చిన ఫాల మఁడ । త్పదములు సో
ల్లి యభ్త మ్రొక్కుచు లేచి రంభయుఁ । గొదుకుచు బా వారికనుఁ గొలు
గ్రుక్కుచు నోరగాలఁ ॥ ౧ ౨. చ॥ ఇరువురు నిందువచ్చు ప యేమని మానియు వేడ
ర దా । గుఁ బల్కె మానికులచంద్రమ నాదురదృష్టమెంతయుఁ । పెఱ కవిన్న
చెద విటువ లపొందుఁ గోరకే। నరయుచు నీ కుబేరతనయాగ్రణిఁ దగు
గొ్రత్తగఁ ॥ ౧ ౩. క॥ పగవారిఁ గూడి దైవము । జగతిన్నరుఁడగుచు
యి గజె। గ క్షకు డు శపింపఁ । దగ నొకటి ఘటించె నేఁడు దగాలె
॥ . ఉ॥ ఈ ఁబా యెట్లు తరియింతు వియోగపయోధిని దు మా
యుఁ ల్లి యనుదైవము మీ నినమ్మి వచ్చితిఁ । భూతదయాసు లనుల పు
డ మ చు । భా లాక్షి వేగఁ గడు పాదములం బడి లేవ నఁ ॥
లయ్యె గ దక్షు జ్ఞా నల్పిం గరాసైన । జాల ౦డితిగా
బో గ బు
డ దా జ డె డుఁ వ

ంచి బాల్యంబుననే తత్క్షుకుశాపం బనుభవించి మగు ం బ్రతికి బహువత్సరంబులు

ంబున ల్లి నిన్నుం బెండఁగలఁడుబొమ్మురంభాన భోగంబునశాశ వైభవు

వై యుండుమనివారలంబనిచి కౌశికమునిసార్వభౌముండు మేనకం జూచి ౨ వ

జనని కౌఁగిఁటలాలించి తపోవనంబునకుంజనియెసుయజ్ఞా: లోహితాస్యునకు జం

తత్క్షకోపద్రవవృత్తాంతంబు తెలిసెఁగవాయింప నేమైన నడుగవలయునేయని ముకు

ంతహస్తుండై యంతకునకుఁజండాలత్వంబు బా ప్తంబైన కారణంబేమియనిన త్రి

వీరబాహునిపూ ఒన్మ వృత్తాంతము.

కుండిట్లనియె ॥ ౧౮౭ శా ॥ సాకేతాధిపుఁడా త్రిశంకుఁడుహరిశ్చంద్రుం ...

...రకా । రాకాచ ... భాస్య డు వై ...గ్యంబుతోబాలు । స్తోకప్రా వు

రాజధానికిని చొచ్చె ట్టుమింగట్టు ...। నాకాంతామణికొప్పగించిమ రా... కా ...

ర్జి ...చుకా ॥ ౧౮౮. చ । అను మశాంతశీల మదాశ్రమభూ ం ... భ ... త్రి

నువునమత్పదంబులకుసాఁ లి మొ్రిక్కుచులే ...ప్రియో । మ ర ... బ్రహ్మ

మూ దయానిధిదే నేను గ్ర । కున్నకమెయితోడస్వ ...మునకుంజనున్ట లను ... హిం

పవే ॥ ౧౮౯. తే. గీ ॥ గురువనెడుమాత్రమేకాదుమహిహరాది । మేటివే ల...హి

మముల్ మీ ... డ ం జా ... । ... తమెయితోడ

ను ... ము గ ... చు ... లునూ ను ...డి వ్వి

... యె. । ... తువులును...ంటనర్చిసధ ... బ. ... త్స ముల్ ప బులు ర్థ టి

౧ ... స లదానముధర్మములెంత జేసినకా । గుతుకముతోడ నాకమునకుకా మెయి

తోఁజనఁగూ దేరికిఁకా ॥ ౧౯౧. క ॥ ఏపుణ్యంబులు జేసెతి। మాపదములకెర గి ం మ

యితో నేగకా । బాపించునాకొ ...స్వర్గము । పోపొమ్మునృపాలవెఱ్ఱి పో... వేలా ॥

౧౯౨. చ ॥ మదిమదిరాజ్యముకా విడిచిమంకు నంబునఁజెం రా ...ల్ । పదవులుగో

రఁగల్గునెతపంబుఘటింపుమొనర్చిమే తోఁ। గదియఁ ...గూడకున్ననుసుఖ ...జె దేవ

పూర్ణ లోకముకా । దుదియదిగా టంచనినఁదుండుడుకేటికిఁ బొమ్ము... టి కా

౧౯౩. మ ॥ అనుచుకా యుఁగూర్మి యుకా గనుపడంగానాడుమాపల్కులకా ।

మా ... ంబున నాత్రిశంయుఁడనునుర్వికా మాకు మీవంటిపా । వనుఁడౌ సద్గురు డు

యుకా పముతేవంసల్పఁగానేలమి । మ్మనినే మ్మిఁట చ్చి ందులకు బా... ...

యు ...టూ । ౧౯౪. క ॥ విశ్వామిత్రునివేఁడిన । ...వరముఖులెల్ల మెచ్చ ంతకుద

తో ... స రస్వ । గ్లైశ్వర పాప్తిఁదనకునలవరచ డో ॥ ౧౯౫

... యె ... నున । పాలుఁడు ను ...చి... ... నను కా

... ... మ ... గ పమ న ... లు ... త ... సీ ।

కుసామముకుడివంకవంకరసీగకత్తియారెయుఁదోలుఁగరమునందు। నల్లనిపట్టి—
ుగాలునుసారెఁబడఁబడబోయెడునాడలిమత్తు। మసిమంగలనుచాయనైమెఁగ బుజ
ంగునినుపకడెంబులునింగలంబు। గురిసెడుమిడిగుడ్లునెఱచూపులనుసేఁపుమీఱెడు
లి గొన్నకోఱమీస। ల్లనల్లనదిండితాల్లయచుడు। మేటిజవనిక జవనీటుపా
శెలి। తోడఁజఱుచుకొంచుబల్ కేకలిడుచుభయద। సరణిచండాలుఁడయ్యెఁ
కుఁడపుడు॥ ౧౫౭. శా॥ మాతంగాక తినున్నవానివిధముల్ మాకేయస ంబుగ
గాతత్సన్నిధినుండకేగనతఁడుల్ గర్వ బుద్వేషంబులెం। తేత్రుళ్ళింపఁగఁగాశికా స
ముకుల్ దీ-వంబుగాఁబోయియా। ఘూతాఘప్రకటాత్ముఁగాంచిచలముల్ దుఃఖింప
ట్టింప గల్॥ ౧౫౮. ఉ॥ సాఁగిలిమ్రొక్కి యిట్లనెఁద్రిశంకుఁడసేనువసిష్ఠుఁజే
న్నొ గురువర్యనాకమునకున్నతిఁబంపవెమేనితోడనా। నాగడముల్ ఘటింపఁగ యి
యొకాశికుఁజెందనిఁతకుల్। వేగమ బంపఁడే దివికి వేఁడినయట్టులనంచుఁ ।
ల్॥ ౧౫౯. ॥ మండిపడిజూచియోరీ। చండాలుఁడవగుమటంచు శపియిం ను
ను। గ్దండతపూ టికంబును। దండిగననుఁజెందెనిట్లుతత్క్షణమాత్రల్॥ ౧౬౦.
శ ణుశరణయ యామతిసార్వభౌమ। నీవెవిక్కనివచ్చితిసేఁడుదివికి। మేనితో
పెడవా కహీనజాతి। నై ధరఁజరింపఁజేసెవాయార్యచరిత॥ ౧౬౧. క॥ మీ త్త
మునాభాగ్యము। యేచంగఁబందనన్ననిడేర్చెదవో। పాత్రిచుర్యమహత్వంబున। నాచె
గుహుడయనుగాధినందనుఁడనయెల్॥ ౧౬౨. ఉ॥ పేచనురెంచిభక్తితనువేఁ న
చో ఃశే టికి। రాచరిల్ జెలంగుమెయిరం లరల్ నినుఁబంపలేకనే। నీ..
చెఁ రుఁడోయిత్రిశం చూడు। నాచ నిట్టిరూ ము నందద
స్వర్గ వాటిల్॥ ౧౬ . క॥ పొమ్మ మంల్ మునుపడే। శమ్మొనరి ల ౦
డుమో। దమ్మునఁజనైనత్రపు। దమ్మునమునిసంఘమడు తమ్ము ఁజూడ ॥
ఉ। ఈ హిగా సూనునభయంబుననేగుచుస్వర్గపట్టణ రసమీ మొ
వుకొ ను యప్పుడే। నీరభటా తోడఁ నుదెంచుయముండు
రో పో యశుకొ నేడను చ్చె చ ంల్॥ ౧౬౪. వ। తరువ
వా గుమ ఁగడుభయి బు క్కునమ్రొ యా మనుష
మ డనువాఁడ మ రుండగు ష్ఠుంబ్రా నుస్వర్గ గ
మ ందగ చం లు గా పించినఁబ్రా తై త కృతా
చి మిత్రు వ సన్మైత్రినాదరించి నా నే
నై గ కనవి

మాని నికౌరాచలంబు। రాచబాప మాటకురాఁ నునాకొ। రాచజడధారిలీల శా
మాల ౧౬౭. క ॥ సీనిమెడఁబట్టిసె ఁడు । పోనీకుండ న ం మునన్ప యు
। కున్నను గాశిరు । నానసునియనుచు మునసంతకుఁ లు ॥ ౬౬ ॥
గా క ంకగాశికుఁడపోదొరయిచ్చటికాము ంద్రిపై। నానయి దడంబడ నక్క
టయీా పెనుకొ త్తమాలయం । తై నుదప్పరా మనక చు వికావికనవ్వియుగు డై।
రాస్థలింబడఁగవే బడఁదోియుఁడటంచుఁబల్కి ॥ ౧౬౯. ॥ కద భ
యతనిఁ । గుదియంగాఁబట్టికొట్టిగు ద్దుచుబలిమిఁ । బమగురుగూడుకవేడు
౬ । బదటిమిఁదల ందుగాఁగఁ డవోియునైడ ॥ ౧౭౦. సీ॥ శరణ కా వే
రగవి మిత్రరక్షింపవేగాధిరాజతనయ । పాలింపవేన రమతపోధ లావ
చకఁబోివవేము ద్ర । మొనసిస్వర్గ దా రమునసుండిపో ఁబడఁదోియించె
యముఁడు । టోప్పచుకుయ్యోమొ దిక్కులేదిఁటనీమాటఁనమ్మితినిక్కమనుచు
నాలించికాశికుఁడా హమునఁ తి పమ్మాలనటుపై చిజింకతోలు । పై భ
ల్బుచునులేచితెరలిజూచి । దండమండిత టుబాహు ం మెత్తి ॥ ౧౭౧. చ । ని
ఋ లుమభూిపీఛిధరణీవరరాకుమటంచుఁబల్కినఁ । జలమునసిల్పియచ టంఁత్రిశంకు
ఒయో వి ను । యి కునుజెం ందుగతి మిము ంవవచింపవే నఁ । గ
గ బ స్ప ప్ర గాస్పజి వమి స ముఁ ॥ ౧ ౨. సీ ॥ అ తుణ
న మి హ ము నా ంపఁగాధు ౯ నూ లో శెల్ల త్త పడ
ల్ తా ము కుఁ । గం భవాడఁబుగంపె మెరు గడగడవడ కఁగా ఋ
మిగు గ ంగిపయోధులుపొరలంగఁబరికించి వనజసంభవుఁడువేవచ్చినిలచి।
గాధినందనుచారిథింపగగనవాటి । నతఁడలతిశంకుకై స్వర్గ మలవరిం । సమ్మ ల్లి
చుఁగొన్నినక్షత్రదివిజ । నికరములుబరివే ంప లిపిచ యె ॥ ౧౭౩. మ ॥ అలరఁ
శఁ సౌఖ్యలీలఁదలక్రిందైనంత్రిశంకుండు । ల మిఁటఁ జెలంగుచుండునదె
మిత్రమాహాత్మ్య ముఁ । దె యన్విం టె ము ం ఁ డప్పుడె దా ప్రభావంబు
చే నిలబ్రహ్మాదులసృష్టికింబ్రతి నెంతేసృష్టి నిర్మించుటల్ ॥ ౧౭౪. ॥ ము

శమనునివిశామిఁ ఁడు చండాలునిగశపించుట.

న్న కాశికుఁడత్యంతకోపోగ్రమానసుండై రవిసూనుఁబిలచి । నాయ నెంచకనన్ను
దూ ంపుచుశపింపకారత్రిశంకుఁబట్టి । కు డదివికేగనియ్య దోియనె
వు ట్ట కొివ్వినావా । ఫాలాత్మచేతిదెబ్బ మా ంకనునిం ఎచ నెగగంబింం
। యో చండాలయో నినుర్విఁబుట్టు । వడిననిశ పగడగడవడఁకియుము
మా పొంద ద్మ ములకీంచఁ । దెశ ను ిలిలేవ పటు ॥
ి పగర్వో త్తు డ । .. దుణ్య ఁకడి .

శమియింపవలెన్ । ధారుణీనంత్యజుండఁగాఁగఁదగుదువెయనినన్ ॥ ౧౭౬.
రుణించి లేలెమ్ము తరణినందనయింక ధరణిలోనఁద్రిశంకుతనయుఁడతుల । సత్య
హరిశ్చంద్రుఁడు తద్రాజ్యసంపదల్ బాసియసంఖ్యమైన । యప్పుపై బడిన నత
కాపురములోనమ్ముడుబోవఁగలఁడు । గాననాగరంబుఁగాఁ చుతలానియా కీర్త న
కీవుపీరబాహు । వననిజాంశను జన్మించియందునృపతి । వెలకుఁగైకొనుమంత
లఁగుశాప । మెపుడు దేహంబులోడనె యెప్పటట్ల । నాత్మపురినుండుమాధిపత్యంబు
వెలయ ॥ ౧౭౭. వ ॥ ఇంతటనైననుగర్వంబుమానిబుద్ధిమంతుఁడవై యుండుమని
యానతిచ్చిన శమనుండును లేచి మ్రొక్కుచు నిజస్థానంబునకు జనియెనని చెప్పిన
జ్ఞుఁడుమ ందాశనైశ్చరుండు కాలకౌశికుండగుటకుఁగారణం బేమొకో య

కాలకౌశికుని పూర్వవృత్తాంతము.

ప్పుండిట్లనియె ॥ ౧౭౮. గీ ॥ ఓరిత్వష్ట్రప్రజాపతిసారమతిని । నాత్మపుత్రిసంజ్ఞాం
బ్జబాంధ । వునకుఁ రిణయమొనరింపనిమ్ముఁదుగాంచె । నావనితయందు సమవ
ఘుమూర్తి ॥ ౧౭౯. ॥ రవియంతనత్యంతరాగాత్ముఁడై చిక్కుతుబాయైనఁబాయ
తోడ । భోగించుండనప్పాలఁతియాతనిమే కాఁకలకోర్వఁగాలేకయోచ్చి ।
డియుఁబుట్టినిల్లోకనాడుచూడనివ పును రేపమగనితోడఁ । జెప్పకత
లుగానిర్మించినేనెనేవై సుతుపైనినెనరు । నుంచిరక్షింపుమని యొప్పగించితంత్రి ।
టి నిబోవ తెలెఁగెల్లఁదెలసి । నీతిచేయిట్లుచను దేర నాతికనుచు । నాత్మ ను
త ప్తయునా . హము ॥ ౧౮౦. చ ॥ తురగవిగమ్ము పొమ్మనినదుఃఖము చ
శ పై । నాఱగియయో డస్మమతనాంది యొఱుంగక మందబుద్ధివై । త్వ ప పుర
...చువచ్చి చోజనకుండ యు నన్ । గఱకఱతో శపించితివిగానిఁకదిక్కెవ చు
... నన్ ॥ ౧౮౧. ఉ ॥ పుత్రిని నెత్తివేమననుబార్లి దయన్వితఁజెండకే టి।
శపించితి తప్పదుగోడిగవై సదాకురు । క్షేత్రవనాంతరంబులవసిం ...మునా
...వచ్చి న్ । మి ఁడు ఘోటకంబయి రమించును శాపము రు తట
౧౮౨ ॥ ఆ ను దు ...యెమది । సనెర యున్ జాయ ...
సె స చును । శ యనునా ...జునిఁగాంచెఁ జాయయున న్ ।
మ ...యయున్ ద యు డైన నైశ్చరుఁ చి ట్ల । ర్ముని మెడ ...
...ండును తెలెఁగొంచియె ...నాఁ । డనువు కను డు నా
గాఁ । గ లుచు ...నయ్యనుజుకాల్వియుగ ... యమున్ ।
చితా ... య ... । దనునెడ ...
... జు ... లుచు త
ని ... ప ...ను

వ్వ తెపేవుదో హరిణేక్షణయ చదుగన్ భయంబుచే । జ నిబల్కె దేవవినుస
ముకురాంతరంబునన్ । టిల గఁదోఁచుతననీడస్పృజించిన ాయ మీ ।
గఁ దెల్పఁబోకుమనియెగెనునాంటిగఁ బుట్టి ంటికిన్ ॥ * ౧౫౭. శా సంజ్ఞా
భవనై ననిచ్చరతికాంతుంగూడి స్నేలఁగాఁ । బ్రాజ్ఞత్వంబున జెందితిన్ దగదునన్
ణేశరక్షింపునా । యజ్ఞానంబుసహింపవేయనిననెయ్యంబొప్పవీక్షించిన । ర్వజ్ఞం
య్యునిజాంగనన్ దలఁపుచున్ రంజిల్లుమోహంబునన్ ॥ ౧౫౮. శా ॥ ఆజ్ఞోల్లంఘన
మాచరించెననిభార్యాదుః యంబెంచకే । యజ్ఞానుండునుబోలెనుండెనవురాయర్కు
డుకామాంతురుల్ । బ్రా ంబుఁ దలందఁజాలరుగదా బ్రహ్మాదులందైనస । ర్వజ్ఞు
డున్ దనమేనుసాముఁగ దేవామాతః స్వేదుకన్ ॥ ౧౫౯ శా ॥ లోకంబుల్ ద
యిం ఁజేయుకడఁకన్ లోలత్వమున్ జెందకే । సాకల్ప ప్రభ న్ వెలుంగు ఘను డా
వియోగాగ్నిబల్ । కాఁకన్ డస్సిమనోజతేజమునకున్ గంపించుచున్ వేగనా।
న్ వె కందలంచెమరుబాళిన్ హేళిదై త్మఁడై । ౧౬౦. సీ ॥ అఁటనిల్వఁనై
చ డెతమమాయయగు ష్ట గ హము రుగుదె చ । యతనిశాపముచేత శ్వ
మై తెలుంగుసుదతివసించినచోటుదెలి । వచ్చి కురుక్షేత్రవనవాటి గో నై తెలివ
యుండఁగ డ బ గా దక్షిణము ఁగవలునా త్యా
లుగ త ప చ స డుక తత బువేడు ర।
సా కే న త బు । ను చె మ ర
నేనే నివ గప్ప చుకొంటిపాటించఁగ । ద స ఛా
య । ద ముడుకొనె తంబుననంతన్ ॥ ౧౬౧. చ । కరక నా వ
గన్నశనై శ్చరుఁబట్టిసఁ స। వ్వరముగనై మిశాటవి వైచినచోసమ ర్తి తమున్
విఱిగినకాలుపిడిపడివేప చేతఁద పించుచుండఁగాఁ । గరుణనుబ్రోచిరచ్చటి గ
సంతతులాదిసేంద్రజున్ ॥ ౧౬౨. ॥ అచ్చటికేగిగా తనయాగ్రణిగన్గొని బాలు డశ
న్ । హెచ్చగుప్రేమతోఁడఁబడ నుఁడుభానుని నుఁడంచుఁదన్ । బొచ్చ నేక
మ మతఁబోషణఁజేయుచువానిభక్తికిన్ । మెచ్చిసమస్తవిద్యలనునేరి సర్వ
ఁ ణుఁడై ॥ ౧౬౩. సీ ॥ సకలమంత్రరహస్యచతురజ్ఞుఁడగుచుగు దేశము ఛ
యర్వి । నతినిష్ఠతోనిరాహారుఁడై బహువత్స మ్ములు పమును ముగస
లచేవరములుబడయుచుగ్రహములలోమేటి హముగాఁగ త్ర
డ బుననుండురాశిముప్పదినెలల్ హివసింప । టులనాశ వ్యమ
త ఖి ను కుఁజాలశుభాశుభఁబు । లోసఁగు నునున్నవాఁడ దే

---

* ఈపద ము చార్యము

షమందుఁ । బురుషభాగ్యంబు దెలియంగఁ బోలదెందు ॥ ౧౯౪. ఉ ॥ మంకుదనా
గాశికుఁడు మా పఖ్ఖు నిచ్చలు మచ్చరంబునన్ । శంకవహింప కెంతయుఁ ద్రిశం కు
రకుఁడెన్నిరీతులన్ ; బొంకెడునట్లుగాఁ జలము బూనుకఁ గైకొని రాజ్యమెల్ల బల్ ।
కపుటప్పరాజుపయిఁ బెట్టుచుఁ గైకొనము న్నెదల్పుచున్ ॥ ౧౯౫. మ ॥ శనినిన్
నవచ్చియాతఁడు నమస్కారంబుఁ గావించి యో । మునిచంద్రా పనియేమి దెల్పుమ
నన్ మోదంబు సంధిల్ల నీ । వనఘా మాకుపకారమొక్కటిదె సేయంగావలెన్ వింటివే
యనితాఁ దల్చి కా మెల్ల విన నేకాంతంబుగాఁ దెల్పుచున్ ॥ ౧౯౬. మ ॥ వ తన్
త తుఁ బాయునట్టితటిఁ దా వాంఛింపఁ డే బొంకఁ గా । జన థాగ్రణి గావునన్ వి
నినోజన్ గాశిలో నుండి నీ । వనుమానింపక రాజు చేత వెలగా జ్ఞాతి ంబు త్రుఁగై । .
నియేలన్వలెఁ గాసిఁ బెట్టి కఠినోక్తుల్ మీఱఁ గా నితఁ మున్ ॥ ౧౯౭. ఉ ॥ నావినిమంచి
దంచుఁ జ , నా నొకర్తుకఁ గ్రూరచిత్తనెం । తే కృతాంగి భార్య గసృజించుకకా కి జే
రియుండఁ గాఁ । దావెలమున్ శనైశ్చరుఁడు తప్పకఁ గైకొనెఁ గాలకౌశికుం । డై భు నే
తఁ ంద్రమ నప్పుడు నాత్మతనూజయుక్తగాన్ ॥ ౧౯౮. సీ ॥ ఛాయాత్మజుండైన
దొల్తనట్లుం హీనుఁడై కౌశికానూనకరుణఁ । బ్రబలుఁడై యున్నత పదముఁ జెంగా
. నయుఁడై సం కుజవనమైన । సమవర్తి పుణ్యపాపముల నేర్పరచుచుధ . న
నేలదక్షిణాశ । తు గియాయా సంజ్ఞతోఁ గూడి తపనుండు నశ్వాకృతి రమింపనా వ
యు । లుదయమగుచును వెజ్జులై త్రిదశకోటి । తముభ ంపఁగవి తిఁ న
వా లగణింప యే వారిజాప్త । సుతు మహిమాతిశయ మఘూను వరేణ్య ॥ ౧౯౯.
చ । అనుచుసుయ వచ్చి డవాయెను యెదమ చులేవ । క్క వడిలేచి సాగి
ల గఁ గౌశిక ష్యుఁడు మొ్రక్కన నే జ పతియున్ సభా దులు ల నుతు
ఘటించఁ జ । య్యఁ జనియెన్ వసి ంఁడు నిజాశ్రమభూమి మేయతేజు ॥ ౨౦
ఉ । అ తన్నృపాగ్రణిన్ గనిసుయజ్ఞుఁడు మదు ను చెంత కేగెదన్ । ంతమున దుమా
యి శ ముమీదయమ ఖ్యాకుండుఁడీ । సం తమంచుదీవనలొసంగి లేచినమ
చిరా ంతొ ప్రియో క్తిఁ బంపవ నేగుచుఁ గౌశికుఁ గాంచెన య్యెడన్ ॥ ౨౧ చ

విశ్వామి నిమ ః వ బుసుయజ్ఞుండు మపుట.

పము ంబుమానికడు జాడ్య గ లుమూసియొక్కపా । దపము మెల్ల నే యొ
తాపముచేమ జింత జేయునా । తపసిపదా ముల్ నా లుదా గ సాం
యె మా తేజమమతన్ గనవేమి చా మేమకో ॥ ౨౨ ఉ
ాయి హుమా యున్ జె
నా వె న్ గ గ బనమిదె
వి । అ నితె

గానుతిఁ జేయుసుయజ్ఞు జూచి । వినయసుభాషిత బుల, విపే ముఁ ంధెనువ
ష్పుడా । జనపతిసు రుం యిరసాతలమేలుచును ౦వాఁడెనట । జె ఖేద
డుచెప్పినదెద్దియుఁగాదువింటివే ॥ ౨౦౪. ఉ ॥ న్ని నే పంబుద్రయమె త
నృపహతాళిబొంకఁడ । ట్లున్నను దక్కు వేమి యదియుండఁగనిమ్మువసి పంత
న్నెకునెక్కెల్లి దమువచ్చెనటంచునుజూడుమాత్మనే । వన్నిటుగుందుచుంటి
నది యు నుపాయము లేకసద్గుణా॥ ౨౦౫. క ॥ నావుడునవ్విపసి ని । భావముస
ద దెలియఁబడిదేమీకున్ । దేవగణింపఁగనాతఁడు । యేవిధినిన్మిత్రుఁడనుచునెం
వలయున్ ॥ ౨౦౬. క ॥ బ్రహ్మఋషిశ్రేష్ఠుండా । బ్రహ్మసమానుండతండు ప
మఋ స్నే । బ్రహ్మ పొగడుచుండెను । బ్రాహ్మణులకునధి మై ర ముగల
ఉ ॥ ౨౦౭. ఉ ॥ ఇంద్రు బోటివీటిఘటియించినస్వర్గము దాల్చుచున్నవా । ంద్రు
ష్టికి బ్రతిసృజించినవ స్తుస యున్ దయా । సాంద్రు డవై యొ గునెడ
ర్వధరాత మేలునాహరి । శ్చంద్రు వైభవ బును ంబు మీమహిమ బుడల్ప గన్
౨౦౮. క ॥ సూడొక్కటియునుమతిదాఁ । గీడొక్కటియునుజగంబు ర్తి చుటకై
యాడొక్కటియునుగలదే । పోఁడిమిగామీకటంచుబో ంచవలెన్ ॥ ౨ ౯. ।
తెండనుశిష్యునిగ వృ దె యె రెడుమ తో । వేలెచి ప్రశ
తు డై ధి డు ౨ . వ । అ
జు యు తరం ౨ ౧
శనసర్వది యభూచక్రంబుఁబంలి చె । థ ము నా పాదము వ
చన్ బ ంచివా । రిరుహాస్త్రాక తిఁజక్రవా గిరియే, క్రీడాద్రిగా గే కా సర
ఖా త్యవారిధిహారిశ్చంద్రుం ఖండోన్నతిన్ ॥ ౨౧౨. ॥ ఋ జ మ వృ
త్రనినదమ్ములుమహ స్తనితము గాఁగ । దక్షిణా వ య త గా
వళితటిన్నికరములుగ । వరయూపబంధబంధురపశూత్కారఘోష
రవము గాఁగఁ । బ్రోఁదిగ వ్రేల్చు స్వాహాదిశబ్దసహితా నూనాజ్యా
వా । హోమధూమఘనసాంద్రపయోదకలిత । సరణిసంతతవర్ష ర్తుక నా
ష్టు । నెడపకడవిప్రవ లునుడువుసవన । తంత్రబహులత కతనఁ దద్రాజ్యమునను
౨౧ . సీ ॥ జారుండుజోరుఁడాచారహీనుండునుదుర్మార్గచరుఁ డస్య దూషకుండు
ఁడుకూర్తిరుండుగుటిలాత్మకుండును బాపుఁడుఁడునుగోపరోషమ యు । పి
చకుఁడుసామిద్రోహియుఁగృ ఘ్నుఁడునుదరిద్రుఁడుడంబుఁడునతిలోభి
బుఁదప్పెడువాఁడును బ ధనాపేక్షుచేఁబరఁగువాఁడు । లే డొ డె
లేగద । సాంద్రకీర్తిహరిశ్చంద్ర వర్తి । లీలనా చిల్ల
రా మేదినీచక్రమునను ॥ ౨ . ఉ ॥ చిన్నలు, ఇగ

టలుఁబతిభ క్తినాథుక । న్నన్న మెలంగకుండులలనామణియుఁ విత్రువాక పా
భ్యాన్తిఁజెంవకుండుతనయుండునుగల్ల రిసెందుఁగానమం । దెన్న త్రిశం న
షుయే లెదుసర్వథరాతలంబునఁ ॥ ౨౧౫. ఉ ॥ ఎక్కడఁజూడశ్రీహరిమహా
వమహాత్మ్యవంబులే । చక్కనిగాంచఁగోటిశతసంఖ్యలబ్రాహ్మణసత్రముల్ మఱి ది
క్కునజూడమార్గమునదిద్దినచెల్వగుచల్వచప్రముల్ । తక్క నొప్పసెప్పుడును
భురాజ్యమునందుఁబొందుగఁ ॥ ౨౧౬. సీ ॥ సమయంబుఁగోరివాసవుఁడువా ట
వీ హూత్రుండుదీవించిచనఁగఁ । దనయాజ్ఞ భానునందనుఁడొదలనుడాల్పనురు
నై బుబితియొదుగుచుండ । ఘనమణుల్ మకరవాహనుఁడిచ్చిపొగడఁగననిలుఁడు
మమరవీవఁ । దనపుష్పకంబిచ్చిధనదుఁడిచ్చుకుఁడుగా హరుఁడుపల్మాఱుసఖ్య
న । న తుండునునజుఁడా ప్తులగుచువచ్చి । నయముతోడఁగా లోచ
ఘటిం ఁ । బాలుపమరెహరిశ్చంద్రుప్రభుత్వమూర । నీతిధైర్యపరాక్రమ తు
౨౧ . ఉ ॥ ఆకడగట్టుదొట్టి సకలార్ణవవేష్టితభూతలంబుశా । రుఁడా
క యా ణిక్కైవశమందియుండుట । స్తోకచరిత్రయెక్కువెమహా తుఁడొమను
వ చం కి । ల్లాకునఁబ పసేతురుమహాహిసురాసు లో కుల్ ౨౧౮ మ
వనజాప్త్రా. యచంద్రునాజ్ఞదివిబర్వఁలోఁగియే పేటఁడా । తఁ లెక్కకు మి
లొప దిరో ంబుల్ సమర్పింపఁగా । ధనదుండయ్యెనురాజరాజురవియుఁడ త్తే
ద్వ త్రిగ్ర । మ్మి చె ఁ గూ ల ఁగఁగదామిత్రాఖ్యఁజెన్నొందుటల్ ॥ ౨
మ తు ౦ ద స చము- దు ఘోర బుగాఁ।దరలంలేదొ నా
గలందాటి చ గా యు । భ ధణ ణా టు కైక ంబుఁ
నో వేఁ । బరిపంథుల్ శరణంబు లుదురు ్వదాం జా ॥ ౨౨ .
మసుఖ తి వనజపాళిఁజెలం ముకుంద ందిరా । స సవినోదకేళి న బుగ
౦చుఁబో । సురపతియాత్రిశంకవర సూనునితో నతిమైత్రిసల ని
ల జ గా వెఱచి రాక్షసకో లడంగిపోవఁగఁ ॥ ౨౨౧. వ ॥ మ మహాత
బుండ కాత్ముచండ బు సక రక్షకుండై త్రిలోకా ధ్యక్షుండును లె
ల వుడుననుస ఁచుచునుండమథ మలోకేశ్వరుండగుహరిశ్చ డ దవి
పట్ట ణరాజంబురాజధ గా భూచ ంబుఁ చు నె ।
స టిబహుసూం । ప్రభలంజెన్నొ
యుఁడా । భుసకుఘటియి యిచె లుమెచ్చఁ
గ ష ధగ మా ద్రే ంచిత
థి వ స
పు ద్రి ఁదీ
బ

భాసు ంబు। గాంగఁబాత్రికారగో ్ర లితశి । వేదికా వాటూ గణ
ఘట । పితాభ్య ప్రదే విత । గాన న భ దే వ్య మానమగుచు।
॥ ంతింత పరిమితమా । ద ంతము లెంచంగఁదరమె ంబుజభవజం। భాం
భ యున్నతు । లెంతనుచునుధి ్రరించియెుసఁగుక్షధరణిక్ష ॥ ౨౨౪. గీ ॥
హా ్క కాంతులఁజే రిల్లు । కలి శి రాశిరేఁ గల్ దె య క । స్వర్గ లమె
లు ం ఁజాలునయ్య దానియా ్రతంమె చఁగాఁదరమెయధి । ౨౨౯. ఉ ।
భలో వేడ్కసకలా నిాథులుగొ వ్య ం । హాసన ం తుండగుచు ంబు
స వృవైఖరిం దా । భాసు లధర్మప పాలనఁ చు ర్వ ాశవ తాిసు
। తా మ టశౌర్య ఎ లుఁడై । ౨౨ . ॥ ధర్మప చ మ తో
ణి వెక్కు మేధములో శ జదా ముఖ్య। సవ లొనర్చుచు హ శ్చ
ను డె నాత్మ ద ఁవెసురా సూయ బు జేయ । ౨ ౮ వ । త చివ రా
చి మ ంబు భ యుక్తు చ ంబ ఁ నుదె డ
సడ నాజ్ఞా ంచినఁబోయినిజతేజ బు ని త్రిభూయిష్ఠంబుగా చు త
రాజసూయంబు కు సకలవిశ్వంభరా శులు కప్పంబులుగొనుచునే తె చి ౨ .
మేరుసమా చాగి దీప్తస్య ద ంబులుపద్మసం । ంటికా ణ
నారం త మ సాముజ టల్ ంఖసం । ందశా ట్లుగ ధరఁజా ం
ణ ా ంబుక్షోణిసంఖ్య । భృత్యవ సుంద రిచారవధూటికా కో
ఖ్య । సారథ ది రత్నకోశంబులెన్న । నగణితంబగుభూరిసహస్ర ఖ్య ।
జరిలుసర్వమేదినిరాజవరులు । గరిమఁజనుదెంచియరిందుత్రికాన్కల డు ౨
ఆరూఢిహరిశ్చం ఁడు । దారారత్నంబుతోడఁ గ షితుఁడై వా
చెను । దా మ శాలధ త్మకుఁ ॥ ౨౩౧. ॥ వామ భ
లఖిల్య । కాస్యపాగ స్త్యనా దకణ్వకుత్స। పిలదూర్వాసజమద క కు
నుమొదలు నఖిలమునీంద్రులెల్ల ॥ ౨౩౨. । చనుదెంచితిమ ట వ జాష
శా క టవాణీశులునా । యనిమిషనాథుఁడు క గ । చరులేతె చి క
హాలులై ॥ ౨౩౩. ॥ కౌశికమునిబ్రహ్మ గాఁగవ ఁడధ్వర్యుండు నుభ
యు హోతగా గౌతముఁడుద్గాతగాబుషులెల్లబు క్కులై ఁగ ర
ఘోా బులు ంగిముట్టననూనమంత్రతంత్రోద్దీర్ణమహి మగుచుఁ । రిపూర్ణ
భ మైదేవతల్ ప్రత తుముగహవిర్భా చయము । వేడ్కఁగైకొనుచుం
గ । గణి ధరా రగజఘటాశ్వ బృం । దాసదా హి
ల్పయాగమాచక్ర ॥ ౨ । ప్రఁల
బ ల్ప మ । నా యను ము

లో భుజియింపనందొక్కశుకముగోవిందపెట్టు। శుకములర్బుదసంఖ్యనొకసారిగోయనమోఁ్రయును భేరితనకుఁదాన।భేరులర్బుదమొక్కపెట్టగావడిమోఁ్రయనొకఘుఘణఘణనొనరమోఁ్రగు । నట్టిఘంటలునద్భుతమధ్వరంబు । నెన్నిదినములోయె తెగకన్ని దినము । లింపలరమోఁ్రయుచుండెవర్ణింపఁదరమె । ధరహరిశ్చంద్రుఁ న్నదానమహిమ ॥ ౨౩౫. చ ॥ అసమమతింద్రిశంకతనయాగ్రణియిచ్చుమణీ కో । ట్లసదృశకాంతిఁగావలసినంతయుఁగైకొనివిప్రులు । మసలకనెల్లె గడమమాటిచనంగదరత్నగ నా । వసుమతినాథరా లమువాడుకఁగాంచెను నిఘంటు ॥ ౨౩౬. వ ॥ అట్టిరాజసూయాధ్వరంబున బ్రహ్మాదిదేవతా తులును, పాతాళ లోకవాసులై పవనాశనవివిధసురానీకంబులును, సకలభూతంబులును పితృదేవ లును, మహర్షిగణంబులును, పంచాశత్కోటివిస్తీ తాఖండభూమండల బునంగలనానావ సంభూతులగుజనంబులును భ క్తివినయసంభావనమణిభూష రథనకనక వస్తువాహన భోజనతాంబూల కుసుమపరిమళద్రవ్యాదులఁదృప్తిం వారెందును మందునకుంగా ముగదా దన రంబ ॥ ౨౩౭. సీ ॥ బహువైభ తోబ్రాహ్మణోత్తములతోసదమలమతి క్కిఁజేరి । సవనాంతమునవేడ్కన భస్నానంబుసాధ్వీభార్యామణిసహితుఁడగుచు । సురదుందుభులుమోఁ్రయసుమ గురియంగనప్పురోగణమునా ంబుజేయ యిరావతారూఢుఁడైఛత్రచామ ం తులును యుపెలుంగ వ జభవ నిసాదులుసఁ దువ । మునిజన ములుభజింప । ర మై య పుర బు జొచ్చి।చేరెనారాజని గ మ ॥ ౨౩౮. వ ॥ అ తహ హరబ్ర దులు బహువిధంబుల ని స్థానంబులకుంజనిన సర్వమేదినీరాజన్యులును హర్ష ంబులఁదమ దే బు న నంతఃపురంబుఁబ్రవేశించి చంద్రమతీసమేతుండై యిష్టో భో ంద్రసార్వభౌముండా ందంబున మేదినీచక్రంబుఁబరిపాలించుసమ బు ౨ ౯. సీ ॥ ఇలయెల వర్షించు నెలమూడువానలుసకలసస్యములుదన్న య । మొదవులుమమ్మాలు దుకుచుండునుబాలుధాన్యరాసులుయింగఁ బు రత్నములుపైఁడినాణెంబులునుబణ్యనిధులఁబో్రవుగావెలయు తి బు స తతంబునుబూచికాచిఫలించువృక్షంబులెల్ల । పు త ా దా ా మధురవ్రి శుక కనా సహిత । నిర్మలోదకపూ ు । చారు

[illegible]